

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

52'nci Birleşim
25 Şubat 2021 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

- 1.- Sivas Milletvekili Semiha Ekinci'nin, Sivas ilinin tarihi, doğal güzellikleri ve yapılan yatırımlara ilişkin gündem dışı konuşması
- 2.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Uşak ilinin doğal ve tarihi güzelliklerine ilişkin gündem dışı konuşması
- 3.- Aydın Milletvekili Hüseyin Yıldız'ın, seyahat acentelerinin sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, 26 Şubat 1992 tarihinde Azerbaycan'ın Hocalı kasabasında gerçekleşen ve "Hocalı katliamı" olarak tarihe geçen vahşi hadiseyi nefretle lanetlediğine, katliamda şehit olanları rahmetle andığına ve hatıraları önünde saygıyla eğildiğine ilişkin açıklaması

2.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, yirmi dokuz yıl önce Azerbaycan'ın Yukarı Karabağ bölgesindeki Hocalı kasabasında yaşanan katliamı dünyanın görmezden geldiğine, Hocalı'da savaş suçu işleyen Ermenistan'ı kınadığına, katliamda hayatını kaybeden tüm Azerbaycanlılara Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

3.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, Ahi Evran'ın doğumunun 850'nci yıl dönümünde 2021 yılının UNESCO tarafından Ahi Evran Yılı olarak kabul edildiğine, Ahi Evran'ı ve yüzlerce yıldır bu topraklarda Ahilik geleneğini yaşatmış, ahirete intikal etmiş tüm esnaf ve sanatkarları rahmetle yâd ettiğine ilişkin açıklaması

4.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, öğrenci sayısı itibarıyla ilk 10'da olan Kocaeli Üniversitesinin TÜBİTAK'ın yaptığı Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi performans değerlendirmesinde 21'inci sırada, Nature İndeks'te tıp, fizik ve diğer doğa bilimleri alanında ülkenin tüm üniversiteleri arasında 8'inci sırada olduğuna, bu başarı için başta Rektör Profesör Doktor Sadettin Hülagü olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

5.- İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankır'ın, Ankara-İzmir hızlı tren hattının tamamlanmasıyla Ankara, Afyon, Uşak, Manisa, İzmir illerinin projenin önemli ekonomik katkılarını yaşayacağına, proje tamamlandığında sadece Ankara ve İzmir illerinin değil aynı zamanda İstanbul ile İzmir illerinin de demir yoluyla bağlanacağına ilişkin açıklaması

6.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel'in, Mersin ili Anamur, Aydıncık, Bozyazı ve diğer ilçelerinde çiftçilerin hazine arazisi üzerinde işgalî ve kira ücretlerini ödeyerek tarımsal üretim yaptıklarına, bu arazilerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından kırk dokuz yıllığına, ağır bir şartnameyle açık ihale usulüyle kiraya verildiğine, çiftçilerin o arazileri kiralamasının imkânsız olduğuna, bu uygulamaya derhâl son verilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

7.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, bugün Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesinde 2 Temmuz Sivas Madımak olaylarının yıl dönümünde, 2 Temmuz 2020'de Ankara'da anma yapmak isteyen Demokratik Alevi Dernekleri yöneticilerinin yargılandığı bir davanın görülmesine, Madımak olaylarında hayatını kaybedenleri saygıyla andığına ilişkin açıklaması

8.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, CHP'li Mersin Büyükşehir Belediyesinin belediye işçilerine ağır şartlar içeren bir sözleşmeyi dayattığına, herkesin işçi haklarından, pandemide insanların neler çektiğinden bahsettiğine ama pandemi sürecinde 3 bine yakın insanın ekmeğinden edildiğine ilişkin açıklaması

9.- Konya Milletvekili Ahmet Sorgun'un, 28 Şubatın 27 Mayıs, 12 Eylül, 15 Temmuz darbeler zincirinin bir parçası olduğuna, bütün bu darbelerin ülkenin birliğine karşı yapıldığına ilişkin açıklaması

10.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kuruluşlarda ek ders karşılığı çalışan 5 bin meslek çalışanın mağduriyet yaşadığına, Anayasa'yla güvence altına alınan yıllık izin, askerlik izni, mazeret izni, doğum izni, süt izni gibi izinler dâhil özlük haklarından mahrum şekilde çalışmak zorunda kaldıklarına, ek ders karşılığı çalışan meslek çalışanlarının sesine kulak vermesi için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına seslendiğine ilişkin açıklaması

11.- İstanbul Milletvekili Arzu Erdem'in, 2021 yılında toplam 500 engelli öğretmenin göreve başlayacağına, Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'a gayretlerinden dolayı teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

12.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, 28 Şubatın yeni model bir darbe versiyonu olduğuna, kurulan hayalin tarihte kaybolup gittiğine, 28 Şubatın izlerini silme mücadelesinde emeği geçen herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

13.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, Edirne ili Meriç ilçesinde mezarlık yeri konusunda sıkıntı yaşandığına, Meriç Belediyesi'nin yapılması düşünülen mezarlık projesi için kaynağı olmadığına, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne yardım talebinde bulunduğuna, Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'a bir an önce Meriç Belediyesine bu iş için gerekli yardımın yapılması çağrısında bulunduğuna ilişkin açıklaması

14.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, Adana ilinin en değerli yerlerinden biri olan eski TRT binasının arazisiyle birlikte satışa çıkarıldığına, aynı arazi içerisinde Emniyet Teşkilatı Şehit Aileleri ve Maluller Derneğinin de bulunduğu, arazi satılacaksa bile Şehit Aileleri ve Maluller Derneğine acilen yeni bir yer tahsis yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması

15.- Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın, zaten yüksek mazot ve amortisman giderleri altında ezilen tır ile kamyon şoförleri için sürüş sürelerinin yeniden düzenlenmesi ve yol güzergâhlarındaki park alanı sayısının artırılması gerektiğine ilişkin açıklaması

16.- Ordu Milletvekili Metin Gündoğdu'nun, Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesinde 26 Şubat 1992 tarihinde 613 Azerbaycan Türkünün Ermeni birlikleri tarafından şehit edilmesinin üzerinden yirmi dokuz yıl geçtiğine, bu olayı asla unutmayacaklarına ve unutturmayacaklarına, Türkiye Büyük Millet Meclisinin himayesinde gerçekleşen, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop'un açılışını yaptığı, olayı tekrar canlandıran resim sergisi için de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına ve Başkanlık Divanına teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

17.- Osmaniye Milletvekili İsmail Kaya'nın, Ermenistan birliklerinin 26 Şubat 1992'de Yukarı Karabağ bölgesindeki Hocalı kasabasına düzenledikleri saldırıda 613 Azerbaycan vatandaşını katlettiğine, ülkenin Hocalı katliamının acısını her zaman yüreğinde hissedeceğine, katliamda şehit olan Azerbaycanlılara Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

18.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, yirmi dokuz yıl önce 26 Şubat'ta Azerbaycan'ın Hocalı kasabasında Ermeni askerlerinin 613 kişiyi katlettiğine, hayatını kaybedenlere bir kez daha Allah'tan rahmet dilediğine, geçim sıkıntısının milletimizin başlıca gündem maddesi olmaya devam ettiğine, salgın tedbirleri, enflasyonun yükselmesi ve Türk lirasındaki değer kaybıyla da yoksul sayısının hızlı arttığına, ekonomideki bu kötü gidişatın on dokuz yıllık Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının eseri olduğuna, devlet desteklerinin artırılması, üretimin desteklenmesi ve yabancı sermayenin ülkeye getirilmesi gerektiğine, 24 Ocak 2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararıyla Kocaeli ili Kandıra ilçesindeki 17 tarım arazisiyle ilgili arazi toplulaştırma kararı alındığına, bu kararlar üretimi ve tarım işletmelerinin verimliliğini artırmak ve kırsal kesimdeki nüfusun hayat standartlarını yükseltmenin amaçlandığına ama hâlâ bir adım atılmadığına, Kandıra ilçesinde kaç hektar alan için toplulaştırma kararı alındığını ve bu iş taşeron şirketlere verildiyse taşerona verilecek bedelin ne kadar olduğunu merak ettiklerine, Burdur ilinin Gölhisar ve Çavdır ilçelerinin yayla seracılığının merkezi hâline geldiğine, son zamanlarda sera üreticisi zarar ettiği için seraların söküldüğüne, Burdurlu üreticilerin de destek beklediklerine ve Hükümetten seslerini duymasını istediklerine ilişkin açıklaması

19.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, 26 Şubat 1992 tarihinde Ermenistan tarafından organize edilen Taşnakçı çetelerin 613 Azerbaycan Türkünü katlettiğine, tarihi zulümle tekrerrür ettirmek isteyen Ermenistan'ın 12 Temmuz 2020 tarihinde Tovuz'da, 27 Eylül 2020 tarihinde Karabağ'da sivillere yönelik saldırılar başlattığına, bu saldırılarda çok sayıda Azerbaycan Türkünün şehit olduğuna, 10 Kasım 2020 tarihinde Ermenistan'a karşı büyük bir zafer kazanan Azerbaycan'ın işgal edilen topraklarının büyük bir çoğunluğunu geri alarak şehitlerin kanını yerde bırakmadığına, Ermenistan'ın Hocalı, Kelbecer, Laçın ve diğer yerlerde açıkça soykırım suçu işlediğine, Hocalı'da, Kelbecer'de, Doğu Türkistan'da, Türkmeneli'de şehit edilenleri, 1915 tarihinde Hınçak, Taşnak çetelerinin saldırılarında hayatlarını kaybedenleri ve ASALA saldırılarıyla şehit olan diplomatları rahmetle andığına, Gazeteci Yazar Tarık Buğra'yı vefatının 27'nci yıl dönümünde rahmetle andığına ilişkin açıklaması

20.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, AKP Genel Başkanının 20 bin öğretmen ataması yapılacağını söylediğine, sendikaların açıkladığı ataması yapılmayan öğretmen sayısının ise 700 bin olduğuna, aynı gün Adalet Bakanlığının çoğu gardiyan 13 bin atama yapacağı haberinin yapıldığına, iktidarın yönetim biçiminin eğitime, bilime yer vermediğine; gardiyana, hapishaneye, bekçiye ihtiyaç duyduğuna, Demokratik Yerel Yönetimler Kurulu eş sözcüleri tarafından "İrade Gası ve Kayyum Gerçekleri" başlıklı raporun kamuoyuyla paylaşıldığına, tutuklu olan belediye eş başkanlarını selamladığına, kayyum rejiminin sadece halk iradesinin gasbıyla değil yolsuzluklarla da tarihe geçecek olan bir rejim olduğuna, UNESCO'nun, Dünya Miras Listesi'nde yer alan Diyarbakır ili Sur bölgesinde yer alan Benusen Mahallesi'nde kamulaştırılan 200 binanın yıkımına başlandığına, bu bölge için nasıl bir çalışma düşünüldüğünü Benusen sakinlerinin bilmeye hakkı olduğuna, bu yılki Duygu Asena Ödülü'nün Emeritus Profesör Doktor Ayşe Buğra'ya verildiğine, bu ödülü fazlasıyla hak eden Ayşe Buğra'yı saygıyla selamladıklarına ilişkin açıklaması

21.- Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, Hocalı katliamını bir kere daha kınadığına, yaşamını yitirenleri rahmetle andığına, grubu adına tüm Azerbaycan halkına sevgilerini ilettiğine, Merkez Bankası döviz rezervleriyle ilgili olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan ile AKP Genel Başkan Yardımcısı Nurettin Canikli'nin önce "Arttı." dediklerine, sonra rezervlerin eridiğini ve ihalesiz döviz satışı yapıldığını kabul ettiklerine, Merkez Bankası döviz rezervinin ihalesiz, duyurusuz kimlere, ne zaman, hangi kurdan, ne koşulda satıldığının cevabını beklediklerine, Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'ya CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun sorduğu "1 milyon doz ücretsiz aşı 12 dolardan Devlet Malzeme Ofisine faturalandırıldı mı, yoksa faturalandırılmadı mı?" sorusuna yanıt beklediklerine, Mersin Belediyesi'ndeki taşeron işçilere 3.420 lira asgari ücret verildiğine, işçilerin güvencesinin demokrat belediyeçilik anlayışıyla sonuna kadar muhafaza edileceğine ilişkin açıklaması

22.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, yirmi sekiz yıl Ermenistan işgali altında kalan Karabağ bölgesi ve Hocalı kasabasında yapılan katliamları tekrar kınayarak, acılarını paylaştıklarına, yirmi sekiz yıl sonra Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev'in de ifadesiyle, Karabağ zaferinin kazanılmasında en büyük katkıyı Türkiye'nin verdiği gerçeğinden hareketle bu manada sevinçlerine de ortak olduğunu belirtmek istediğine, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından üreticilerin tarımsal faaliyetleri için geliştirilen modern basınçlı bireysel sulama sistemleri yatırımlarına hibeye esasa mal alım tutarının KDV hariç yüzde 50'si kadar hibe desteği verileceğinin Resmî Gazete'de yayımlandığına, 2002'de toplam 192 organize sanayi bölgesi varken AK PARTİ döneminde 324 organize sanayi bölgesinin şu anda faaliyette olduğuna, 81 vilayette organize sanayi bölgesi bulunmakta olup her tarafta fabrikaların üretime devam ettiğine, her zaman sanayicinin, yatırımcının yanında olduklarına, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın doğum gününü tebrik ettiğine, AK PARTİ Grubu adına kendisine hayırlı ömürler ve daha nice hizmetler dilediğine ilişkin açıklaması

23.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, önceki açıklamasında "Belediyelerimiz 2'nci defa gasbedilirken 5,4 milyar lirayla teslim ettik yani 2 milyon azalttık." diye yanlışlıkla söylediğine, aslında "O kadar kısa bir sürede 200 milyon lira indirdik bu borcu." demek istediğine ilişkin açıklaması

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Tezkereler

1.- Cumhurbaşkanlığının, Anayasa ve Adalet Komisyonu üyelerinden kurulu Karma Komisyonunda bulunan İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'a ait (3/1377) ve (3/1378), Sivas Milletvekili Ahmet Özyürek'e ait (3/1412) esas numaralı Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkerelerinin Cumhurbaşkanlığının 23/2/2021 tarihli yazısı doğrultusunda geri alındığına ilişkin tezkeresi (3/1553)

V.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- İYİ PARTİ Grubunun, Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 20 milletvekili tarafından, Samsun ilinde turizm altyapısı başta olmak üzere bu konuda yaşanan sorunların araştırılması amacıyla 11/3/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (10/2732) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 25 Şubat 2021 Perşembe günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

2.- HDP Grubunun, Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç ve arkadaşları tarafından, kod 29 nedeniyle çalışan kadınların yaşadığı mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla 25/2/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 25 Şubat 2021 Perşembe günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin "Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler" kısmında yer alan, rektör atama usulüne ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla verilmiş olan (10/3737) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 25 Şubat 2021 Perşembe günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

VI.- SEÇİMLER

A) Kişisel Verileri Koruma Kurulu Üyeliklerine Seçim

1.- Kişisel Verileri Koruma Kurulunda boş bulunan üyeliğe seçim

VII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2981) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 234)

2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1796) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 120)

3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Irak Cumhuriyeti Su Kaynakları Bakanlığı Arasında Su Alanında Mutabakat Zaptı ve Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1542) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 54)

4.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2499) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 195)

5.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moritanya İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Balıkçılık ve Deniz Ekonomisi Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1365) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 204)

6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cibuti Cumhuriyeti Arasında Denizcilik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1413) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 192)

7.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Şili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1245) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 34)

8.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Burundi Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1367) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 30)

9.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1537) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 60)

10.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın 9/7'nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1782) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 67)

VIII.- MECLİS ARAŞTIRMASI

A) Ön Görüşmeler

1.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 23 milletvekilinin, su kaynaklarının doğru kullanımı için gerekli önlemlerin tespit edilerek ilgili yasal düzenlemelerin yapılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerisi (10/77)

2.- Kayseri Milletvekili İsmail Özdemir ve 20 milletvekilinin, ülkemizdeki su kaynaklarının korunması, yönetimi ve kirlenmesinin önlenmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerisi (10/372)

3.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 22 milletvekilinin, su kıtlığı sorununa karşı alınması gereken önlemlerin belirlenerek konuya ilişkin bir stratejik eylem planı hazırlanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerisi (10/491)

4.- İzmir Milletvekili Hasan Kalyoncu ve 19 milletvekilinin, yer altı ve yüzey su kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi için yapılması gerekenlerin saptanması ile su yönetimindeki yetki karmaşasının çözülmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerisi (10/534)

- 5.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku ve 19 milletvekilinin, ülkemizdeki su kaynaklarının korunması, yönetimi ve kirlenmesinin önlenmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/693)
- 6.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve 20 milletvekilinin, iklim değişikliklerinin ülkemize etkilerinin incelenerek Türkiye'nin iklim politikalarının değerlendirilerek iklim eylem planı oluşturulması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/817)
- 7.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 21 milletvekilinin, iklim değişikliklerinin ülkemize etkilerinin incelenerek Türkiye'nin iklim politikalarının düzenlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/868)
- 8.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel ve 19 milletvekilinin, iklim değişikliklerinin ülkemize etkilerinin incelenerek bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/992)
- 9.- İzmir Milletvekili Ednan Arslan ve 20 milletvekilinin, ülkemizde erozyon, kuraklık ve çölleşme ile ilgili mevcut durumun incelenerek bunlarla mücadele için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1004)
- 10.- Burdur Milletvekili Yasin Uğur ve 20 milletvekilinin, su kirliliği ile etkin mücadelenin sağlanması ve doğal su kaynaklarının korunması ve verimli kullanılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1018)
- 11.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi ve 22 milletvekilinin, sera gazı emisyonu azaltmaya yönelik hedeflerin ortaya konması, iklim değişikliği ile mücadele yollarının tespiti amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1150)
- 12.- İzmir Milletvekili Sevdâ Erdan Kılıç ve 19 milletvekilinin, küresel ısınmaya bağlı olarak yaşanan iklim değişikliğinin Türkiye üzerindeki etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1170)
- 13.- Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 19 milletvekilinin, iklim değişikliğinin durumunu ve muhtemel etkilerini incelemek ve etkilerini en aza indirmek için gereken çalışmaları tespit amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1221)
- 14.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 25 milletvekilinin, iklim değişikliklerinin ülkemize etkilerinin incelenerek Türkiye'nin iklim politikalarının düzenlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1305)
- 15.- Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın ve 23 milletvekilinin, ülkemizdeki su kaynaklarının korunması, yönetimi ve kirlenmesinin önlenmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1434)
- 16.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 20 milletvekilinin, ülkemizde erozyon, kuraklık ve çölleşme ile ilgili mevcut durumun incelenerek bunlarla mücadele için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1518)
- 17.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 21 milletvekilinin, ülkemizin su politikalarını tespit etmek ve kuraklıkla mücadelede alınacak önlemleri belirlemek amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1806)
- 18.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 22 milletvekilinin, su kaynaklarının verimli kullanımı ve su israfının önlenmesi için alınabilecek önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1815)
- 19.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu ve 21 milletvekilinin, iklim değişikliği ve küresel ısınmanın ülkemize etkilerinin incelenerek bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1943)
- 20.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü ve 30 milletvekilinin, iklim değişikliklerinin ülkemize etkilerinin incelenerek Türkiye'nin iklim politikalarının düzenlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2009)
- 21.- İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 20 milletvekilinin, iklim değişikliğinin durumunu ve muhtemel etkilerini incelemek ve etkilerini en aza indirmek için gereken çalışmaları tespit amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2139)
- 22.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 milletvekilinin, ülkemizin su politikalarını tespit etmek ve kuraklıkla mücadelede alınacak önlemleri belirlemek amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2206)
- 23.- Denizli Milletvekili Haşim Teoman Sancar ve 21 milletvekilinin, ülkemizdeki su kaynaklarının durumu ve bunlar üzerindeki insan kaynaklı etkilerin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2391)
- 24.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 22 milletvekilinin, su tüketimi ve su kaynaklarının kullanımı ile ilgili sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2909)
- 25.- İstanbul Milletvekili Dilşat Canbaz Kaya ve 20 milletvekilinin, küresel iklim krizinin ülkemize olası etkilerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2929)
- 26.- Ankara Milletvekili Nevzat Ceylan ve 22 milletvekilinin, su kaynaklarının ve sulak alanların korunmasında karşılaşılan sorunların tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3031)
- 27.- Gümüşhane Milletvekili Cihan Pektaş ve 161 milletvekilinin, yer altı ve yer üstü su kaynaklarındaki israfın önlenerek su potansiyelimizin ve su kaynaklarımızın korunmasına yönelik eksikliklerin incelenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3032)
- 28.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 19 milletvekilinin, su kaynaklarının korunmasında karşılaşılan sorunların tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3382)
- 29.- Antalya Milletvekili Çetin Osman Budak ve 26 milletvekilinin, yakın zamanda ülkemizde yaşanabilecek kıtlık ve kuraklık felaketine karşı acilen önlem alınması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3558)
- 30.- İzmir Milletvekili Mahir Polat ve 19 milletvekilinin, Türkiye'nin su havzalarının korunması ve su kaynaklarından daha verimli şekilde faydalanılmasını sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3575)
- 31.- Trabzon Milletvekili Hüseyin Örs ve 20 milletvekilinin, Türkiye'de muhtemel su krizlerinin önüne geçilebilmesi için yağmur suyu hasadı gibi sistemlerin teşvik edilerek yaygınlaştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3581)
- 32.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 milletvekilinin, su ve su kaynaklarının doğru kullanılmasını sağlamak ve tarımsal sulamada yaşanan sorunları çözüme kavuşturmak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3583)
- 33.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül ve 22 milletvekilinin, artan çevre tahribatları ile birlikte ortaya çıkan iklim ve su krizi için gerekli tedbirlerin alınması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3647)
- 34.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ve 19 milletvekilinin, iklim değişikliğinin ortaya çıkardığı tehditlere karşı kapsamlı bir su politikası oluşturulması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3677)

35.- Ankara Milletvekili Nevzat Ceylan ve 165 milletvekilinin, küresel iklim değişikliğinin etkilerini en aza indirmek ve kuraklıkla mücadele etmek için su kaynaklarının verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3682)

36.- Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 20 milletvekilinin, ülkemizde su sıkıntısı ve kuraklık konusunda yaşanan sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3690)

37.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 30 milletvekilinin, çölleşme ve kuraklıkla ilgili olarak ülkemizin karşı karşıya olduğu sorunların tespit edilmesi ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3708)

38.- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü ve 19 milletvekilinin, iklim değişikliğinin etkilerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3740)

39.- Aksaray Milletvekili Ayhan Erel ve 19 milletvekilinin, ülkemizde kuraklık ve su kıtlığına sebep olan etkenlerin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3769)

40.- Eskişehir Milletvekili Jale Nur Süllü ve 20 milletvekilinin, küresel iklim krizinin etkilerinin tespit edilerek sağlıklı ve temiz suya erişim konusunda yaşanabilecek sorunların önlenmesini sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3798)

41.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, su kıtlığı, kuraklık ve iklim değişikliği konularında alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3817)

42.- İzmir Milletvekili Hasan Kalyoncu ve 19 milletvekilinin, ülkemizde yaşanan iklim değişikliği ve doğal su kaynaklarına etkisinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3831)

43.- İzmir Milletvekili Murat Çepni ve 19 milletvekilinin, Türkiye'de yaşanan iklim krizinin nedenlerinin ve olası etkilerinin tespit edilerek kapsamlı politikalar geliştirilmesini sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3840)

IX.- OYLAMALAR

1.- (S. Sayısı: 234) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

2.- (S. Sayısı: 120) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

3.- (S. Sayısı: 54) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Irak Cumhuriyeti Su Kaynakları Bakanlığı Arasında Su Alanında Mutabakat Zaptı ve Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

4.- (S. Sayısı: 195) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

5.- (S. Sayısı: 204) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moritanya İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Balıkçılık ve Deniz Ekonomisi Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

6.- (S. Sayısı: 192) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cibuti Cumhuriyeti Arasında Denizcilik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

7.- (S. Sayısı: 34) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Şili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

8.- (S. Sayısı: 30) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Burundi Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

9.- (S. Sayısı: 60) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

10.- (S. Sayısı: 67) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın 9/7'nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülkemizdeki aşı çalışmalarına ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın cevabı (7/40544)

2.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, üretilen, ihraç ve ithal edilen nişasta bazlı şurup miktarına ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın cevabı (7/40545)

3.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, gelir kaybı desteği başvurusunda bulunan esnaf sayısına ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın cevabı (7/40550)

4.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir Çeşme Limanı'nın işletilmesine ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın cevabı (7/40555)

25 Şubat 2021 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Necati TİĞLİ (Giresun), Rümeyza KADAK (İstanbul)

-----0-----

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 52'nci Birleşimini açıyorum.^(x)

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, Sivas'ın tarihî, doğal güzellikleri ve yapılan yatırımlarla ilgili söz isteyen Sivas Milletvekili Semiha Ekinci'ye aittir.

Buyurun Sayın Ekinci. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

II.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

1.- Sivas Milletvekili Semiha Ekinci'nin, Sivas ilinin tarihî, doğal güzellikleri ve yapılan yatırımlara ilişkin gündem dışı konuşması

SEMIHA EKİNCİ (Sivas) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Selçuklu'nun kalbi, Osmanlı'nın vicdanı, cumhuriyetin akli, Millî Mücadele'ye 108 gün ev sahipliği yapmış sultan şehrim Sivaslılar adına Gazi Meclisimizi ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

İç Anadolu Bölgesi'nin en eski ve en önemli kentlerinden birisi olan, yüz ölçümü olarak Türkiye'nin 2'nci, yerleşim birimi olarak da 1'inci büyük ili olan yiğidolar diyarı Sivas'ımız, kadim medeniyetlere ev sahipliği yapmış, doğal güzellikleri, kaplıcaları, tarihî değerleri, medreseleriyle bir ozanlar şehridir.

Sivas'a girdiğinizde bambaşka bir tarih karşılar sizleri. Tarihi anlamak, neler yaşanmış ve ne izler bırakmış diye görmek için şehre giriş yapmanız yeterlidir. Cumhuriyetin temellerinin atıldığı tarihî Kongre Binası, Arkeoloji Müzesi, Buruciye Şifaiye Medreseleri, Çifte Minareli Medresesi, Kale Camisi'ni içine alan Türkiye'nin en büyük açık hava müzesi olan Kent Meydanı'mız; Türk mimarisinin ve süsleme sanatının birlikte görülebildiği, hem Sivas'ımızın hem de Anadolu'nun güzellik nişanesi ve haşmet tacı olan Gök Medresemiz; Romatizma, sinir sistemi, solunum yolu, kalp hastalıkları ve daha birçok hastalığın tedavisinde etkili olan sıcak ve soğuk çermiklerimiz ve sıcak çermik içerisinde bu yıl yapımı tamamlanan ve bölgeyi cazibe merkezi hâline getiren Altınkale'miz; Sivas'ımızın yıldızı Yıldız Dağı Kayak Merkezi'miz; yapımı tamamlandığında Sivas'ımıza değer katacak olan ve içerisinde Organik Pazar Alanı, Nuri Demirağ Havacılık ve Gök Bilim Merkezi, Muzaffer Sarısözen Sanat Sokağı, Kır Kahvesi, Engelli Aktif Yaşam Merkezi, Egzotik Park, Uluslararası Geleneksel Atlı Spor Müsabaka Alanı, Savaş Atları Müzesi, Abdülhamit Han Evi ve birçok sosyal aktivite alanının oluşturulacağı Hamidiye Kültür Parkı'mız görülmeye değerdir.

İlçelerimizde ise; Kangal ilçemizde selenyumlu suda bulunan, sedef hastalığının tedavisinde önemli yeri olan doktor balıklarımızın bulunduğu Balıklı Kaplıca'mız, dünyaca nam salmış Kangal köpeklerimiz... Yine, Kangal ilçemiz Deliktaş köyünde "Çok yaşayan yüze kadar yaşıyor / Gel de bu dünyayı yor deli gönül." dizeleriyle tanıdığımız Âşık Ruhsatî'nin doğduğu Anı Evi ziyaretçilerini beklemektedir. Divriği ilçemizde UNESCO Dünya Miras Listesi'nde Türkiye'den alınan ilk mimari eser olan taş işçiliğinin en nadide ve en ince örneklerini yansıtan, Evliya Çelebi'nin "Methine diller kısır, kalemler kıraktır." diye ifade ettiği Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Divriği Konakları, Divriği Kalesi. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Gürün ilçemizde bulunan, güneşin açısına göre ton değiştiren ve turkuazın tüm renklerini görebileceğimiz Gökpınar Gölü'müz. Şarkışla ilçemizde ünlü halk ozanı Âşık Veysel'e ait kişisel eşyalarının, fotoğraflarının, şiirlerinin ve onun hakkında yayınlanmış eserlerinin görülebileceği Âşık Veysel Müzemiz ve Sivas'ımızın değerlerinden şehit Muhsin Yazıcıoğlu'nun Anı Evi. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Gemerek'te Türkiye'nin doğal güzelliklerinden biri olan ve koruma altına alınan yörenin dinlenme yerlerinden Sızır Şelalesi, Hafik ilçemizde Hafik Gölü, Doğanşar ilçemizde Dipsiz Göl, Zara ilçemizde içerisinde on yedi çeşit balık yetişen Tödürge Gölümüz. Koyulhisar ilçemizde Eğriçimen Yaylamız her mevsim farklı bir güzelliğe bürünmektedir. Daha birçok gezilmeye görülmeye değer yerleri görmek için sizi Sivas'a davet ediyorum ve sözlerimi şu dizelerle sonlandırmak istiyorum:

"Sorsalar ki Sultan Şehir neresi
Bil deyince Sivas gelir aklıma
Her insana gardaş diye seslenen
Dil deyince Sivas gelir aklıma

Kurban olam toprağına taşına
Bağdaş kursam Köseadağ'ın başına
Sofrasında ekmeğine aşına
Bol deyince Sivas gelir aklıma

Gurbetteyim özlüyorum sılayı
Gözyaşlarım hasretlikten dolayı
Bir mehtere Abdurrahman halayı
Çal deyince Sivas gelir aklıma" (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Ayrıca bugün, milletin kürsüsünden, yarın doğum günü olan milletin lideri, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın doğum gününü kutluyorum. Rabb'im hayırlı, uzun, sağlıklı ömürler versin diyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" "Helal olsun." sesleri, alkışlar)

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı ikinci söz Uşak'ın doğal ve tarihî güzellikleriyle ilgili söz isteyen Uşak Milletvekili İsmail Güneş'e aittir.

Buyurun Sayın Güneş. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Uşak ilinin doğal ve tarihî güzelliklerine ilişkin gündem dışı konuşması

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Uşak ilimizin doğal ve tarihî güzellikleri hakkında konuşmak için şahsım adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisimizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Uşak şehri "âşıklar şehri" olarak anıldığı gibi, aynı zamanda ilk paranın kullanıldığı, ilk voleybolun oynandığı, ilk elektriğin kullanıldığı, Türkiye Cumhuriyeti devletinde, 1926 yılında, ilk şeker fabrikasının ve ilk atlı cirit kulübünün kurulması gibi ilkler nedeniyle "ilkler şehri" olarak da anılmaktadır.

Uşak ilimiz; Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Persler, Makedonlar ve daha sonra Roma İmparatorluğu olmak üzere pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. 1071 yılında Malazgirt Savaşı'yla, Türklerin Anadolu'ya girmesiyle birlikte bin yıldır bizlere vatan

^(x) 7/4/2020 tarihli 78'inci Birleşimden itibaren, coronavirus salgını sebebiyle Genel Kurul Salonu'ndaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

olarak hizmet vermektedir ve ilelebet bizlere vatan olmaya devam edecektir. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bu coğrafyada yaşayan pek çok kültüre ait eserler günümüzde varlığını devam ettirmekte, ayrıca dünyada yaşanan doğal olaylar neticesinde birtakım doğal güzellikler yok olurken birtakım doğal güzellikler de doğmaktadır. Bunlardan bir tanesi de kanyonlardır. Kanyonlar, nehirlerin binlerce yıl akmasıyla oluşmuş derin vadilerdir. Kanyon denince dünyaca ünlü Tayvan Taroko Gorge Kanyonu, Meksika Copper Kanyonu, ABD Büyük Kanyonu ve ülkemizdeki Kastamonu Valla Kanyonu, Antalya Köprülü Kanyon, Muğla Saklıkent Kanyonu gibi kanyonlar aklınıza gelebilmektedir. Ama bugün ben sizlere, aklınıza pek gelmeyen, belki de hiç duymadığınız, hiç görmediğiniz Uşak Ulubey Kanyonu'ndan bahsetmek istiyorum. Uşak Ulubey Kanyonu, Uşak ilimize 30 kilometre uzaklıkta, Ulubey ilçemiz sınırları içerisinde bulunmaktadır. Yaklaşık 74 kilometre uzunluğuyla ABD'deki Büyük Kanyon'dan sonra dünyanın ikinci en uzun kanyonudur, derinliği 170 metreye kadar ulaşmaktadır. 2015 yılında yapılan Cam Seyir Terası'yla görenlerin hayran kaldığı ve şimdiye kadar "Neden gelmedik?" dedikleri bir yerdir. Millî park olarak ilan edilen Ulubey Kanyonu ilerleyen zamanlar içinde spor aktivitelerinin yapıldığı turistik bir alana dönüştürülecektir.

Ulubey ilçemize geldiğinizde sadece Ulubey Kanyonu'muzu görmekle kalmayacak, aynı zamanda kanyon içinde Montanizm tarikatının merkezi kabul edilen ve yaklaşık 377 yıllarında Hristiyan saldırılarıyla yıkıldığı bilinen Pepuza Antik Kenti'ni de görme fırsatınız olacaktır. Yine Ulubey ilçemiz Sülümenli köyü civarında üç tarafı vadilerle çevrili bulunan ve Büyük İskender dönemine ait olan Blaundos Antik Kenti görülmeye değer diğer bir tarihî güzelliştir. 2018 yılında kazı çalışmalarına başladığımız şehir her geçen gün daha da belirgin hâl almaktadır. Ulubey Kanyonu'yla bağlantısı olan Clandras Su Kemer, Helenistik mimari özellikleri göstermekte olup 24 metre yükseklikte bulunan su kemeri ve buradan akan su gerçekten görülmeye değer diğer bir tarihî eserimizdir. Yine Romalılar döneminden kalma ve 6'ncı yüzyılda piskoposluk merkezi olan Sebaste Antik Kenti yine Uşak ilimizin Sivaslı ilçesine bağlı Selçukler kasabamızda bulunmaktadır. Banaz Ahat köyümüzde bulunan ve bir Yahudi yerleşim merkezi olan Akmonia Antik Kenti ilk voleybolun oynandığı bir kenttir. Buradaki mozaik çalışmalar Zeugma Antik Kenti mozaik çalışmalarıyla çok benzerlik göstermektedir.

Bir atasözü vardır: Mermeri delen, suyun gücü değil, damlaların sürekliliğidir. Uşak Taşyaran Vadisi'ni gördüğünüzde bunun nasıl hayata geçtiğine şahitlik edeceksiniz. Milattan önce 560 yıllarında tahta geçen, zenginliğiyle ve hazineleriyle ünlü Lidya Kralı Kroisos'a ait 360 eserin ve bunun yanında Paleolitik, Tunç, Frig, Lidya, Helenistik ve Roma dönemlerine ait pek çok eserin sergilendiği, Kültür ve Turizm Bakanlığımız tarafından yapılan ve 2018 yılında hizmete açılan Uşak Arkeoloji Müzemizi görme fırsatınız olacaktır.

Kurtuluş Savaşı'nın önemli dönüm noktalarından biri olan, Yunan Başkomutanı General Trikopis'in esir edildikten sonra Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün huzuruna çıkarıldığı ve bir Osmanlı yapısı olan Atatürk ve Etnografya Müzesi'ni ziyaret ettiğinizde o duygulu anları tekrar yaşayacaksınız.

16'ncı yüzyılda Avrupa saraylarını süsleyen, madalyon ve yıldız motifleriyle ünlü Uşak halılarının Uşak ilimizde hâlâ dokunduğunu göreceksiniz. İlmek ilmek dokunarak kadınlarımızın ruh güzelliklerini yansıtan Eşme kilimlerimizi Eşme Kilim Müzesi'nde görmek sizin için farklı bir deneyim olacaktır. Yine, ayrıca, şehir müzemize de sizleri bekleriz.

Tarhanası, çorbası, keşkeği, katmeri, alaca tenesi, döndürme böreği, demir tatlısı, topalağı, cendere tatlısı gibi Uşak'ımızın yöresel yemeklerini tatmak ve Uşak ilimizin doğal güzelliklerini ve tarihî güzelliklerini görmek üzere tüm vatandaşlarımızı Uşak'a bekler, yüce Meclisi saygıyla selamlarım. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı üçüncü söz, seyahat acentelerinin sorunları hakkında söz isteyen Aydın Milletvekili Hüseyin Yıldız'a aittir.

Buyurun Sayın Yıldız. (CHP sıralarından alkışlar)

3.- Aydın Milletvekili Hüseyin Yıldız'ın, seyahat acentelerinin sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, ben yaklaşık beş yıldan beri Turizm Komisyonu üyesiyim, Cumhuriyet Halk Partisini orada temsil ediyorum; seçilmiş 3 Bakanla çalıştım, bu 4'üncü Bakan.

Türkiye, 2019'da yaptığı 35 milyar dolar ciroyu 12 bin tane acenteden oluşan bir acente sektörü aracılığıyla yaptı ama maalesef... 2018'de hükümet sistemi değiştiği zaman, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi geldiğinde dışarıdan atadığınız Bakanın kendisi ETS turun sahibi. O dönemde, gerçekten işi bilen bir arkadaşımız geldi, turizmin önünü açacak diye sevinmiştik hem kendi adımıza hem de Cumhuriyet Halk Partisi adına ama maalesef ve maalesef -altı yıldır bu Komisyon üyesiyim arkadaşlar, altı yıldır ilk defa bu kadar, acentelerden, otel sahiplerinden ve turizme uğraşan yatırımcılardan şikâyet alıyorum.

Size anlatayım değerli arkadaşlar. Türkiye'de 12 bin tane seyahat acentesi var. Bu arkadaşımızın da seyahat acentesi var. Bu arkadaşım şu diyor: "Bu pastanın yüzde 90'ını ben alacağım, diğerleri ölsün." 2019 yılında bütün acenteler cebinden para harcadı. Çantasını alıp yurt dışına gidip müşterisini evinden alıp uçağa bindirip Türkiye'deki havaalanına indirir, oradan müşterisini alır otele götürür ve otelde bırakmaz, orada on beş gün boyunca o müşterisine hizmet eder. Maalesef ve maalesef, 2019'da bu acenteler cebinden para harcadı 2020 için ama 2020'de corona virüsünden dolayı yaptığı bir sürü yatırım çöpe gitti ve bu acenteler zor durumda kaldı.

Defalarca Sayın Turizm Bakanıyla konuşmamıza rağmen 3 tane büyük firmaya 10'ar milyon dolar kredi sağladılar, diğer 12 bin tane acenteyi de çöpe atılar, hiç ilgilenmediler. Hâlbuki Türkiye'de turizmi geliştirmek istiyorsak o acenteleri ayakta tutmamız gerekiyor. İki gün önce TÜRSAB Yönetim Kurulu Başkanı, Halk Bankasıyla bir anlaşma yaptı, sevindik, gerçekten sevindik. Bu konuyla ilgili bir ay önce dilekçe vermiştim, bugün sıra geldi. Hatta bugün de gündeme getirecektim. Daha sabah altıda bir sürü acenteci beni aradı, en az bin kişi aradı. Arkadaşlar, telefonum burada, gösterebilirim. Halk Bankası anlaşma yapıyor, Halk Bankasındaki anlaşma şu:

1) Bu acentelerin Halk Bankasında kredi kartı olacak.

2) SGK'sini orada ödeyecek.

3) Çeki olacak.

"Bu şartlar olursa biz bu parayı vereceğiz." dediler. Verdikleri para da 70 bin lira para.

Ben buradan Turizm Bakanına sesleniyorum: Bir an önce işini gücünü bırak, turizmin önünü aç. Bu ülkede sadece senin şirketin yok.

Değerli arkadaşlar, ikinci bir husus: Kurtulmuş zamanında burada çalışma yaptık, bir yasa çıkarıldı 1618, iki buçuk yıldan beri bu yasa'yı Turizm Bakanı rafa kaldırdı. Bu yasada ne var, size söyleyeyim: Türkiye'de turizmi geliştirmek istiyorsanız arkadaşlar, bu yasa'yı muhakkak çıkarmamız lazım. ETS grubu bütün otelleri kapatmış, teklik olarak... Yani diyor ki: "Ben bu otelle anlaşma yaptım, başka bir acente bu otelle anlaşma yapamaz." Şimdi, 12 bin acente var, bunlar ne yiyecek? Ve bu teklikle ilgili, bu yasa'yı biz rekabet oluşsun diye kaldırdık ama maalesef o yasa Mecliste daha... Turizm Bakanı iki buçuk yıldan beri orada bekletiyor, getirmiyor.

Şimdi ben buradan AKP'li milletvekillerine sesleniyorum: Seçilmiş milletvekilisiniz, ben özellikle yerinizde olmak

istemiyorum çünkü bölgede -seçildiğiniz için- vatandaş sizin yanınıza yapıyor. Burada, maalesef, öyle bir sistem yarattınız ki oteli olanı, turizm acentesi olanı Turizm Bakanı yaptınız, hastanesi olanı getirdiniz Sağlık Bakanı yaptınız, okulu olanı getirdiniz Millî Eğitim Bakanı yaptınız ve kendi şirketlerinin adına çalışıyoruz değerli arkadaşlar. 3 seçilmiş Bakanla ben çalıştım, hiçbir zaman bu sorunları yaşamadık. O yüzden, özellikle AKP'li milletvekilleri, 12 bin acentenin sesini duyun, bunlara gereken desteği sağlayın. Aksi takdirde önümüzdeki dönemde bir tane turist dahi bulamazsınız.

Yine, İngiltere Başbakanı açıklama yaptı, 17 Mayıs'ta yurttaşlarına seyahat özgürlüğü verecek veya seyahat izni verecek. Özellikle İngilizlerden seçim bölgem olan Kuşadası, Didim, Bodrum, Marmaris ve Fethiye tarafına gelen bir katile var yıllardan beri. Bu katileyi çekmek için rakiplerimiz var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HÜSEYİN YILDIZ (Devamla) – Kim var? İspanya var. Kim var? Yunanistan var. Bunları yapmamız için de bir an önce... Bütün otelciler beni arayıp "Aşı paralarını biz veririz, biz personelimize aşı yaptırmak zorundayız." dediler. Turizm Bakanı Sağlık Bakanıyla görüşsün, bir an önce bu aşığı sahil kesimindeki otellerde çalışan personele ve esnafa yaptırmamız gerekiyor.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Yıldız.

Sayın milletvekilleri, şimdi...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, sayın bakanlarımızla ilgili ortaya koyduğu iddiaları reddettiğimizi belirtmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Kayıtlara girmiştir.

Sayın milletvekilleri, şimdi, sisteme giren ilk 15 milletvekiline yerlerinden birer dakika süreyle söz vereceğim.

Sayın Kılavuz...

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, 26 Şubat 1992 tarihinde Azerbaycan'ın Hocalı kasabasında gerçekleşen ve "Hocalı katliamı" olarak tarihe geçen vahşi hadiseyi nefretle lanetlediğine, katliamda şehit olanları rahmetle andığına ve hatıraları önünde saygıyla eğildiğine ilişkin açıklaması

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

26 Şubat 1992 yılında, sözde medeni dünyanın gözü önünde, can Azerbaycan'ımızın Hocalı kasabasında 63'ü çocuk, 106'sı kadın olmak üzere 613 soydaşımız hunharca katledilmiştir. Gözlerini kan bürümüş, Türk düşmanı caniler tarafından gerçekleştirilen ve tarihe "Hocalı katliamı" olarak geçen bu vahşi hadiseyi şiddetle, nefretle lanetliyorum. Hocalı'da yaşanan bu katliam bir soykırımdır. Hocalı, dinmeyen acımız, geçmeyen sızımız, kapanmayan yaramızdır. Kalbi kararmış, vicdanı nasır tutmuş dünya sessiz kalsa da bizler bu soykırımı ve şehitlerimizi asla unutmamak, unutmayacağız, unutturmayacağız. Bu vesileyle şehit olan soydaşlarımızı rahmetle ve minnetle anıyor, aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliyorum.

Azerbaycan'ın derdi, derdimiz; sevinci, sevincimizdir. Yaşasın Azerbaycan'ımız, Türkiye'miz; yaşasın hiçbir güç önünde eğilmeyen kardeşliğimiz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo.

BAŞKAN – Sayın Taşkın...

2.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, yirmi dokuz yıl önce Azerbaycan'ın Yukarı Karabağ bölgesindeki Hocalı kasabasında yaşanan katliamı dünyanın görmezden geldiğine, Hocalı'da savaş suçu işleyen Ermenistan'ı kınadığına, katliamda hayatını kaybeden tüm Azerbaycanlılara Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Dünya tarihinin en korkunç katliamlarından biri yirmi dokuz yıl önce Azerbaycan'ın Yukarı Karabağ bölgesinde Hocalı'da yaşandı. Gözü dönmüş Ermenistan birlikleri kadın, çocuk ve yaşlı demeden yüzlerce masum Azerbaycan vatandaşını vahşice katletti. Esir alınan binden fazla kişiden bir daha haber alınamadı. 1 milyondan fazla Azerbaycanlı yerinden yurdundan edildi, evinden barkından oldu. Hafızalardan silinmeyen bu korkunç katliama dünya gözlerini yumdu ve görmezden geldi. Hocalı'da insanlık ve savaş suçu bu vahşi katliamı işleyen Ermenistan'ı şiddetle kınıyor ve lanetliyorum. Azerbaycanlı kardeşlerimizin yirmi dokuz yıl önce Hocalı'da maruz kaldıkları katliamın acısını derinden paylaşıyorum.

Katliamda hayatını kaybeden tüm Azerbaycanlı kardeşlerimize Allah'tan rahmet diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

3.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, Ahi Evran'ın doğumunun 850'nci yıl dönümünde 2021 yılının UNESCO tarafından Ahi Evran Yılı olarak kabul edildiğine, Ahi Evran'ı ve yüzlerce yıldır bu topraklarda Ahilik geleneğini yaşatmış, ahirete intikal etmiş tüm esnaf ve sanatkarları rahmetle yâd ettiğine ilişkin açıklaması

HACI ÖZKAN (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Bilginin hikmetle, ticaretin ahlakla buluştuğu Ahilik müessesesini dünya milletlerine en doğru şekilde anlatmak ve bu kutsal emaneti sonraki nesillere aktarmak amacıyla Ahi Evran'ın doğumunun 850'nci yıl dönümü UNESCO tarafından 2021 Ahi Evran Yılı olarak kabul edildi. Kaliteli üretimin ve adil paylaşımın esas alındığı Ahilik teşkilatı geçmişte sosyal ve ekonomik hayatı yönlendirdiği gibi günümüzdeki birçok sosyal ve iktisadi kuruluşun oluşumunda ve şekillenmesinde de büyük pay sahibidir. Bu vesileyle Ahi Evran'ı ve yüzlerce yıldır bu topraklarda Ahilik geleneğini yaşatmış, ahirete intikal etmiş tüm esnaf ve sanatkarlarımızı rahmetle yâd ediyor, ekonomimizin can damarı olan çalışkan esnafımıza bereketli işler temenni ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo.

BAŞKAN – Sayın Şeker...

4.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, öğrenci sayısı itibarıyla ilk 10'da olan Kocaeli Üniversitesinin TÜBİTAK'ın yaptığı Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi performans değerlendirmesinde 21'inci sırada, Nature İndeks'te tıp, fizik ve diğer doğa bilimleri alanında ülkenin tüm üniversiteleri arasında 8'inci sırada olduğuna, bu başarı için başta Rektör Profesör Doktor Sadettin Hülagü olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Saygıdeğer milletvekilleri, Kocaeli'mize değer katan ve öğrenci sayısı itibarıyla ilk 10'da olan Kocaeli Üniversitemiz; 20 binin üzerinde ön lisans, 42 binin üzerinde lisans ve 6 binin üzerinde de lisansüstü olmak üzere toplam 69.622 öğrencisiyle ve 2

binin üzerinde akademik personeliyle eğitim öğretim ve akademik çalışmalarını sürdürmektedir. TÜBİTAK'ın yaptığı Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi performans değerlendirmesinde 21'inci sırada yerini alırken, prestijli bilim indekslerinden Nature Indeks'in üniversitelerimizin 2020 yılında yayınlanan makale sayılarına göre yaptığı değerlendirmede tıp, fizik ve diğer doğa bilimleri alanında ülkemizdeki tüm üniversiteler arasında 8'inci sırada yerini almıştır. Bilimle uğraşan Kocaeli Üniversitemizin başarılarının devamını diliyorum. Başta Rektörümüz Profesör Doktor Sadettin Hülal olmak üzere akademisyenlere, öğrencilerimize ve emeği geçen herkese teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo.

BAŞKAN – Sayın Çankırı...

5.- İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı'nın, Ankara-İzmir hızlı tren hattının tamamlanmasıyla Ankara, Afyon, Uşak, Manisa, İzmir illerinin projenin önemli ekonomik katkılarını yaşayacağına, proje tamamlandığında sadece Ankara ve İzmir illerinin değil aynı zamanda İstanbul ile İzmir illerinin de demir yoluyla bağlanacağına ilişkin açıklaması

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; dün CHP İzmir Milletvekili Bedri Serter'in Ankara-İzmir hızlı tren projemiz üzerine konuşmaları adına söz almış bulunuyorum.

Ülke genelinde 6 bin kilometre olan bölünmüş yolu 28 binlere çıkarmış bir iktidar olarak kara ve demir yollarında gerçekleştirdiğimiz atılımlarımız, dünyanın en büyük projelerinden biri olan Ankara-İzmir hızlı tren hattıyla ilgili çalışmalarımız tüm hızıyla devam ediyor. Projemizin yapım aşamasında ilk aşamada 11 bin kişinin bu projede görev yapması öngörülürken, tamamlanması sonrasında Ankara, Afyon, Uşak, Manisa, İzmir illeri projenin önemli ekonomik katkılarını yaşayacak, proje tamamlandığında Ankara-İzmir değil aynı zamanda İstanbul'la İzmir'i de demir ağlarıyla bağlamış olacak. Bu projenin ekonomik açıdan hareket oluşturma potansiyeli olan inancımız tamdır. İstanbul'dan yola çıkan bir kişi dört saatlik yolla önce Ankara'ya, ardından da üç buçuk saat güvenli yolculukla toplamda yedi buçuk saatte İzmir'e varmış olacak.

Hayatımızın her alanında vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştıracak mega projeleri ve çalışmaları gerçekleştiren başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a ve Sayın Bakanımız Binali Yıldırım'a şükranlarımızı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo.

BAŞKAN – Sayın Gökçel...

6.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel'in, Mersin ili Anamur, Aydıncık, Bozyazı ve diğer ilçelerinde çiftçilerin hazine arazisi üzerinde işgaliye ve kira ücretlerini ödeyerek tarımsal üretim yaptıklarına, bu arazilerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından kırk dokuz yıllığına, ağır bir şartnameyle açık ihale usulüyle kiraya verildiğine, çiftçilerin o arazileri kiralamasının imkânsız olduğuna, bu uygulamaya derhâl son verilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

CENGİZ GÖKÇEL (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Mersin'imizin Anamur, Aydıncık, Bozyazı ve diğer ilçelerinde çiftçilerimiz, hazine arazisi üzerinde işgaliye ve kira ücretlerini ödeyerek tarımsal üretim yapıyorlardı. Bu arazileri çiftçilerimizin ataları da kullanıyordu. Yıllardır çiftçilerimizin tarım yaptıkları bu araziler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından kırk dokuz yıllığına, açık ihale usulüyle kiraya veriliyor. Şartnameler o kadar ağır ki arazi kullanan çiftçilerimizin o arazi kiralamasına imkân yok. Derhâl bu uygulamaya son verilmeli. Çiftçilerimizin, atalarından kalan bu arazileri kullanmasının önünü açmalısınız. Anamur, Aydıncık ve Bozyazı'daki çiftçilerimizin yıllardır tarım yaptıkları toprakları ellerinden almayın.

BAŞKAN – Sayın Kenanoğlu...

7.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, bugün Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesinde 2 Temmuz Sivas Madımak olaylarının yıl dönümünde, 2 Temmuz 2020'de Ankara'da anma yapmak isteyen Demokratik Alevi Dernekleri yöneticilerinin yargılandığı bir davanın görüldüğüne, Madımak olaylarında hayatını kaybedenleri saygıyla andığına ilişkin açıklaması

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, bugün Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesinde bir dava görüldü. Bu dava, 2 Temmuz Sivas Madımak katliamının yıl dönümünde, 2 Temmuz 2020'de Ankara'da anma yapmak isteyen Demokratik Alevi Dernekleri yöneticilerinin yargılandığı bir davadır.

Sivas Madımak katliamı, insanlık tarihinin gördüğü, tarihe damgasını vuran bir vahşettir; bu vahşet, binlerce insanın gözleri önünde Madımak Otel'i'nin ateşe verilmesiyle 33 canın katledildiği bir insanlık ayıbıdır. Bu insanlık ayıbını lanetlemek insanlık görevidir. Sivas Madımak katliamını lanetlemek ve mağdurları anmak isteyenlere dava açmak da aynı katliamcı zihniyetin bir ürünüdür; bu zihniyeti lanetliyoruz.

Madımak katliamını lanetliyor, katledilen canları saygı ve sevgiyle anıyorum.

BAŞKAN – Sayın Şimşek...

8.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, CHP'li Mersin Büyükşehir Belediyesinin belediye işçilerine ağır şartlar içeren bir sözleşmeyi dayattığına, herkesin işçi haklarından, pandemide insanların neler çektiğinden bahsettiğine ama pandemi sürecinde 3 bine yakın insanın ekmeğinden edildiğine ilişkin açıklaması

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, CHP'li Mersin Büyükşehir Belediyesi, Mersin Büyükşehir Belediyesinde çalışan işçilerin önüne bir iş sözleşmesi koyarak, "Bunu kendi rızamla imzaladım." diyerek, yanına da 2 şahide imza attırarak yeni bir sözleşme dayatıyor. Dayatılan sözleşmedeki bazı maddelerden sizlere bahsetmek istiyorum:

"İşveren, işçinin görev yerini ve yapacağı işi, unvanını tek taraflı olarak her zaman değiştirebilir.

İşveren, işçinin ücretinde indirim yaparak işin durumuna göre iş ve iş yeri değişikliğini her zaman yapabilir.

İşveren, işçinin sosyal medyada Facebook, Twitter, Instagram ve internette, basında veya herhangi bir mecrada şirket itibarına zarar verecek beyan, iddia ve ithamlarda bulunmamayı taahhüt eder."

Ayrıca, "Asgari ücretle çalışmayı da kabul ve beyan edip ek hiçbir şey istemeyeceğini de beyan eder." gibi çok sayıda madde var. Sözleşmeyi isteyenlere buradan ben takdim edebilirim.

Şimdi ben buradan sesleniyorum. Herkes burada işçi haklarından, insan haklarından, pandemide insanların neler çektiğinden bahsediyor ama şu pandemi süreci içerisinde 3 bine yakın insanı ekmeğinden işinden ettiler, yüzlercesini sürgün ettiler ve bugün de bunları yaşıyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo! Helal olsun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Akçay...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkanım, eğer takdir ederseniz, grup adına konuşmaya devam eder.

BAŞKAN – Müsaade ederseniz yerinden konuşmaları bitireyim, sonra tekrar söz veririm.
Sayın Sorgun...

9.- Konya Milletvekili Ahmet Sorgun'un, 28 Şubatın 27 Mayıs, 12 Eylül, 15 Temmuz darbeler zincirinin bir parçası olduğuna, bütün bu darbelerin ülkenin birliğine karşı yapıldığına ilişkin açıklaması

AHMET SORGUN (Konya) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

28 Şubat üzerine bugüne kadar elbette çok konuşuldu, yazıldı çizildi. 24'üncü yılına girdiğimiz bugünlerde de çok konuşulacak ama 28 Şubatı yalnızca, tek başına değerlendiresek eksik değerlendirmiş oluruz. 28 Şubatı; 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül ve 15 Temmuz darbeler zincirinin, darbeler silsilesinin bir parçası, ara durağı olarak görmek gerekir. Resmin bütününü, fotoğrafın büyüğünü görmezsek yüzeysel bir değerlendirme yapmış oluruz. Bütün darbeler bize, bizi biz yapan değerlere, birliğimize karşı yapılmıştır. Darbeler Anadolu insanını tasfiye etmek harekâtıdır, enerjimizi içeride tüketme, boşa harcama ameliyesidir; hedeflerimizden vazgeçirme, ufkumuzu karartma, tökezletme ve diz çöktürme operasyonudur. 28 Şubat sürecinde merhum Erbakan Hocaya kan kusturanların bugünlerde konjonktürel olarak güzellemeler...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Tutdere...

10.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kuruluşlarda ek ders karşılığı çalışan 5 bin meslek çalışanın mağduriyet yaşadığına, Anayasa'yla güvence altına alınan yıllık izin, askerlik izni, mazeret izni, doğum izni, süt izni gibi izinler dâhil özlük haklarından mahrum şekilde çalışmak zorunda kaldıklarına, ek ders karşılığı çalışan meslek çalışanlarının sesine kulak vermesi için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına seslendiğine ilişkin açıklaması

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kuruluşlarda ek ders karşılığı çalışan sosyal hizmet uzmanı, sosyolog, psikolog, öğretmen, usta öğretici, hemşire, fizyoterapist gibi 5 bin meslek çalışanı mağdur durumdadır. Anayasa'mıza göre çalışma hayatını düzenlemekle görevli ilgili Bakanlık, kendi çalışanlarını mağdur etmektedir. Ek ders karşılığı çalışanlar Bakanlığın tüm işlerini yürütmekte ancak statü belirsizliği nedeniyle mağdur durumdadırlar. Anayasa'nın 50'nci maddesinde güvence altına alınan yıllık izin hakkı, askerlik izni, mazeret izni, doğum izni, süt izni gibi izinler dâhil, özlük haklarından mahrum şekilde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Uygulamada ek ders karşılığı çalışanlar kendileriyle aynı işi yapan kadrolu çalışanların üçte 1'i ücretle, asgari ücretin altında kalan bir ücretle çalışmaya mahkûm hâle gelmişlerdir. AK PARTİ iktidarında asgari ücretten sorumlu Bakanlık bünyesinde binlerce sosyal hizmet çalışanı asgari ücretin altında maaş almaktadır. Buradan ilgili Bakanlığa çağrıda bulunuyorum: Ek ders karşılığı çalışan meslek çalışanlarının sesine kulak verin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Erdem...

11.- İstanbul Milletvekili Arzu Erdem'in, 2021 yılında toplam 500 engelli öğretmenin göreve başlayacağına, Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'a gayretlerinden dolayı teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

2021 yılı engelli öğretmen alımları iki aşamalı olarak yapılacak olup toplam 500 öğretmenimiz bu yıl görevine başlayacaktır. Bu hususta tüm engelli kardeşlerimize branşlarına göre öncelikli atama imkânı verilmesi ve istihdamlarının sağlanması yönünde gerekli gayretin sürdürülmesi faydalı olacaktır. Millî Eğitim Bakanımız Sayın Ziya Selçuk Beyefendi'ye gayretlerinden dolayı teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Çakır...

12.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, 28 Şubatın yeni model bir darbe versiyonu olduğuna, kurulan hayalin tarihte kaybolup gittiğine, 28 Şubatın izlerini silme mücadelesinde emeği geçen herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

SAMI ÇAKIR (Kocaeli) – Sayın Başkan, 28 Şubat tarihi, içimizde ve ruhumuzda bir şubat soğuğu gibi yaşadığımız insan ve insanlık, düşünce, inanç, anlayış, yaşam ve yaşama değerlerini tankların ve silahların gölgesinde yok etme, baskı altına alma adına modern, yeni model bir darbe versiyonuydu. Senaristler ve uygulayıcılar "Bin yıl sürecek." iddiasıyla beyinlerimizi bloke etme propagandası da yaparak süreçte kişi hak ve hürriyetlerinin nasıl tarumar edilebileceğini göstermişlerdi. Allah'a hamdolsun ki kurdıkları hayal, şubat ayı gibi kısa sürmüş, tarihin derin ve küflü mahzenlerinde kaybolup gitmiştir. Bu milletin inancı ve özgür yaşamak için verdiği mücadeleler tarihin muhtelif dönemlerinde yine tarihin ders alacağı nitelikte örneklerle doludur. Bu millet sustuğu zaman bile cevap vereceği zamanı beklemeyi bilmiştir. 28 Şubatın derin izlerini silme mücadelesinde emeği geçen herkese teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Gaytancıoğlu...

13.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, Edirne ili Meriç ilçesinde mezarlık yeri konusunda sıkıntı yaşandığına, Meriç Belediyesinin yapılması düşünülen mezarlık projesi için kaynağı olmadığına, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne yardım talebinde bulunduğu, Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'a bir an önce Meriç Belediyesine bu iş için gerekli yardımın yapılması çağrısında bulunduğu ilişkin açıklaması

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Edirne ilimizin Meriç ilçesinde mezarlık yeri konusunda sıkıntı yaşanmaktadır. Meriç Belediyemiz bu sorunun çözümünü için yeni yer tahsis ve mezarlık alanı yapımı için proje hazırlamıştır ancak AKP'den devraldığımız ve ekonomik olarak zor durumda bulunan Belediyemizin bu projeyi yapacak kaynağı yoktur. Bunun için Meriç Belediyesi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne yardım talebinde bulunmuştur ancak şuna kadar talebe herhangi bir cevap verilmemiştir. Benim buradan Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Murat Kurum'a çağrım: Bir an önce Meriç Belediyemize, bütün projesi hazır bu iş için gerekli yardımı yapmasıdır. Mezarlıklarda bile partizanlık yapmayın. Esnafa, işçiye, çiftçiye, emekliye, işsizi, öğrenciye yani yaşayan insanımıza bir hayrınız dokunmuyor, bari ölümlere bir hayrınız olsun.

BAŞKAN – Sayın Sümer...

14.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, Adana ilinin en değerli yerlerinden biri olan eski TRT binasının arazisiyle birlikte satışa çıkarıldığına, aynı arazi içerisinde Emniyet Teşkilatı Şehit Aileleri ve Maluller Derneğinin de bulunduğu, arazi satılacaksa bile Şehit Aileleri ve Maluller Derneğine acilen yeni bir yer tahsis yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Adana'nın en güzel ve değerli yerlerinden biri olan eski TRT binası, araziyle birlikte ne yazık ki satışa çıkarılıyor. Aynı arazi içerisinde Emniyet Teşkilatı, Şehit Aileleri ve Maluller Derneği buluyor. Yine aynı arazi içerisinde Büyükşehir Belediye Başkanlığının destekleriyle yapılan, üzerinde şehitlerimizin isimlerinin yazdığı bir de anıt bulunuyor. Şehir Aileleri Derneğinin satış

sonrası "Bizlere yer göstereyin." çabaları şimdiye kadar karşılık bulamamış durumda. "Hangi devlet kapısını çalsak kapı duvar." açıklaması yapıyorlar. Bu memleket şehitlerimizin kanıyla sulanmış topraklar üzerine kurulmuştur. Devlet, baba olma gücü göstermeli, içerisinde şehitlik anıtı ve Şehit Aileleri Derneği olan bir araziye rant uğruna satıp evlatlarını mağdur etmemelidir. Arazi satılacaksa bile Şehit Aileleri Derneği mağdur edilmeden acilen yeni bir tahsis yapılmalıdır.

BAŞKAN – Sayın Baltacı...

15.- Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın, zaten yüksek mazot ve amortisman giderleri altında ezilen tır ile kamyon şoförleri için sürüş sürelerinin yeniden düzenlenmesi ve yol güzergâhlarındaki park alanı sayısının artırılması gerektiğine ilişkin açıklaması

HASAN BALTACI (Kastamonu) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ticari amaçla yük taşımacılığı yapan tır ve kamyon şoförlerinin yirmi dört saatlik süre içinde toplam dokuz, devamlı olarak dört buçuk saatten fazla araç sürmeleri yasaktır. Kazaların önüne geçmeyi amaçlayan ve teoride doğru gözükse de bu yasak ne yazık ki uygulamada tır ve kamyon şoförlerini mağdur etmektedir. Dinlenme tesislerinin park izni vermek istememesi, yol güzergâhında da yeterli sıklıkta park alanı olmaması nedeniyle belirlenen sürüş süresinin üzerine çıkmak ya da hız sınırı ihlali yapmak mecburiyetinde kalan tır ve kamyon şoförlerimiz ağır para cezasına çarptırılmakta, ehliyetlerini kaybetme tehlikesi yaşamaktadır. Yüksek mazot ve amortisman giderleri altında zaten ezilen tır ve kamyon şoförlerimiz için sürüş süreleri yeniden düzenlenmeli, yol güzergâhlarındaki park alanı sayısı artırılmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Gündoğdu...

16.- Ordu Milletvekili Metin Gündoğdu'nun, Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesinde 26 Şubat 1992 tarihinde 613 Azerbaycan Türkünün Ermeni birlikleri tarafından şehit edilmesinin üzerinden yirmi dokuz yıl geçtiğine, bu olayı asla unutmayacaklarına ve unutturmayacaklarına, Türkiye Büyük Millet Meclisinin himayesinde gerçekleşen, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop'un açılışını yaptığı, olayı tekrar canlandıran resim sergisi için de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına ve Başkanlık Divanına teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesinde 25 Şubatı 26 Şubata bağlayan gece 1992 yılında 106'sı kadın, 83'ü çocuk olmak üzere 613 Azerbaycan Türkünün Ermeni birlikleri tarafından şehit edilmesinin üzerinden yirmi dokuz yıl geçti. Bu olayı asla unutmayacağız, unutturmayacağız, her fırsatta gündeme getirip her yıl dönümünde hatırlatacağız. Çünkü Müslüman Türk coğrafyasında gerçekleştirilen katliamlara hiçbir zaman Avrupa ses vermedi, vermemeye de devam ediyor; biz de bunu hatırlatmaya devam edeceğiz.

Bugün gerçekleştirilen ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin himayesinde gerçekleşen, Meclis Başkanımızın açılışını yaptığı resim sergisiyle de Halkla İlişkiler binamızda bu olay tekrar canlanmaktadır. Bundan dolayı Meclis Başkanımıza ve Başkanlık Divanına teşekkür ediyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın İsmail Kaya...

17.- Osmaniye Milletvekili İsmail Kaya'nın, Ermenistan birliklerinin 26 Şubat 1992'de Yukarı Karabağ bölgesindeki Hocalı kasabasına düzenledikleri saldırıda 613 Azerbaycan vatandaşını katlettiğine, ülkenin Hocalı katliamının acısını her zaman yüreğinde hissedeceğine, katliamda şehit olan Azerbaycanlılara Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

İSMAİL KAYA (Osmaniye) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Ermenistan birlikleri, yirmi dokuz yıl önce 26 Şubat 1992'de Yukarı Karabağ bölgesindeki Hocalı kasabasına düzenledikleri saldırıda 613 Azerbaycan vatandaşını çocuk, kadın, yaşlı ayırımı gözetmeden zalimce katlettiler. Türkiye olarak Hocalı'daki bu insanlık dışı katliamın acısını her zaman yüreğimizde hissettik. Hocalı katliamı, tüm insanlığın dersler çıkartması, yaşanan bu katliama ilişkin bir vicdan muhasebesi yapması gereken çok önemli bir olaydır, vicdanlarımızda en ağır cezaya mahkûm ettiğimiz bir katliamdır. Bu vesileyle Ermenistan'ın çeyrek asra yakın bir süredir işgal ettiği toprakların Azerbaycan toprakları olduğu, can Azerbaycanlı kardeşlerimizin yanında olmaya devam edeceğimizi ifade ederek Azerbaycanlı kardeşlerimize Allah'tan rahmet diliyor, kederli ailelerine ve tüm Azerbaycan halkına başsağlığı dileyerek Genel kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

Grup Başkan Vekillerimizden de ricam sözlerini kısa tutmaları, uzun bir çalışma günümüz var.

Sayın Türkkan, buyurun.

18.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, yirmi dokuz yıl önce 26 Şubatta Azerbaycan'ın Hocalı kasabasında Ermeni askerlerinin 613 kişiyi katlettiğine, hayatını kaybedenlere bir kez daha Allah'tan rahmet dilediğine, geçim sıkıntısının milletimizin başlıca gündem maddesi olmaya devam ettiğine, salgın tedbirleri, enflasyonun yükselmesi ve Türk lirasındaki değer kaybıyla da yoksul sayısının hızlı arttığına, ekonomideki bu kötü gidişatin on dokuz yıllık Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının eseri olduğuna, devlet desteklerinin artırılması, üretimin desteklenmesi ve yabancı sermayenin ülkeye getirilmesi gerektiğine, 24 Ocak 2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararıyla Kocaeli ili Kandıra ilçesindeki 17 tarım arazisiyle ilgili arazi toplulaştırma kararı alındığına, bu kararlar üretimi ve tarım işletmelerinin verimliliğini artırmak ve kırsal kesimdeki nüfusun hayat standartlarını yükseltmenin amaçlandığına ama hâlâ bir adım atılmadığına, Kandıra ilçesinde kaç hektar alan için toplulaştırma kararı alındığını ve bu iş taşeron şirketlere verildiyse taşerona verilecek bedelin ne kadar olduğunu merak ettiklerine, Burdur ilinin Gölhisar ve Çavdır ilçelerinin yayla seracılığının merkezi hâline geldiğine, son zamanlarda sera üreticisi zarar ettiği için seraların söküldüğüne, Burdurlu üreticilerin de destek beklediklerine ve Hükûmetten seslerini duymasını istediklerine ilişkin açıklaması

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yirmi dokuz yıl önce 26 Şubatı 26 Şubata bağlayan gecede insanlık tarihi korkunç bir katliama tanıklık etti. Tarihin karanlık sayfalarından olan bu katliam, Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesindeki Hocalı kasabasında meydana geldi. Ermeni asker kuvvetleri tarafından kadın, çocuk, yaşlı ve hasta ayırımı yapılmaksızın tüm masum siviller katledildi. Katliamda 63'ü çocuk, 70'i yaşlı, 106'sı kadın 613 kişi hayatını kaybetti, 1.200'den fazla kişi esir olarak götürüldü, 150 kişiden bir daha haber bile alınamadı. Katliamın üzerinden yirmi dokuz yıl geçmesine rağmen, Hocalı'nın acısı insan olan herkesin vicdanında tazeliğini hâlâ koruyor. 20'nci yüzyılda dünyanın gözü önünde gerçekleştirilen ve görmezden gelinen bu katliamı lanetle yâd ediyorum, hayatını kaybeden soydaşlarımıza bir kez daha Allah'tan rahmet diliyorum, Azerbaycan devletinin acısını yürekten paylaşıyorum.

Geçtiğimiz ay, Türkiye'deki 76 ilde ikamet eden 2.207 kişiyle gerçekleştirilen bir araştırmada "Son bir yılda market giderleriniz ne kadar arttı?" sorusu soruldu. Katılımcıların yüzde 42'si, son bir yılda market giderlerinin yüzde 40'ın üzerinde arttığını belirtti. Ankete katılanların yüzde 87'si ise borcu olduğunu ifade etti. Geçim sıkıntısı milletimizin başlıca gündem maddesi olmaya devam ediyor. Yükselen enflasyonla hayat pahalılığı arttı, iş yerlerinin faaliyetleri durdu, gelirler azaldı, işten çıkarmalar çoğaldı, vatandaşlarımız ciddi anlamda gelir kaybına uğradılar. Salgın da yoksullaşmayı ciddi şekilde etkiledi tabii ki. Enflasyonun yükselmesi ve Türk lirasındaki değer kaybıyla da yoksul sayısı çok hızlı arttı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Ekonomideki bu kötü gidişat on dokuz yıllık Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının eseridir. Devlet destekleri artırmalı, üretim desteklenmeli, ithalat düşürülmeli, yabancı sermaye ülkemize getirilmelidir. Demokrasi geliştirilmeli -bu çok önemli- hukuk herkese eşit uygulanabilir hâle getirilmeli; aksi takdirde Hükûmet, ekonominin kötü gidişatını durduramayacak, vatandaşlarımızı yoksulluğa mahkûm etmeye devam edecektir.

Resmî Gazete’de yayımlanan 24 Ocak 2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı’yla Kocaeli Kandıra’daki 17 tarım arazisiyle ilgili arazi toplulaştırma kararı alındı. Bu kararlar tarım arazilerinde daha az zaman, iş gücü ve sermaye kullanımı sağlamak, üretimi ve tarım işletmelerinin verimliliğini artırmak ve kırsal kesimdeki nüfusun hayat standartlarını yükseltmek amaçlanmıştı ve çok olumlu bir adımdı ancak bu konuda hâlâ bir adım atılmadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi, buyurun.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Bitiriyorum Başkanım.

Kandıra’daki toplulaştırma ile ilgili cevaplanması gereken sorular var, buradan sormak istiyorum: Kandıra’da kaç hektar yer için toplulaştırma kararı alındı? Bu işin taşeron şirketlere verildiği doğru mu? Taşeron şirketlere verildiyse toplulaştırmada taşerona verilecek bedel ne kadar? Bunları merak ediyoruz. Kandıra’da tarım zaten bitmişti, üretmeyen Kandıralılar bir de bu konuda mağdur olmak istemiyorlar.

Son olarak Burdur’dan söz etmek istiyorum: Son yıllarda Burdur’un Gölhisar ve Çavdır ilçeleri yayla seracılığının merkezidir -uzun hasat dönemi ve aromasıyla iç piyasada tercih edilen domates- ülkemizin yüzde 40 ürününü karşılayan Antalyalı tüccarlar tarafından tercih edilen yer olmuştur ama ne yazık ki sera üreticisi son yıllarda emeğinin karşılığını alamamaktadır. Girdiler pahalı, sera üreticisi zarar ediyor. Bu yıl 120 dönüm sera dökülerek hurda demir olarak verildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayın.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Bitiriyorum Başkanım

Sera çiftçisinin borçlarıyla ilgili hiçbir erteleme ve ciddi bir destekleme henüz yapılmadı. Tüm üreticiler gibi Burdurlu üretici de destek bekliyor. Gıda fiyatlarının düşmesi için üreticiye gübre, ilaç ve fide alımı yönünden destekler verilmeli, mazot daha düşük fiyata verilmeli, sübvans edilmeli, kredi ödemeleri ertelenmeli ve faiz alınmamalı. Burdurlu çiftçi fide konusunda da mağdur; fideler hastalıklı geldiğinde çiftçi “Tohumdan geldi.” diyor, tohumcu “Fideden kaynaklanıyor.” diyor ama mağdur olan yine çiftçi oluyor. Burdurlu çiftçilerimiz Hükûmete diyorlar ki: “Sesimizi duyun.”

Yüce Parlamentiye saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Akçay, buyurun.

19.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay’ın, 26 Şubat 1992 tarihinde Ermenistan tarafından organize edilen Taşnakçı çetelerin 613 Azerbaycan Türkünü katlettiğine, tarihi zulümle tekerrür ettirmek isteyen Ermenistan’ın 12 Temmuz 2020 tarihinde Tovuz’da, 27 Eylül 2020 tarihinde Karabağ’da sivillere yönelik saldırılar başlattığına, bu saldırılarda çok sayıda Azerbaycan Türkünün şehit olduğuna, 10 Kasım 2020 tarihinde Ermenistan’a karşı büyük bir zafer kazanan Azerbaycan’ın işgal edilen topraklarının büyük bir çoğunluğunu geri alarak şehitlerin kanını yerde bırakmadığına, Ermenistan’ın Hocalı, Kelbecer, Laçın ve diğer yerlerde açıkça soykırım suçu işlediğine, Hocalı’da, Kelbecer’de, Doğu Türkistan’da, Türkmeneli’de şehit edilenleri, 1915 tarihinde Hınçak, Taşnak çetelerinin saldırılarında hayatlarını kaybedenleri ve ASALA saldırılarıyla şehit olan diplomatları rahmetle andığına, Gazeteci Yazar Tarık Buğra’yı vefatının 27’nci yıl dönümünde rahmetle andığına ilişkin açıklaması

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ermenistan, 28 Aralık 1991’de Hankendi’de başlayan işgal girişimlerini 29 Ekim 1993’te Zengilan’ın işgaline kadar sürdürmüş, Azerbaycan topraklarının yüzde 20’sini işgal etmişti. Haydut ve terör devleti Ermenistan, 25 Şubat 1992 yılında Hocalı’yı işgal ederek dünyanın gözü önünde yüzlerce masumu katletmiş ve çok sayıda çocuğun derisini canlı canlı yüzerek tıpkı Nazilerin yaptığı gibi deney olarak kullanmış ve katletmiştir.

Yirmi dokuz yıl önce, Azerbaycan’ın Hocalı şehrinde 25 Şubatı 26 Şubata bağlayan gece, Ermenistan tarafından organize edilen Taşnakçı çeteler, 83’ü çocuk, 106’sı kadın, 70’i yaşlı, toplam 613 Azerbaycan Türkünü katletmiştir. Ermenistan, otuz yıl boyunca Azerbaycan toprakları üzerinde sistematik işgal girişiminde bulunmuş, sivil vatandaşları hedef alan saldırılar yapmıştır.

Tarihi, zulümle tekerrür ettirmek isteyen Ermenistan, 12 Temmuz 2020’de Tovuz’da, 27 Eylül 2020’de Karabağ’da sivillere yönelik saldırılar başlatmış, bu saldırılarda çok sayıda Azerbaycan Türkü kardeşimiz şehit olmuştur. Kardeş Azerbaycan, kırk dört gün süren çetin mücadele sonunda, katil ve haydut devlet Ermenistan’a tarihî bir ders vermiştir. 10 Kasım 2020’de Ermenistan’a karşı büyük bir zafer kazanan Azerbaycan, işgal edilen topraklarının büyük bir çoğunluğunu geri alarak şehitlerimizin kanını yerde bırakmamıştır.

Soykırım suçu ve cezası uluslararası hukukta bellidir. Ermenistan Hocalı’da, Kelbecer’de, Laçın’da ve diğer yerlerde açıkça soykırım suçu işlemiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Sözde Ermeni soykırımı yalanlarıyla çelik çomak oynayan sözde uygar Batı, 1991’den bu yana Ermenistan’ın işlediği insanlık suçları için tahkikat komisyonları kurmamıştır ancak mutlaka kurulmalıdır. Ermenistan, işgal ettiği toprakların tamamından acilen atılmalıdır.

Bu vesileyle Hocalı’da, Kelbecer’de, Doğu Türkistan’da, Türkmeneli’de şehit edilen bütün soydaşlarımızı, 1915’te Hınçak, Taşnak çetelerinin saldırılarında hayatlarını kaybeden atalarımızı, ASALA saldırılarıyla şehit olan diplomatlarımızı rahmetle anıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 26 Şubat 2021, edebiyatımızın köşe taşlarından büyük romancı Tarık Buğra’nın vefatının 27’nci yıl dönümüdür. Tarık Buğra, eserleriyle Türk düşünce dünyasını etkileyen bir yazardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Özellikle “Gençliğim Eyvah” adlı eserinin tekrar tekrar okunması gereken bir eser olduğunu düşünüyorum ve bütün gençlerimize, tüm vatandaşlarımıza da tavsiye ediyorum. Bu eser, bir neslin nasıl mankutlaştırıldığını, bu mankutlaşan nesille devlet içinde nasıl devlet olunmaya tevessül edildiğini anlatan, âdeta yaşadıklarımızı ve bilhassa FETÖ’yü resmeden bir romandır. Genel Başkanım Sayın Devlet Bahçeli’nin gençlerimizin sokakların kör karanlığına teslim edilmemesi, kaos

senaryolarına alet olmamaları adına tespit ve telkinleri oldukça önemlidir. Sayın Genel Başkanımız, 23 Şubat 2021 tarihli grup toplantısında gençlerimize şu çağırıyor: “Eyvah gençliğim dememek için tüm kardeşlerimi ziyana değil, ziya içinde yaşamaya, Türkiye’ye sahip çıkmaya, huzur, barış, refah ve mutluluk içinde var olmaya çağırıyorum.”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen sözlerinizi.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bu vesileyle merhum Tarık Buğra’yı rahmetle anıyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Kerestecioğlu...

20.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir’in, AKP Genel Başkanının 20 bin öğretmen ataması yapılacağını söylediğine, sendikaların açıkladığı ataması yapılmayan öğretmen sayısının ise 700 bin olduğuna, aynı gün Adalet Bakanlığının çoğu gardiyan 13 bin atama yapacağı haberinin yapıldığına, iktidarın yönetim biçiminin eğitime, bilime yer vermediğine; gardiyana, hapishaneye, bekçiye ihtiyaç duyduğuna, Demokratik Yerel Yönetimler Kurulu eş sözcüleri tarafından “İrade Gaspsı ve Kayyum Gerçekleri” başlıklı raporun kamuoyuyla paylaşıldığına, tutuklu olan belediye eş başkanlarını selamladığına, kayyum rejiminin sadece halk iradesinin gasbıyla değil yolsuzluklarla da tarihe geçecek olan bir rejim olduğuna, UNESCO’nun, Dünya Miras Listesi’nde yer alan Diyarbakır ili Sur bölgesinde yer alan Benusen Mahallesi’nde kamulaştırılan 200 binanın yıkımına başlandığına, bu bölge için nasıl bir çalışma düşünüldüğünü Benusen sakinlerinin bilmeye hakkı olduğuna, bu yılki Duygu Asena Ödülü’nün Emeritus Profesör Doktor Ayşe Buğra’ya verildiğine, bu ödülü fazlasıyla hak eden Ayşe Buğra’yı saygıyla selamladıklarına ilişkin açıklaması

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Teşekkürler Sayın Başkan.

AKP Genel Başkanı dün 20 bin öğretmen ataması yapılacağını söyledi. Sendikaların açıkladığı ataması yapılmayan öğretmen sayısı 700 bin, 55 ülke nüfusundan fazla. Sayıştayın Millî Eğitim Bakanlığı denetim raporlarını baz alarak açıkladığı rapora göre sadece 10 büyük ilde bile 138 bin öğretmen açığı varken 20 bin öğretmen ataması emekli olan öğretmen sayısını bile karşılamıyor. Her yıl zaten 20 bine yakın öğretmen de emekli oluyor. Aslında onun yerine yenisini koymaktan başka bir şey değil bu. Hâl böyleyken aynı gün bir başka atama haberi yapıldı: Adalet Bakanlığı, çoğunluğu gardiyan 13 bin atama yapacaktı. Her zaman dediğimiz gibi bu iktidarın zihniyeti ve yönetim biçimi bilime, eğitime yer vermiyor; saray rejimi gardiyana, hapishaneye, bekçiye ihtiyaç duyuyor.

Demokratik Yerel Yönetimler Kurulu eş sözcülerimiz tarafından “İrade Gaspsı ve Kayyum Gerçekleri” başlıklı raporumuz kamuoyuyla paylaşıldı dün. Ben buradan değerli Selçuk Mızraklı, Gülten Kışanak, Şevin Alaca ve Ayhan Bilgen şahsında bütün belediyelerimizin gasbedilmiş ve tutuklu olan eş başkanlarını selamlıyorum. Raporumuz, İçişleri Bakanlığının geçtiğimiz aylarda yayınladığı ve gerçekleri manipüle eden spekülatif iddialarına karşı bir cevap niteliği de taşıyor. Bir örnek vermek istiyorum: 48 belediyeden 24’ünün 2016’da ilk kayyum atandığı zaman toplam borcu 730 milyon liraydı yani 730 milyon lira borçla biz teslim ettik o belediyeleri.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Evet, etmedik aslında, gasbedildi belediyelerimiz. 31 Martta biz bu belediyeleri tekrar aldığımız zaman, bu 24 belediyenin toplam borcu ne kadardı biliyor musunuz? 5,6 milyar lira. Yani 24 belediyeyi 4 milyar 870 milyon borçlandırmıştı kayyumlar, 8 kat evet. İkinci defa gasbedilirken ise -daha sonra 31 Martta biz tekrar belediyeleri aldıktan sonra- 5,4 milyar lirayla teslim ettik. Yani o kadarcık kısa bir süre içerisinde bile 2 milyon lira azalttık bu borcu.^(x) Evet, kayyum rejimi, sadece halk iradesinin gasbıyla değil yolsuzluklarla da tarihe geçecek olan bir rejimdir.

Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO, Dünya Miras Listesi’nde yer alan Diyarbakır Sur bölgesi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – ...alanında yer alan Benusen Mahallesi’nde bir yıkım var. 200 yapıya ilişkin kamulaştırma kararı verildi, karar kapsamında surların dış çeperinde yer alan yapılardan 72 bina, 83 bağımsız yapının yıkımına başlandığı ifade ediliyor.

Benusen, Diyarbakır’ın en eski semtlerinden, 1960’lı yılların sonları başta olmak üzere özellikle 1990’lardaki köy yakmaları sonrası nüfusu çok artan bir yer ve genelde yoksul, işçi kesimlerinin kaldığı bir yer.

Şimdi, burada -teklif edilen meblağlar- çok düşük meblağlar ailelere teklif ediliyor ama aslında şu anda TOKİ evleri, orada yapılan, 1 milyon üzeri fiyatlarla satışa çıkıyor. Ve gerçekten nasıl bir çalışma düşünülüyor, ne gibi önlemler alınıyor, kamuoyunun ve en doğal olarak da tabii Benusen sakinlerinin bunu bilmeye hakkı var. Halkın bu konudaki kaygılarını ifade etmek istiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

Buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Son olarak, PEN Yazarlar Derneği on bir yıldır feminist yazar ve gazeteci, değerli dostumuz Duygu Asena adına Duygu Asena Ödülü veriyor. Bu yılki Duygu Asena Ödülü’nü Emeritus Profesör Doktor Ayşe Buğra’ya verdiler. PEN Türkiye, Doktor Buğra’ya ödülü verme nedeninin Buğra’nın saldırılar karşısındaki sağduyulu ve vicdani duruşu olduğunu belirterek “2021 PEN Duygu Asena Ödülü’nü varlığıyla, çalışmalarıyla, kitaplarıyla, duruşuyla, eğitimci ve bilim insanı kimliğiyle örnek oluşturan Profesör Doktor Ayşe Buğra’ya sevgi ve saygıyla sunuyoruz. Ayşe Buğra, Dünya Bilimler Akademisinin 2015 Sosyal Bilimler Ödülü’nü kazanmış dünya çapında bir bilimimizdir.” demişlerdir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Son cümlem.

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alayım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Biz de, bu ödülü fazlasıyla hak eden Ayşe Buğra’yı saygıyla selamlıyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Özkoç...

21.- Sakarya Milletvekili Engin Özkoç’un, Hocalı katliamını bir kere daha kınadığına, yaşamını yitirenleri rahmetle andığına, grubu adına tüm Azerbaycan halkına sevgilerini ilettiğine, Merkez Bankası döviz rezervleriyle ilgili olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan ile AKP Genel Başkan Yardımcısı Nurettin Canikli’nin önce “Arttı.” dediklerine, sonra rezervlerin eridiğini ve ihalesiz döviz satışı yapıldığını kabul ettiklerine, Merkez Bankası döviz rezervinin ihalesiz, duyurusuz kimlere, ne zaman, hangi

^(x) Bu ifadeye ilişkin düzeltme tutanağın’inci sayfasında yer almaktadır.

kurdan, ne koşulda satıldığının cevabını beklediklerine, Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'ya CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun sorduğu "1 milyon doz ücretsiz aşı 12 dolardan Devlet Malzeme Ofisine faturalandırıldı mı, yoksa faturalandırılmadı mı?" sorusuna yanıt beklediklerine, Mersin Belediyesindeki taşeron işçilere 3.420 lira asgari ücret verildiğine, işçilerin güvencesinin demokrat belediyeçilik anlayışıyla sonuna kadar muhafaza edileceğine ilişkin açıklaması

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İnsanlık tarihine büyük bir acı ve utanç olarak kazınan ve hafızalara kirli bir katliam olarak kazınan Hocalı katiamını büyük bir şiddetle bir kere daha kınıyorum; 29'uncu yıl dönümünde bunun asla hafızalardan silinmeyeceğini bir kere daha ifade etmek istiyorum; yaşamını yitiren Azeri kardeşlerimizi rahmetle anıyorum, tüm Azerbaycan halkına sevgi ve selamlarımızı grubum adına iletiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Merkez Bankası döviz rezervleriyle ilgili dün burada açıklayıcı bir tablo sunmuştum; Cumhurbaşkanı Erdoğan, Bakan Lütfi Elvan ve AKP Genel Başkan Yardımcısı Canikli önce "Arttı." dedikleri rezervlerin eridiğini ve ihalesiz döviz satışı yapıldığını kabul ettiler. Şimdi, bu itirafların üzerine, üç aydır sorduğumuz soruya artık yanıt istiyoruz: Merkez Bankası döviz rezervi, döviz varlığımız ihalesiz, duyurusuz kimlere, ne zaman, hangi kurdan, ne koşulda satıldı? Doların 8 liranın üzerine neden çıktığı derhâl açıklansın. Kimler kara para kazandı, millet ne kaybetti? Açıklansın istiyoruz.

Sayın Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, dün Meclise AKP'li milletvekillerini dinlemeye geldi. Bizim aşıyla ilgili genel görüşme talebimiz olmuştur; pandemi önlemleriyle ilgili sorularımız var, bilgi almak istediğimiz alanlar var. Bakan Bey "İsterseniz gelir, bilgi veririm." demişti; istedik, talebimizi sunduk, Bakan Bey gelmedi. Kendisine Genel Başkanımızın da yönelttiği bir soru var: "1 milyon doz ücretsiz aşı 12 dolardan Devlet Malzeme Ofisine faturalandırıldı mı, yoksa faturalandırılmadı mı?"

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) - Bunun da yanıtını bugün vereceğini söyledi; kendisinden bunu bekliyoruz ve Meclise de gelip hem aşı hem de pandemi süreciyle ilgili burada bilgi vermesini talep ediyoruz.

Sayın Başkan, sosyal demokrat belediyeçilik anlayışında, işçilerimizin hakkını hukukunu sonuna kadar savunmak, hiçbir ayırım ve ayrıştırma yapmadan onların hakkı için mücadele etmek bizim temel ilkemizdir. Bu konuda hangi belediye başkanı -karşı karşıya- neler yapmış karşılaştırabiliriz. 3.420 lira Mersin Belediyesindeki taşeron işçimize verdiğimiz asgari ücrettir; diğer belediyelerle de bunu karşılaştırırız. O yüzden onların güvenceleri sosyal demokrat belediyeçilik anlayışı içerisinde sonuna kadar muhafaza edilecektir.

Bilgilerinize sunar, hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu...

22.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun, yirmi sekiz yıl Ermenistan işgali altında kalan Karabağ bölgesi ve Hocalı kasabasında yapılan katliamları tekrar kınayarak, acılarını paylaştıklarına, yirmi sekiz yıl sonra Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev'in de ifadesiyle, Karabağ zaferinin kazanılmasında en büyük katkıyı Türkiye'nin verdiği gerçeğinden hareketle bu manada sevinçlerine de ortak olduğunu belirtmek istediğine, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından üreticilerin tarımsal faaliyetleri için geliştirilen modern basınçlı bireysel sulama sistemleri yatırımlarına hibeye esasa mal alım tutarının KDV hariç yüzde 50'si kadar hibe desteği verileceğinin Resmi Gazete'de yayımlandığına, 2002'de toplam 192 organize sanayi bölgesi varken AK PARTİ döneminde 324 organize sanayi bölgesinin şu anda faaliyette olduğuna, 81 vilayette organize sanayi bölgesi bulunmakta olup her tarafta fabrikaların üretime devam ettiğine, her zaman sanayicinin, yatırımcının yanında olduklarına, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın doğum gününü tebrik ettiğine, AK PARTİ Grubu adına kendisine hayırlı ömürler ve daha nice hizmetler dilediğine ilişkin açıklaması

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, öncelikli olarak yirmi sekiz yıl Ermenistan işgali altında kalan Karabağ bölgesi ve Hocalı'da yapılan katliamları tekrar kınayarak, telin ederek onların acılarını paylaştığımızı beyan etmek isterim. Aynı şekilde, yirmi sekiz yıl sonra Sayın Aliyev'in, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev'in de ifadesiyle, Karabağ zaferinin kazanılmasında en büyük katkıyı Türkiye'nin verdiği gerçeğinden hareketle, bu manada sevinçlerine de ortak olduğumuzu belirtmek isterim.

Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından güzel bir müjde verildi, bu müjdeyi paylaşmak istiyorum: Üreticilerin tarımsal faaliyetleri için geliştirilen modern basınçlı bireysel sulama sistemleri yatırımlarına hibeye esasa mal alım tutarının KDV hariç yüzde 50'si kadar hibe desteği verileceği Resmi Gazete'de yayımlandı. Dolayısıyla, bu konuda, bu haber yeni üretim, yeni istihdam, yeni yatırım demektir; çiftçilerimize, insanlarımıza hayırlı olsun.

Değerli milletvekilleri, organize sanayi bölgeleriyle ilgili baktığımızda, 2002'de toplam 192 organize sanayi bölgesi varken AK PARTİ döneminde buna büyük bir ilaveyle 324 organize sanayi bölgesi şu anda faaliyette. 2002'de 400 bin istihdam sağlanırken sadece organize sanayi bölgelerindeki fabrikalardan şu anda 2 milyon insanımız evine ekmek götürmekte.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Şu anda 2 milyon insanımız, 324 organize sanayi bölgesinden evine ekmek götürmekte. Türkiye, 36 milyar dolar olan ihracatını 180 milyar dolara çıkardı; bu, bütün illerde yaptığımız yatırımların, açtığımız fabrikaların neticesindedir. 81 vilayetimizde organize sanayi bölgesi bulunmakta olup her tarafta fabrikalar üretime devam etmektedir; hamdolsun.

Kısa bir şekilde, bahsi geçen, bütün 81 vilayeti temsilen Çankırı'mızda ifade edeceğimiz organize sanayi bölgeleriyle ilgili görsel olarak da sizlere Yakınkent Organize Sanayi Bölgemizde, Çerkeş Organize Sanayi Bölgemizde, Korgun Organize Sanayi Bölgemizde ve Şabanözü Organize Sanayi Bölgemizde yatırımların AK PARTİ döneminde nasıl yapıldığını, AK PARTİ döneminde Çankırı'da bu organize sanayi bölgelerinden yaklaşık 10 bin kişinin evine ekmek götürdüğünü ifade etmek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Aynı şekilde, bakınız, Başbakanlık Yatırım Ajansının destekleriyle yabancı sermayenin Çankırı'da buluşmasını -Japon-Türk ortaklığıyla beraber- Sayın Cumhurbaşkanımızın 2015 yılında, şu an 2 bin kişinin çalışmış olduğu Sumitomo Rubber AKO Lastik Fabrikası açılış töreninin kurdelesini göstermek isterim. Aynı şekilde geçen yıl, Sayın Sanayi Bakanımız Mustafa Varank Bey'le Çerkeş Organize Sanayi Bölgesi'nde 10 fabrikamızın kurdelesini hep beraber kesmiştik. Dolayısıyla, bütün bunları 81 vilayetimize şamil kılmamız mümkündür ancak ben sadece Çankırı'mızdan örnek veriyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - İşte, dün de bahsi geçen Avrupa'nın en büyük seramik ve granit fabrikası Çankırı Kurşunlu'da Türk yatırımcı tarafından ve 1 milyon metrekare kapalı alan üzerinde ihracat rekorları kıran bir yapıda, 700 işçi

kardeşimizin evine ekmek götürdüğü bir fabrika olarak elan hizmet vermekte. Dolayısıyla, onlarcası sadece Çankırı'da açılan fabrikaların binlercesi yurdumuza açıldı, hepsi de hizmet vermeye devam ediyor. Bütün yatırımı teşvik noktasında her zaman sanayicimizin, yatırımcımızın yanında olduğumuzu, onlara altyapı, teşvik, kredi noktalarında her türlü desteği her zaman vereceğimizi de ifade etmek isterim.

Bu arada Çankırı'mızdan söz açılmışken Sayın Kılıçdaroğlu'nun grup toplantılarında zaman zaman dile getirdiği, bizim de cevap verdiğimiz hususu burada da huzurlarınıza arz etmek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son kez mikrofonu açıyorum Sayın Akbaşıoğlu, buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) – Göstermiş olduğum şu fotoğraf Çankırı tarihinin en büyük yatırımıdır; eski adı Kızılaryolu Barajı, yeni adı Profesör Doktor Hasan Zuhuri Sarıkaya Barajı. 1 katrilyon liraya varacak bir yatırımla, muazzam bir şekilde 160 bin dekar arazinin sulanacağı, Çankırı, Kastamonu ve Çorum vilayetlerimizin faydalanacağı muazzam, devasa bir barajın yüzde 12'si tamamlanmış vaziyette. Biz, patates deposu yapılmak istenen Bolu'ya açtığımız gibi, 2 mislini sadece Ilgaz Tüneli olarak açtık; inşallah cumartesi günü de Çerkeş-Kızılcahamam Tüneli'mizi açacağız. İşte AK PARTİ farkı budur, kimsenin hayal edemediğini gerçekleştiren partidir AK PARTİ diyor ve bu vesileyle Sayın Cumhurbaşkanımızın doğum gününü tebrik ediyor, grubumuz adına kendisine uzun, hayırlı ömürler, daha nice hizmetler diliyorum.

Hepinize saygılarımı sunuyorum. [AK PARTİ sıralarından alkışlar; CHP sıralarından "Bravo" sesleri(!)]

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Kendi konuşmamla ilgili tutanaklara yanlış geçeceğinden bir düzeltme için sadece söz istedim. Akbaşıoğlu'yla alakası yok.

BAŞKAN – Ha, siz düzeltme yapacaksınız.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Evet.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Kerestecioğlu.

23.- Ankara Millîyetvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, önceki açıklamasında "Belediyelerimiz 2'nci defa gasbedilirken 5,4 milyar lirayla teslim ettik yani 2 milyon azalttık." diye yanlışlıkla söylediğine, aslında "O kadar kısa bir sürede 200 milyon lira indirdik bu borcu." demek istediğine ilişkin açıklaması^(x)

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Az önceki konuşmamda kayyum raporu notundan bahsederken, belediyelerimiz 2'nci defa gasbedilirken 5,4 milyar lirayla teslim ettik yani "2 milyon azalttık." demişim. Yanlışlıkla söyledim, 200 milyon lira o kadar kısa bir sürede indirdik bu borcu demek istiyordum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Siz neyi düzeltereksiniz Sayın Özkoç?

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Sadece kayıtlara geçsin diye söylüyorum.

Tabii, Sayın Akbaşıoğlu'nun dün çok içinde kalmış bu olay. Bugün o gösterdiği resimlerde bir tane devletin yaptığı fabrika yok, tek. Diyor ya: "Teşvik veriyoruz, bilmem ne veriyoruz, falan..." İşte AKP'nin uyutma taktiği bu.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Devlet fabrika yapmaz ki. Devlet fabrika yapılmasına...

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Ama ben şimdi tek tek sayarım kaç tane devletin yaptığı fabrikayı satmışlar, işletmeyi satmışlar. Resimlerini getirir şuraya koyarsam Meclisin salonundaki koltuklar almaz. Onun için bize masal anlatmasınlar. (CHP sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) – Efendim, ben de kayıtlara geçmesi açısından söylüyorum. Geçen konuşmuştu CHP milletvekili arkadaşımız, yaptıkları hizmetleri göndermişti ruloya. Şu efendim: Yaptıkları hizmet kürsüden ancak kendi sıralarına kadar erişmişti. (CHP sıralarından gürültüler) Biz de cevap vermiştik. Bizim yaptığımız hizmetler, yatırımlar Edirne'den Kars'a yol olur, hatta Karabağ'a yol olur. [AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; CHP sıralarından gürültüler, alkışlar(!)] En güzel cevabı bu şekilde verdik, daha üstüne söz söylemeye gerek yok. Savunma Sanayii Başkanlığımız altında da HAVELSAN'ıyla, TAI'siyle, TÜBİTAK'ıyla...

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Bir tane fabrika söyle.

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) – ...millî harp sanayimize ilişkin ve yerli, millî uçak ve helikopterlerimize ilişkin bütün fabrikalarımızla, devletimizin fabrikalarında, özel sektörümüzle her alanda -her türlü atölyemizde- her türlü hizmet yapılmaktadır.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Tek bir fabrika söyle.

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) – Bunu milletimiz görmektedir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Özkoç, bir şeyi hatırlatayım: Biliyorsunuz bunlar gelir geçer, bu görüntüler, kalıcı olanlar tutanaklardır ve her alkışladığınızda bunlar tutanaklara Cumhuriyet Halk Partisi alkışları olarak geçiyor.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Gerçekten alkışlıyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum o zaman, mesele yok.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Gerçekten Sayın Başkanım, tekrar kayıtlara geçsin diye söylüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ettim.

Yok, yok, artık geçirmeyin. Gerçekten alkışladığınıza göre...

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Sayın Başkan, öyle "Ben lafı söyledim, son noktayı koydum..." Burada bir grubu temsil ediyorum. Öyle bir davranışı asla kabul etmem.

BAŞKAN – Teşekkür ettim.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Ben söylüyorum, alkışların da kayda geçtiğini biliyoruz, bilerek alkışlıyoruz. Gerçekleri yalanlarla bu kadar çarpıtan bir zihniyeti ancak alkışlayabiliyoruz, başka bir şey yok. (CHP sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) – Efendim, ancak yalanı görmek isteyenler aynaya baksınlar. Yalan ile iftira siyasetini kendileri kendi yüzlerinde görürler.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Yaşar, bir talebiniz mi var?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Evet Başkanım, sıramı bekliyorum. Yine, aynı şeye tanık oluyoruz.

BAŞKAN – Siz, hep bu anafora yakalanıyorsunuz.

^(x) Bu düzeltmeye ilişkin ifade tutanağın'ncı sayfasında yer almaktadır.

Sayın milletvekilleri, gündeme geçiyoruz.
Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Tezkereler

1.- Cumhurbaşkanlığının, Anayasa ve Adalet Komisyonu üyelerinden kurulu Karma Komisyonunda bulunan İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'a ait (3/1377) ve (3/1378), Sivas Milletvekili Ahmet Özyürek'e ait (3/1412) esas numaralı Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkerelerinin Cumhurbaşkanlığının 23/2/2021 tarihli yazısı doğrultusunda geri alındığına ilişkin tezkeresi (3/1553)

BAŞKAN - Anayasa ve Adalet Komisyonu üyelerinden kurulu Karma Komisyonunda bulunan İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'a ait (3/1377) ve (3/1378), Sivas Milletvekili Ahmet Özyürek'e ait (3/1412) esas numaralı Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkereleri, Cumhurbaşkanlığının 23 Şubat 2021 tarihli yazıları doğrultusunda Cumhurbaşkanlığına iade edilmiştir.

Bilgilerinize sunulur.

İYİ PARTİ Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

V.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- İYİ PARTİ Grubunun, Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 20 milletvekili tarafından, Samsun ilinde turizm altyapısı başta olmak üzere bu konuda yaşanan sorunların araştırılması amacıyla 11/3/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (10/2732) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 25 Şubat 2021 Perşembe günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

25/2/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 25/2/2021 Perşembe günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Lütfü Türkkan

Kocaeli

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 20 milletvekili tarafından Samsun'da turizm altyapısı başta olmak üzere bu konuda yaşanan sorunların araştırılması amacıyla 11/3/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 25/2/2021 Perşembe günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere İYİ PARTİ Grubu adına Samsun Milletvekili Sayın Bedri Yaşar.

Buyurun. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime başlamadan önce Azerbaycan'ın Hocalı ilinde yapılan katliamda şehit olan kardeşlerimize Allah'tan rahmet diliyorum. Yine, Azerbaycanlı kardeşlerimizin Karabağ zaferini de gönülden tebrik ediyorum.

Turizm gelirlerinde hak etmiş olduğu payı bugüne kadar alamayan Samsun'da, turizm altyapısı başta olmak üzere bu konuda yaşanan sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bu önergeyi vermiş bulunuyoruz. Biz diyoruz ki Samsun model şehir olsun. Samsun, Karadeniz'in orta yerinde bulunmasına, hakikaten her türlü altyapısı olmasına rağmen -deniziyle, kara yoluyla, hava yoluyla, her türlü ulaşım imkânı var- maalesef, bugün için turizmden istediği kadar istifade edemiyor. Yani bugün, Antalya'yı yılda milyonlarca kişi ziyaret ederken Samsun'u ziyaret eden yabancı kişi sayısı 116 bin, yerli turist sayısı da 900 bin civarında. Dolayısıyla, belli modellemeleri yapabilirsek, belli modeller üzerinde çalışırsak, bu, aynı zamanda turizmin de Anadolu'ya yayılmasına katkı sağlar.

Bugün, Akdeniz'in dışında Ege, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi yeterince tanıtılamamış ve ön plana çıkarılamamıştır. Hâlbuki, bugün, Samsun'umuzun Ege sahillerinden, Antalya sahillerinden hiçbir farkı yoktur. Tarih ve kültür açısından baktığınız zaman, kültürel zenginlikleri çoğu şehrimizden daha fazladır. Yani şöyle, fazla vaktinizi de almadan sırayla gidersek, şunu söyleyeyim: Mesela Samsun'da bir müzemiz var; ihalesi yapıldı, sonra müteahhit kaçtı; maalesef, o günden bugüne biz bu müzeyi bir türlü tamamlayamadık. Eğer bu müze tamamlanırsa çok ciddi katkı sağlayacaktır.

Yine, bunun devamında, bizim Kızılırmak Deltamız var. Geçtiğimiz dönemde UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde bulunan Kızılırmak Deltası'yla ilgili müracaatlarımızı yaptık ama bazı eksikliklerden dolayı UNESCO Daimî Listesi'ne girememiştik. Bunun için de bir an önce bir çalışma yapıp UNESCO'nun listesine girmesi lazım.

Devamında, Şahinkaya Kanyonu var. Burada milletvekili arkadaşlarımız var, gayet iyi biliyorlar; Şahinkaya Kanyonu dünyadaki ender, sayılı kanyonlardan biridir ama maalesef, bugün, altyapısı itibarıyla oraya gelecek turistleri ağırlayacağımız kapasitede değil. Bununla ilgili yatırımların bir an önce yapılması lazım.

Yine -Bafra'daki milletvekili arkadaşımız var- bugün, Kızılırmak Deltası üzerinde bulunan Bafra Kuş Cenneti yüzlerce kuşa ev sahipliği yapmaktadır; aynı zamanda, kuşların göç yolları üzerinde bulunmaktadır. Lagünleri zaten Türkiye'de eşi ve emsali olmayan güzelliktedir ama maalesef, bunlar Türkiye'de genel manada bilinmeyen yerlerimizdir.

Devamında, yine, kral mezarlarımız var Değerli Milletvekilim biliyorsunuz Bafra'da. Bu kral mezarlarının da ben fotoğraflarını buradan göstermiştim, ümit ediyorum yine gerekli değer verilir diye düşünüyorum. Paralelinde Kunduz Ormanları var, inanin doğa turizmine yapılabilecek en uygun ortamlardan bir tanesidir, doğal güzellikleriyle buralar da ziyaret edilebilir.

Yine, devamında Samsun'un cumhuriyet gibi bir değeri var. Biliyorsunuz, Samsun kurtulan değil, kurtaran şehirdir; cumhuriyetin temellerinin döşendiği şehirdir. Yani bugün, ortaöğretimde bulunan öğrencilerimizin -8-9 milyon civarında öğrencimiz var- sadece yüzde 10'u cumhuriyet ve bunun değerlerini öğrenmek üzere Samsun'a gelse inanin Samsun'un turizmine inanılmaz katkılar sağlayacaktır. Tabii, Bandırma Vapuru bire bir ölçekte yapıldı. Değerli Belediye Başkanımızın bu konuda katkıları yüksek, buradan da kendisine teşekkür ediyorum. Bandırma Vapuru da bire bir ölçeklerde yapıldı, onun da yılda yaklaşık 500 bin ziyaretçisi var.

Devamında, Ayvacık'ta Saklı Cennet var; tabiat gibi, portre gibi, geç karşısına resim yap denecek güzelliklere sahip. Peki, bütün bunlar varken Sayın Grup Başkan Vekilleri diyorsunuz ya "Edirne'den Kars'a kadar..." Sayın Akbaşoğlu, bir de

Samsun'da mola verin, Samsun'un bu değerlerine hep beraber gerekli yatırımları yapalım.

Bakın, hızlı tren... Daha Ankara-Samsun hızlı treni proje ihalesi aşamasında. Biz, özellikle bu şehirlerimizi, Karadeniz kıyısı dâhil, Orta Anadolu'daki şehirleri cazibe merkezi hâline getiremezsek arkadaşlar, bizim o tarafta turizmi geliştirmemiz mümkün değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Toparlıyorum Başkanım.

BAŞKAN – Ben ek süre vermiyorum biliyorsunuz.

Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Dolayısıyla bu, bizim partimizin değil hepimizin ortak paydası, siyasi bir tarafı yok; destek vereceğinizi ümit ediyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Murat Çepni.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkan.

Genel Kurul ve değerli halkımız; evet, Samsun deyince maalesef aklımıza bu sayılan güzellikler, tarihî eserler gelmiyor. Ne geliyor aklımıza? Yeni yeni açılan AVM'ler geliyor ve tam olarak ne olduğu belli olmayan, nasil, nereden beslendiği belli olmayan siyasi ve ekonomik ilişkiler geliyor. Elbette Samsun bu açıdan muazzam bir zenginliğe sahip.

Ben burada özellikle tarım açısından birkaç şey söylemek isterim çünkü 2 tarım ovasının ortasına kurulmuş bir kent, tarihsel olarak da tarımdan beslenen bir kent bugün inşaat çöplüğüne dönüştürülmüş durumda. Yani sürekli ve sürekli büyüyen bir inşaat kenti hâline gelmiş. E tabii, bir rant kenti aynı zamanda bu Samsun. Tabii, bu anlamda, bunun Samsun'a en büyük ihanet olduğunu düşünüyorum. Özellikle de bu açıdan Çarşamba Ovası'nda kurulan biyokütle enerji santralinden bahsetmek gerekir, Samsun'un tarihî zenginliklerinden bahsedilecekse bu santralden bahsetmeden Samsun için bir şey söylenmiş olunamaz.

Şimdi, buradaki biyokütle santrali tam sit alanı niteliğinde bir tarım arazisinde kurulmuş ve bu santral, 181 dönümlük tarımsal arazide günde 630 ton ağaç, sap, kabuk vesaire yakmasına, 38 ton kül çıkarmasına, 1.500 metreküp yer altı suyu tüketmesine, bu işlemler esnasında da kömürle çalışan termik santrallerden yüzde 150 daha fazla azotoksit, yüzde 600 daha fazla uçucu organik bileşenler, yüzde 190 daha fazla partikül madde ve yüzde 125 daha fazla karbonmonoksit yaymasına rağmen izin verilmiş bir santral burası. Bölge idare mahkemesi inşaatı durdurmuş fakat Danıştay daha sonra bozmuş, hâlâ mahkeme süreçleri devam ediyor ve çıkan su, DSİ'yle anlaşma yapılamamasından kaynaklı da araziye atılıyor. Dolayısıyla, bölgede yaşayan yurttaşlar arazi üzerinde 75 metrekareden büyük yapı yapamazken, 10 metreden daha derin sondaj yapamazken bu fabrika burada işine geldiği gibi her türlü katliamı gerçekleştiriyor.

Samsun'a, Samsun için mücadele eden, orada bu santrale karşı da ses çıkaran, mücadele eden arkadaşlarımıza buradan başarılar diliyorum ve bu biyokütle santralinin hızlıca, acilen durdurulması, tasfiye edilmesi gerekir ve Samsun'un güzelliklerinin tarım başta olmak üzere, turizm başta olmak üzere öne çıkartılması, sahiplenilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Buradan tüm Samsumlu hemşehrilerime de selamlarımı sevgilerimi iletiyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Neslihan Hancıoğlu, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Seçim bölgem Samsun'un turizm alanında yaşadığı sorunlara ilişkin olarak İYİ PARTİ Grubunca verilen önerge üzerine söz aldım. Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri izleyen yurttaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; seçim bölgem Samsun birçok alanda olduğu gibi maalesef turizm alanında da kaderine terk edilmiş bir kent durumundadır. Denizi, doğası ve tarihî mirası büyük bir turizm potansiyeli barındıran kentimizin bu gücü özellikle AK PARTİ iktidarları döneminde törpülendikçe törpülendi. İktidarın turizm özelinde Samsun'a verdiği önem ve değer en somut fotoğrafı işte şu elimde gördüğünüz fotoğraftır. Burası Samsun'un merkezindeki Arkeoloji ve Etnografya Müzesi. İhalesi 2017 yılında yapıldı, inşaat başladı, firma iflas etti; inşaat iki yıldır harabeye dönmüş durumdadır.

Değerli milletvekilleri, sözlerime başlarken Samsun'un büyük bir turizm potansiyeli olduğunun altını çizmiştim. Turizmde kamu gücü ve katkısı kadar özel sektörün gücü de son derece önemli ve değerlidir. Yaşadığımız pandemi süreci de bu sektörde ciddi anlamda hasar yaratmış, bu hasarın telafisi adına dişe dokunur hiçbir adım atılmamıştır. Kısa bir süre önce Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Bölge Temsil Kurulu ve acente sahipleriyle bir araya geldik. Sektörün tümünde ve Samsun özelinde yaşanan sorunları kendilerinden dinledik, çok çarpıcı bilgiler edindik. Bakın, sadece Samsun'da turizm acentelerinde çalışan 500 kişi işsiz kalmış çünkü acenteler kapanmanın eşiğine gelmişler. Kısıtlamalar sürecinde seyahat acenteleri aylarca iş yapmamış, hayatta kalmalarını sağlayacak olan finansal desteklerden mahrum kalmışlar. Oysa aynı süreçte turizm sektörü özelinde Türkiye'yle benzer özellikler barındıran diğer devletler, çok ciddi destekleme programları uygulamışlar. Almanya, Rusya, İspanya örnekleri var. Bu ülkeler, turizm aktiviteleri dursa bile bu alanda istihdam ve katma değer yaratan işletmelere can suyu verdi, kapanmalarının önüne geçti.

Turizm, nasıl ülkemizin bacasız fabrikası ise Samsun için de aynı değeri taşımakta. Ne yazık ki Samsun'umuz bu değerinin karşılığını göremiyor. İşte, bu nedenle, başta altyapı olmak üzere Samsun'un turizm alanında yaşadığı sorunların araştırılması ve doğru politikaların oluşturulmasını destekliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Orhan Kırçalı, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ORHAN KIRCALI (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri ve ekranları başında bizleri seyreden çok değerli hemşehrilerimi saygıyla ve muhabbetle selamlıyorum.

Bundan yirmi dokuz yıl önce Hocalı'da katledilen soydaşlarımıza Allah'ımdan rahmet diliyorum. Hocalı'da yapılan katliamı ve bu katliamı yapanları da milletin kürsüsünden lanetliyorum.

Değerli Başkan, sayın milletvekillerimiz; coronavirus salgını, küresel ölçekte yüz yılın en büyük ekonomik krize yol açarken bu süreçten de en olumsuz etkilenen sektörlerin başında turizm gelmiştir. Turizm sektörüyle ilgili olarak açıklanan tüm veriler, yaşanan kayıpların büyüklüğünü de açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü tarafından yapılan değerlendirmeye göre de Covid-19'un turizm sektörüne verdiği zarar, 2009 yılındaki küresel ekonomik krizin 8 katına çıkmıştır.

Temmuz ayında uluslararası turist hareketlerinde geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 81, ağustos ayındaysa yüzde 79 oranında değerli arkadaşlar azalma meydana gelmiştir. Salgının etkileri özelinde hazırlanan senaryolara göre küresel turizmin 2023 ve 2024'e kadar toparlanması ancak bu toparlanmada turizm harcamaları bakımından 2019 seviyesini 2023'ten önce göremeyeceği ifade edilmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Samsun'umuzda turizmin vazgeçilmez üçlüsü denizin, kumun, güneşin yanı sıra

artık birçok insanda tutku hâlini almış alternatif turizm aktivitelerinin de gerçekleştirildiği alanları iç içe bulabilirsiniz. Samsun doğal güzelliklerinin yanı sıra tarihî alanlarıyla da dikkat çekicidir. Samsun'da Anadolu ahşap mimarisinin en güzel örneklerini görebilirsiniz. Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da ulusal kurtuluş mücadelesini başlattığı ve bu yolda ilk adımı attığı Samsun bu özelliğiyle de ayrı bir değer taşımaktadır.

Samsun golf tesisleriyle dünya golf severlerini bir araya getirerek bir golf merkezi konumuna dönüşmüştür. Yazın dağcılık, yayla turizmi ve çim kayağı ve kışın kar sporlarının uygulandığı Lâdik Akdağ Baraj Gölü kıyısında bulunan koyları ve baraj gölü içindeki adının konumu biçimiyle su sporları için ideal olan şirin ilçemiz Ayvacık; küçük dereleri, çimenleri, 60 metreye ulaşan çam ağaçları ve kanyonuyla Vezirköprü, Bafra, Kolay ve 19 Mayıs turizm merkezi olarak ilan edilmiş, Kızılırmak Deltamızı ve Kuş Cenneti'miz büyük bir değer ve anlam ifade etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kırçalı, teşekkür ediyorum.

ORHAN KIRCALI (Devamla) - Samsun ilimizde 2005 yılında konaklayan yerli turist sayısı 106.428, yabancı turist sayısı 10.676'yken yapılan çalışmalar sonucunda büyük bir artışla bu sayı 2019 yılında yerli turist sayısı 970.622'ye ulaşmıştır, yabancı turist sayısı 116.587'ye yükselmiştir.

BAŞKAN – Tamamlayalım Sayın Kırçalı, süreniz doldu.

ORHAN KIRCALI (Devamla) - Değerli milletvekilleri, bu vesileyle sizleri ve hemşehrilerimizi tekrar saygıyla ve muhabbetle selamlıyorum, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ PARTİ Grubu önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Halkların Demokratik Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

2.- HDP Grubunun, Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç ve arkadaşları tarafından, kod 29 nedeniyle çalışan kadınların yaşadığı mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla 25/2/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 25 Şubat 2021 Perşembe günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

25/2/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 25/2/2021 Perşembe günü (bugün) toplanmadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Hakkı Saruhan Oluç

İstanbul

Grup Başkan Vekili

Öneri:

25 Şubat 2021 tarihinde, Adana Milletvekili Sayın Tulay Hatimoğulları Oruç ve arkadaşları tarafından -11797 grup numaralı- kod 29 nedeniyle çalışan kadınların yaşadığı mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 25/2/2021 Perşembe günü birleşiminde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Semra Güzel.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, bugün, her ne kadar iktidar tarafından inkâr edilse de ciddi bir ekonomik kriz mevcut, işsizlik her geçen gün artmakta. Toplumsal olarak temel sorunlarımız olan cinsiyet ayrımcılığı ve ekonomik kriz, bu süreçte de kendi sorunlarımızdan çıkarları için fırsatlar yaratmaya çalışanların uygulamalarıyla emekçileri vurmaya devam etmektedir. Hepimizin bildiği gibi pandemi sürecinde yurttaşların işten çıkarılmalarını önlemek için kimi tedbirler alındı, bunlar olumlu adımlardı. İş Kanunu'na eklenen geçici bir maddeyle, iş veya hizmet sözleşmesinin feshedilmesi yasaklandı. Fakat yapılan bu değişiklikteki istisna hâlini, hepimizin ismini son zamanlarda sürekli duyduğu “kod 29” uygulamasını kullanan sermaye ve patronlar emekçilerin başına bela etmiş durumda.

Değerli milletvekilleri, bildiğimiz üzere kod 29, ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymayan kimselerin işten çıkarılabileceğini öngören bir uygulama. İşverenlerin elinde oyuncak hâline gelen bu uygulama, insanların yaşamları, gelecekleri düşünülmeden keyfî bir şekilde uygulanıyor ve emekçiler bunun yarattığı toplumsal tahribatla mücadele etmek zorunda kalıyor. Kod 29 sadece maddî değil, aynı zamanda manevî olarak da insanların sırtına bindirilmiş bir yük. Bugün ise bu yük en çok kadın emekçilerin sırtında. Zaten pandemi sürecinde en çok ve en kolay işten çıkarılan kesim olan kadınlar kod 29'la işten çıkarılmakta. DİSK-AR'ın verilerine göre bir yıllık pandemi sürecinde kadın iş gücü 867 bin azalarak 10 milyon 596 bine gerilemiştir, yüzde 8,2 azalarak geniş tanımlı kadın işsizlik oranı yüzde 37,3'tür.

Kod 29 uygulaması ekonomik şiddetle beraber fiziksel ve psikolojik şiddete de dönüşmüştür. Bu kod bahanesiyle işlerinden çıkarılan kadınlar bir yandan ekonomik şiddete maruz kalırken bir yandan da güya ahlaksız davranışlar sergilediği algısıyla aile içerisinde şiddete maruz kalmakta, toplumsal olarak dışlanmaktadır. Yani, kod 29 uygulaması doğrudan kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran bir uygulama hâline geldi. Ayrıca “ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan hâller” ibaresi, kadınların yeni bir iş ararken veya yeni bir işte çalışırken daha fazla mobbinge, tacize, ayrımcılığa, cinsiyetçi baskılara uğramasına sebep olmaktadır. Kamusal alanda var olan cinsiyetçilik algısı yüzünden bugün bu kodun en çok kadınlara uygulandığı aşikâr bir gerçektir.

Kod 29'la işten çıkarılan kadınlar ailelerinin sorgulamalarına maruz kaldıklarını, bunun bir şiddete dönüştüğünü, iş ararken karşılarına çıkan bu bildirim nedeniyle ciddi sıkıntılar çektiklerini, işe alınmadıklarını, kendilerine kötü gözle bakıldığı için utandıklarını, sigortalı iş aramaktan bile imtina ettiklerini ve bir haysiyetsizlik yapmadıklarını, ahlaksız davranmadıklarını sürekli ispatlama çabası içerisinde girdiklerini aktarıyorlar.

Değerli milletvekilleri, Sinbo fabrikasında bir kadın işçi olan, Tüm Otomotiv ve Metal İşçileri Sendikası üyesi Dilbent Türker kod 29'la işten atıldı ve 25 Ocak tarihinden beridir fabrika önünde oturma eylemi gerçekleştirmekte. İşverenler bir yandan da bu kodu sendikalaşmanın önüne geçmek adına uygulamaktadır. İş yerlerinde sendikal mücadele veren emekçiler kod 29 gerekçe gösterilerek işten atılmakta, faaliyetlerine devam eden emekçilere de gözdağı verilmek istenmektedir.

Değerli arkadaşlar, Emekçioğlu işçilerine uygulanan kod 29, SGK tarafından haksız bulunarak değiştirildi ancak işe iade edilmediler. Ayrıca sendikalaştıkları için ücretsiz izne çıkarılan sendika üyesi Migros işçilerinin dün -direnişlerinin 51'inci gününde- kod 29 uygulanarak iş akitleri feshedildi. Gaziantep'te Yasin Kaplan Halı çalışanları, 16 tekstil işçisi kod 29 bahanesiyle işten çıkartıldı. Bunlar sadece birkaç örnek ve bu kodla işten atılan emekçiler işsizlik maaşı, kısa çalışma ödeneği ve Covid-19 sebebiyle işsiz kalanlara verilmesi kararlaştırılan nakdî ücret desteğini de alamamaktadırlar.

Değerli milletvekilleri, çok açık bir şekilde kod 29 uygulaması işverenlerin, emekçiler üzerinde baskı aracı durumuna dönüşmüş durumdadır. Bu yüzden başta kadın emekçileri etkileyen bu uygulamaya bağlı doğan mağduriyetlerin giderilmesi, geriye dönük uygulamaların denetlenmesi ve etkin mücadele yöntemlerinin belirlenmesi için acilen bir çalışma başlatılması gerekmektedir.

Genel Kurulu selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Ayhan Erel.

Buyurun. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYHAN EREL (Aksaray) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, yüce Türk milleti; Anayasa'mızın 38'inci maddesinde "Suçluluğu sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." denilmektedir yani masumiyet karinesi bir haktır. Oysa 29'uncu maddeye baktığımızda işçinin, işveren aleyhindeki ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan hâller ve benzerleri nedeniyle işten çıkarmanın karşılığı olarak Sosyal Güvenlik Kurumunun kodları arasında 29'a denk gelmektedir. Yani işveren, işçinin gözünün üstünde kaşı var bahanesiyle 29'uncu maddeyi uygulayıp işten çıkarabilmektedir. Sigortada böyle bir durumun varlığı, gerçekten var mıdır yok mudur araştırması yapılmaksızın işçinin siciline bir kara leke olarak işlenmekte ve daha sonra iş başka bir yere müracaat ettiğinde de, işten çıkış bildirgesine bakıldığında, iş akdinin Sosyal Güvenlik Kurumunun 29 koduyla feshedildiğini görünce işe almakta tereddüt etmektedir. Burada yapılması gereken hadise, eğer gerçekten işçinin, işverenin iyi niyet ve ahlakına karşı bir eylemi söz konusuysa, bu, mahkeme kararıyla ispat edildikten sonra iş akdi feshedilmelidir. Davalar, ara buluculuk süreci, iş mahkemesindeki süreç yaklaşık dört-beş yılı bulmakta ve bu nedenle de -kod 29 nedeniyle- işçiler perişan olmaktadır. Bu uygulamadan vazgeçilmeli, her nedenle olursa olsun bu dönemde iş akdinin feshedilmesi yasaklanmalıdır diye düşünüyoruz.

Biz, İYİ PARTİ olarak, tabii ki işçilerimizin yanında olmakla birlikte, Anadolu'da gezerken işverenlerin de bir talebi var: "Yirmi beş sene, otuz sene çalışan işçinin bir anda kıdem tazminatını ödemek bize çok zor geliyor. Dolayısıyla, sosyal sigortalar primi gibi işçinin kıdem tazminatı her ay buraya eklensin, devlet bunu bir yerde işçi adına değerlendirsın. Otuz sene sonra 50 işçinin kıdem tazminatını ödemek için iş yerini satsak bu parayı karşılayamıyoruz." diyorlar. Bu konuda bunun tarafları olan işçiler, işverenler ve sendikaların bir araya gelerek makul ve mantıklı bir çözüm bulması gerektiği inancındayız.

Yine, devlete iş yapan firmalar aralık ayında yüzde 19 oranında bir ödeme almışlar, şubat ayında yüzde 25 oranında bir ödeme bekliyorlarmış ancak stopaj oranının yüzde 3'ten yüzde 5'e çıkmasından dolayı ve bu da 1 Martta uygulanacağından dolayı devletin ödeme yapmadığını söylüyorlar. Bu firmalar sadece bir mal satıp karşılığında para beklemiyorlar; çalıştırdıkları işçinin, kullandıkları akaryakıtın, yemek yedikleri lokantanın, sanayide aracını tamir ettirdikleri sanayicinin parasını ödemek için böyle bir talepleri var. Sadece firma sahipleri değil tedarikçiler, işçiler ve emekçiler perişan bir hâldedir, bunu da işverenler adına duyuruyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Ünal Demirtaş.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizde iş ve çalışma yaşamı sorunlarla dolu bir alandır, AK PARTİ hükümetlerinin on dokuz yıllık iktidarlarındaysa en fazla başarısız olduğu alanlardan biridir. Bu dönemde işsizlik patladı, kayıt dışı çalışma ile güvencesiz ve esnek çalışma yaygınlaştı, ücretler aylık sınırının altına geriledi, iş kazaları ve iş cinayetleri artarak devam etti. Sendikalaşmanın ve toplu sözleşmenin önündeki engeller hâlâ devam etmektedir. On dokuz yılda iş ve çalışma yaşamının sorunları çözüleceğine maalesef derinleşerek devam etmektedir.

Değerli milletvekilleri, tek adam rejiminin kötü yönetimi nedeniyle ortaya çıkan ekonomik buhransa en çok işçileri vurmuştur. Kötü yönetimin faturasını en çok işçiler ödemiştir. Salgın başladı, işten çıkarmalar da başladı. Bunun üzerine, 16 Nisan 2020 tarihinde 4857 sayılı Kanun'a bir geçici madde eklendi. Eklenen bu geçici maddeye göre, işten çıkarma yasağı getirildi. Bu, gerçekten doğru bir uygulamaydı ancak İş Kanunu'nun 25'inci maddesinin (II) bendindeki "Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri" düzenlenmesi istisna olarak kapsam dışı bırakıldı. İşveren işçiyi ahlak ve iyi niyet kurallarına uymadığı gerekçesiyle işten çıkartabilmekte, bunu da SGK'ye ve İŞKUR'a kod 29'la bildirebilmektedir.

Değerli milletvekilleri, kod 29'a göre işten çıkarmalar Covid-19 salgını döneminde işçilerin kâbusu hâline geldi çünkü kod 29'la işten çıkarma işverenler tarafından fena hâlde kötüye kullanıldı. Kod 29, işten çıkarma yasağını delmenin bir yolu olarak görüldü. Sendikaya üye oldun, kod 29; ücretsiz izindesin, patron çağırırdı, gelmedin, kod 29; mesaiye kalmadın, kod 29; bugün niye mavi renk giydin, kod 29; gözünün üzerinde kaşın var, yine kod 29. Kod 29 işçileri cezalandırmanın bir yöntemi oldu. Oysa işçilerin sosyal devlete en çok ihtiyaç duyduğu bir dönemde işverenlere böyle bir koz verilmemeliydi.

Değerli milletvekilleri, kod 29'la işten çıkarmanın işçi açısından çok ağır sonuçları olmaktadır. Kod 29'la işçiler kötü niyetli işverene karşı savunmasız ve korumasız bırakıldılar. İşçi haksız yere kod 29'la işten çıkartıldığında işsizlik ödeneğini alamıyor, işe iade hakkını kaybediyor, ihbar ve kıdem tazminatlarını alamıyor, işçinin siciline ahlak ve iyi niyet kurallarına uymadığı işleniyor, işçi yeni iş bulsa bile siciline işlenen kod 29 nedeniyle işe başlamıyor ve haksız yere işten çıkarılarak açlığa mahkûm edilen işçi çok daha büyük mağduriyetler yaşamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜNAL DEMİRTAŞ (Devamla) - Bu nedenle salgın bitinceye kadar işten çıkarma yasağı devam etmelidir ancak kod 29'la işten çıkarmalar yasaklanmalıdır. Bu nedenle bu önergeyi destekliyoruz.

Saygılarımı sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Halil Etyemez.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HALİL ETYEMEZ (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; verilen HDP grup önerisi üzerine söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Irak'ın Gara bölgesinde alçak terör örgütü PKK tarafından şehit edilen kardeşlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum. Gazi Meclisimizden bir kez daha altını çizerek belirtmek istiyorum, hain terör örgütü PKK ve tüm terör örgütleri ve destekçileriyle mücadelemize devam edeceğiz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo.

HALİL ETYEMEZ (Devamla) - Hepimizin yüreğini yakan 26 Şubat 1992 tarihinde Ermenistan tarafından Hocalı kasabasında katledilen 613 Azerbaycanlı kardeşimize de Allah'tan rahmet diliyorum.

Değerli milletvekilleri, tüm dünyayı etkisi altına alan coronavirüs salgını maalesef ülkemizde de etkisini göstermeye devam etmektedir. Bu salgın tüm alanları etkilediği gibi çalışma alanını da etkilemektedir. Salgının görülmeye başlamasından itibaren Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin verdiği anında karar alma mekanizması sayesinde salgını en az badireyle

atlatılabilmek için gerekli önlemler alınmıştır. Salgının yol açtığı sıkıntıları azaltmak için işçisinden emeklisine, çiftçisinden esnafına, ihracatçısından sanayicisine kadar herkese yönelik çok ciddi destek paketlerini hayata geçirdik. Yaptığımız destekler ve teşviklerle 311 milyar lirayı bulan kaynak kullanarak her bir vatandaşımızın yanında yer aldık. Sosyal Koruma Kalkanı Programı kapsamında vatandaşlarımıza sağladığımız yardım ve desteklerin tutarı 53 milyarı bulmuştur. Bu süreçte, istihdamın olumsuz yönde etkilenmemesi için, hızlı bir şekilde yasa çıkararak işten çıkarma yasağını uygulamaya koyduk. "İstihdama dönüş teşviki" "artı istihdam teşviki" "hızlı işe dönüş teşviki" gibi uygulamalarla da hem işverenimizin hem de işçi kardeşlerimizin yanında olmaya devam ediyoruz.

Çalışma Bakanlığımızın riyasetinde tüm kurum ve kuruluşlarımızın koordinasyonu ile emekçi kardeşlerimizin üzerinde oluşması muhtemel her türlü keyfi uygulamanın önlenmesi için aldığımız tedbirler titizlikle uygulanmaktadır. Gündeme getirilen, uygulamaya koyduğumuz işten çıkarma yasağını delmeye çalışan bazı işverenlere, İş Kanunu'nun 25/II maddesinin keyfi bir şekilde kullanılmaması için, Çalışma Bakanlığımızın iş müfettişleri gerekli denetimleri ve soruşturmaları yapmaktadırlar. Verilen önergede bahsedilen iş yerlerinde de müfettişler tarafından gerekli denetimler ve soruşturmalar yapılmaktadır. Ayrıca, fesih yasağı kapsamında, ücretsiz izin uygulamasıyla sendikal haklarını kullanan işçilerin bu haklarının engellenmesi yönündeki iddialar da Çalışma Bakanlığımızın iş müfettişleri tarafından 6356 sayılı Kanun'da düzenlenen sendikal baskı kapsamında teftiş edilmekte, teftişlerde Türk Ceza Kanunu'nun "Sendikal hakların kullanılmasının engellenmesi" başlıklı 118'inci maddesi kapsamında tespitler yapılması hâlinde de ayrıca cumhuriyet savcılıklarına suç duyurusunda bulunmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Etyemez.

HALİL ETYEMEZ (Devamla) – Tüm kurumlarımız, haksızlığa karşı her daim emekçilerimizin ve vatandaşlarımızın yanında olmaya devam etmektedir.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır. Okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin "Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler" kısmında yer alan, rektör atama usulüne ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla verilmiş olan (10/3737) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 25 Şubat 2021 Perşembe günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

25/2/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 25/2/2021 Perşembe günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Engin Özkoç

Sakarya

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin "Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler" kısmında yer alan, rektör atama usulüne ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla verilmiş olan (10/3737) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin görüşmesinin Genel Kurulun 25/2/2021 Perşembe günü (bugün) birleşiminde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Yıldırım Kaya.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA YILDIRIM KAYA (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına saygıyla selamlıyorum.

Yirmi dokuz yıl önce bugün Hocalı'da katledilen yurttaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum, katliamı gerçekleştirenleri de huzurlarınızda kınıyorum.

Bugün, üniversitelerin içinden çıkılmaz hâle getirilmesine dönük, özellikle Cumhurbaşkanlığı tarafından rektör atamalarında yaşanan olumsuzluklar, usulsüzlükler ve bilimden uzak uygulamalara Cumhuriyet Halk Partisi adına dikkat çekmek istedim.

12 Eylül askerî faşist darbesiyle hesaplaşmayı her parti önüne koyduğunu söylüyordu ama 12 Eylül hukukunu aratır derecede üniversitelerimiz zapturapt altına alınmak istenmektedir. Özellikle partili Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, bu uygulamalarıyla, ilçe başkanı yapmadığı, milletvekili yapmadığı, belediye başkanlığına uygun görmediği isimleri bizim üniversitelerimize rektör atamakta hiçbir beis görmemiştir. En son, Türkiye'nin ve dünyanın göz bebeği olan Boğaziçi Üniversitesine atanan rektör, Boğaziçi'ni ve üniversitelerimizin içinden geçtiği durumu gözler önüne sermektedir. Profesör Doktor Melih Bulu; Sarıyer AK PARTİ ilçe örgütünün kurucusu; Ataşehir'de belediye başkanı aday adayı oluyor, belediye başkanı aday yapılmıyor; milletvekili aday adayı oluyor, milletvekili aday yapılmıyor ama Türkiye'nin göz bebeği üniversiteye rektör olarak atanıyor.

Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bu uygulamaları sadece Boğaziçiyle sınırlı değil. Adalet ve Kalkınma Partisinin kurucusu olan, on dört yıl Genel Başkan Yardımcılığı yapmış olan İzmir Milletvekili Profesör Doktor Fatma Seniha Nühket Hotar Dokuz Eylül Üniversitesine rektör olarak atanmış, AKP Edirne eski Milletvekili Profesör Necdet Budak Ege Üniversitesine rektör olarak atanmış, Adalet ve Kalkınma Partisi Konya eski Milletvekili Profesör Doktor Cem Zorlu Necmettin Erbakan Üniversitesine atanmış, Adalet ve Kalkınma Partisi Ankara eski Milletvekili Profesör Doktor Aşkın Asan Avrasya Üniversitesine rektör olarak atanmış, Şanlıurfa Milletvekili Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesine rektör atanmış, Adana'da yine benzer atama var, Trabzon'da yine benzer atama var, Kütahya'da benzer atama var, Sakarya'da benzer atama var, Kars'ta benzer atama var. Allah aşkına, söyler misiniz, üniversitelere Adalet ve Kalkınma Partisinde milletvekilliği yapmış, belediye başkanlığı yapmış ya da aday adayı olmuş insanlardan başka rektör bulamadınız mı, bu üniversiteler bilim yuvası değil mi?

Siz 12 Eylülü aratıyorsunuz, 12 Eylülün çok çok gerisindesiniz, 18 Haziran 1946 tarihinde çıkartılan yasanın bile gerisine düştünüz. Hangi noktaya geldiniz, biliyor musunuz? 15 Temmuz 2016'da darbe girişiminin ardından 20 Temmuz darbesiyle bu uygulamaları adım adım gerçekleştirdiniz. Bir gecede, profesör olma koşulunu ortadan kaldırıp bir gece sonra üniversiteye rektör atadınız; üç yıl profesör olma şartını getirdiniz, tekrar kaldırdınız. Bu mantıkla, bu anlayışla eğitimi bir santim ileri götüremezsiniz. Ama derdiniz eğitimi ileri götürmek değil ki eğitimi bilimden uzaklaştırmak istiyorsunuz. Niye mi? Bakın, okullar yüz yüze eğitime açılmadı ama siz Allah'tan korkmadan liseli çocukları, 2 milyon çocuğu 1 Mart tarihi itibarıyla yüz yüze sınava sokmak istiyorsunuz. Bu Allah'tan reva mı? Bu çocuklara eğitim öğretim gösterdiniz mi de sınav yapacaksınız? Siz -700 bin atanmayan öğretmen var-

"20 bin öğretmen atayacağız." diyorsunuz, 20 bin kapattığınız köy okulu var. Her köye 1 öğretmen verseniz 20 bin öğretmen. Öğretmen açığını gidermeden siz ne yapacaksınız? Yapabileceğiniz hiçbir şey yok.

Son olarak, bir şey daha yaptınız. Bakın, Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kuruluna bir kişiyi atadınız. Kim bu biliyor musunuz? Bu, sözde profesör Ömer Özyılmaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NAZIM MAVİŞ (Sinop) – Sözde değil, sözde değil, profesör; hakkıyla almış, sözde falan değil.

BAŞKAN – Sayın Kaya, teşekkür ediyorum, süreniz tamamlandı.

YILDIRIM KAYA (Devamla) – Ömer Özyılmaz, Atatürk karşıtlığıyla... "Atatürk devrimlerini yok sayalım, üniversitede, ilkokulda, ortaokulda, lisede Atatürk ilkeleri ve inkılap dersini kaldıralım." diyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Kaya...

YILDIRIM KAYA (Devamla) – Atatürk'ün adını bu okullardan kaldırmaya sizin gücünüz yetmez, yetmeyecek!

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Kaya, teşekkür ediyorum.

NAZIM MAVİŞ (Sinop) – Sen onu İl Başkanına sor, İstanbul İl Başkanına. Atatürk'ün adını anmıyor İstanbul İl Başkanın.

YILDIRIM KAYA (Ankara) – Mustafa Kemal Atatürk'ün adını Cumhuriyet Halk Partisinden başka hiç kimse ağzına alamaz.

BAŞKAN – Sayın Kaya, rica ediyorum, lütfen.

NAZIM MAVİŞ (Sinop) – Senin İl Başkanın Atatürk'ün adını anmaya utanıyor utanıyor, İl Başkanın!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ya, Ömer Hoca böyle değil ya.

NAZIM MAVİŞ (Sinop) – Ayıp ya! "Sözde profesör" diyorsun Yıldırım Hocam ya!

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ayıp yani, bu söylediğiniz oldu mu?

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Tamam ağabey, tamam.

YILDIRIM KAYA (Ankara) – Bakın, Ömer Hoca'nın yaptığı iş burada. Açıklaması, 5 Şubat 2021'de yaptığı açıklama var, okuyun.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Karşılıklı konuşmaya gerek yok.

BAŞKAN – Sayın Kaya, Sayın Kaya...

YILDIRIM KAYA (Ankara) – Okuyun, okuyun.

BAŞKAN – İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Lütfü Türkkan, buyurun. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri ve Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. İçinden geçtiğimiz bu zor günlerde her birinize sağlık ve sıhhat temennilerini iletmek istiyorum.

Bilindiği üzere, geçtiğimiz ay Sayın Cumhurbaşkanımız tam da bu ucube sisteme yakışır bir atama yaptı, partisnin Sarıyer ilçe teşkilatının kurucusu birini, kalktı Boğaziçi Üniversitesinin Rektörü olarak atadı. Atadı ama rektör hâlâ rektör olamadı yani hâlâ kabullenilebilmiş değil. "Zimni kabul" diye bir şey var yani öğrenciler, öğretim üyeleri sizin oraya atanmanızı istemez ama netice itibarıyla zimni bir kabul önemlidir; böyle bir kabul görmedi. Zorlamaya devam ediyorsunuz, onlar da kabul etmemeye devam ediyorlar. Bu atamaya, Boğaziçi Üniversitesinde öğrencisinden akademisyenine kadar herkes tepki gösteriyor. Üniversiteler, en üst düzeyde eğitim veren, araştırma yapılan ve bilgi üretilen kurumlardır yani orada çok akçeli işler dönmez, niye bu kadar merakınız var, onu da bilmiyorum.

Maalesef, ülkemizin geleceği olan üniversiteleri AK PARTİ döneminde liyakatsizlik bütünüyle kuşattı. Rektörler ilk defa 1946 yılında yapılan düzenlemeyle seçimle belirlenmeye başlamış, bu uygulama ta ki 12 Eylül 1980 faşist askerî darbesine kadar devam etmiştir. 1992'de ise rektörlerin belirlenme sürecini düzenleyen kanun maddesi değişmiş ve seçimler geri gelmiş ta ki 2016'da AK PARTİ milletvekilleri Türkiye Büyük Millet Meclisine Cumhurbaşkanına doğrudan rektör atama yetkisi veren bir kanun tasarısı getirene kadar. Her ne kadar tasarı o dönem muhalefetin itirazları üzerine geri çekildiyse de üç ay sonra yayınlanan bir kanun hükmünde kararnameyle bu uygulama yürürlüğe giriyor. Bu değişiklikte rektör seçimleri tıpkı 12 Eylül 1980'de olduğu gibi yeniden kaldırıldı.

Değerli milletvekilleri, akademisyenler tarafından oluşturulan bir araştırma kuruluşuna göre, Cumhurbaşkanı tarafından bugün çeşitli üniversitelere atanan 11 rektörün yayın ve atıf performansları mercek altına alınmış ve bu araştırmayla, atanan 11 rektörün yayın ortalamasının 6 olduğu görülmüş. Bu yayının yüzde 95'i 4 rektöre ait, toplamda 7 rektörün de 1 ya da 10 yayını olduğu ifade ediliyor. Rektörlerin atıf ortalamasının ise sadece 64 olduğu belirtiliyor. Toplam atfın da yüzde 98'i 4 rektöre ait, diğerlerine hiçbir şey yok yani ismi "rektör" o kadar; 6 rektör 1 veya hiç atıf alamamış.

Bakın, üniversitelerdeki akademik başarısızlığı ortada Türkiye'nin, gitgide aşağıya doğru düşürüyoruz. Dünyada klasmana giren üniversitemiz kalmadı ama bakıyorsunuz üniversite rektörlerine -burada isim vermek istemiyorum çünkü birçoğuyla burada görev de yaptık- ya burada eskiden milletvekilliği yapmış bir arkadaşımız ya onun kardeşi ya onun eşi veyahut da çok tanıdık birisi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET RUŞTU TIRYAKI (Batman) - Eski milletvekili.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Devamla) – Bu şekilde yaparsanız üniversitelerden çıkan öğrenciler, sadece diploması olan ama hiçbir işlevi olmayan çocuklar hâline gelecek ve işsizler ordusuna sadece diplomalı işsizler olarak katılacaklar.

Teşekkür ediyorum. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Mahmut Toğrul, buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, bende ekranları başında bizleri izleyen sevgili yurttaşlarımızı ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, üniversitelere rektör atamanın bir kıstası olmuş, bir kıstası var, o da: AKP'li olmak ve bilim insanı olmamak. Çünkü bakın, şu anda, üniversitelere atanan rektörler "İşte, biz YÖK'le hesaplaşıyoruz." "Üniversitelere özgürlük vadediyoruz." "Demokratik, özerk üniversiteler vadediyoruz." diye geldiler ama YÖK'ü gördüklerinde bir de baktılar ki üniversiteler bir arpalık ve bu arpalıkları eş dostla, cemaatlara dağıtarak onların partiyle iletişimini ve diyalogunu devam ettirmek ve kendi içindeki seçimlerde küskünlerini mutlu etmenin bir aracına dönüştürmüşler. Bakın, bir defa, siz herhangi bir projeye bir insan alırken dahi ekip çalışmasına uygun mudur, proje yürütmüş müdür, laboratuvar deneyimi nedir, yayın yazabilmiş midir, yayınları ne kadar bilimseldir, atıf alabilmiş midir gibi... Bir proje öğrencisini dahi böyle alırsınız ama değerli arkadaşlar, şu anda birçok üniversitemizin rektörünün hiçbir yayını yok, 71 rektörün yayınlarına yapılmış atıf yok yani bilimsel değeri yok demektir çünkü siz bir çalışmayı niye yaparsınız üniversitede? Bir çalışma başka bilim insanlarınca okunsun, ondan faydalanılsın diye yaparsınız ki biz buna "atıf" deriz. Değerli arkadaşlar, bunlar yok ama rektörler üniversitelerde kral gibi. Nasıl kral gibi? Çünkü kendilerini Cumhurbaşkanının o ildeki temsilcisi gibi görüyorlar.

Üniversitelerdeki tüm kurullar işlemez hâlde; ana bilim dalından tutun da üniversite senatosuna kadar hiçbir kurul işlemiyor. Bir öğretim üyesinin tüm kaderi -araştırma görevliliği, ilanlar, her şey- o rektörün iki dudağı arasında. Bu rektörler kimseye de güvenmiyor değerli arkadaşlar. Kendileri sadece rektör olmuyor; aynı zamanda bir iki fakülteye dekanlık, aynı zamanda bir iki enstitüye enstitü müdürlüğü ya da bir iki yüksekokula müdürlüğü de beraberinde yapıyorlar. Bu da yetmiyor, kendi akrabalarını, sülalelerini üniversitede istihdam etmeye başlıyorlar. Ya, her gün bu haberleri duymaktan hicap duymuyor musunuz değerli arkadaşlar? Her gün basında buna benzer haberler var.

Üniversiteler bugün çoraklaşmış, üretim yapamaz hâle gelmiş ve 12 Eylül darbesini dahi mumla arar hâle gelmiştir. Şu anda rektörler gerçekten üniversiteye bir şey katmaya gelmiyor, orada siyasi iradenin bir temsili olarak geliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TOĞRUL (Devamla) – Ya, niye ısrar ediyorsunuz Boğaziçi’nde Melih Bulu’da? Nedir Melih Bulu’nun yeteneği?

BAŞKAN – Sayın Toğrul, teşekkür ediyorum.

MAHMUT TOĞRUL (Devamla) - Melih Bulu, öğretim üyesi tarafından istenmiyor, öğrenci tarafından istenmiyor, Mezunlar Derneği tarafından istenmiyor. Nasıl bir katkı sunacak Boğaziçi’ne? Vazgeçin. Öğrencileri dinleyin, onlar bu ülkenin aydınlık yüzleridir.

Saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Toğrul.

OYA ERONAT (Diyarbakır) - Biz de PKK’yı istemiyoruz, ne yapalım?

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Hacı Ahmet Özdemir, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Değerli Başkan, kıymetli milletvekilleri ve bizleri ekranları başında izleyen çok aziz milletimiz; çok üzgünüm. Geçen hafta biz burada bu konuyu tartıştık ve o âlâyıyalayla grup sözcülerinin konuştuğu atamalardan bir örneği karikatürize ederek burada ben sizlere anlatmaya çalıştım ama bugün burada parti sözcülerinin “Siz üniversiteleri 12 Eylül cuntasından bile geriye götürdünüz.” şeklindeki ithamlarını duyunca...

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Kesinlikle...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) - ...o karikatürize ettiğim olayların hiç yaşanmamış gibi değerlendirildiği şeklindeki bir anlayışı burada görmekten dolayı hakikaten üzgünüm ve halkımızın dikkatine sadece arz ediyorum.

Üniversite seçimlerinde tek oy alan, 1 oy alan bir rektör adayının rektörlük yaptığı bir ülkeden biz bugünlere geliyoruz arkadaşlar. Niye bunları siz burada ifade etmiyorsunuz? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Şimdi hiç oy almayanları atıyorsunuz, oy almıyor.

MEHMET RUŞTU TIRYAKI (Batman) – Hem de hiç oy almıyor.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) – Şimdi, ben sizin demokratiğinize da inanmıyorum.

MEHMET RUŞTU TIRYAKI (Batman) – Rektörleri memur yaptınız Hocam, rektörleri memur yaptınız.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) - Katılımcı demokrasi diyorsunuz, memurlara diyorsunuz ki: “Kaliteli memurumuz gelsin, siyasete girsin, siyasetin kalitesini yükseltsin.”

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Hiç üniversite ortamında bulunmuş mu acaba?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) - “Üniversite hocamız gelsin, üniversitede durmasın, gelsin, burada elini taşın altına koysun, siyasetin kalitesini yükseltsin.” diyorsunuz. Aday oldu diye adam suçlu oluyor.

KEMAL PEKÖZ (Adana) – O kadar kaliteliydi de niye seçime koymadınız?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) - Falan partiden veya filan partiden aday oldu diye ve rektör atandığı zaman da siz bunun rektörlüğünü kabul etmiyorsunuz. Bu nasıl bir anlayış? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Niye başka partiden olmuyor o zaman, neden başka partiden olmuyor?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) - Birçok devlet memurunun, bir çok bürokratin aday olduğu, adaylıktan sonra seçimi kazanamadığı ve hemen arkasından, on beş gün içerisinde görevlerine iade edildiği bir anlayış, bir sistem, demokrasiyi işletmeye çalışan bir sistem var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Neresi demokrasi?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) - Melih Bulu, AK PARTİ’den aday olduğu için atanmadı arkadaşlar, profesör olduğu için atandı, layık olduğu için atandı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Melih Bulu, Boğaziçi’ne öğretim üyesi olabilir mi?

MEHMET RUŞTU TIRYAKI (Batman) – Hocam, araştırma görevlisi olamaz, araştırma görevlisi!

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) - Yani siz şunu mu demek istiyorsunuz, ben sizi anlamakta zorluk çekiyorum: “Hocam sen geldin; geldin, Mecliste biraz görev yaptın; yarın öbür gün Mecliste görev yapma süren tamamlandığında üniversiteye dönme, sen kürsünde ders verme...”

MEHMET RUŞTU TIRYAKI (Batman) – Araştırma görevlisi olamaz birini rektör yaptınız.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Hırsızlık yaparak profesör olmuş ya, ayıp ya!

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin. Ahmet Bey size hiç müdahale etmedi şu ana kadar.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) - “...ana bilim dalında ders verme, hatta yöneticiliğe aday olma, aday olursan zinhar yanlış yaparsın çünkü sen AK PARTİ’den milletvekiliği yaptın.” mı demek istiyorsunuz? Bu nasıl bir mantık, bu nasıl bir anlayış?

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Boğaziçi’ne öğretim üyesi olabilir mi Sayın Hatip, şu koşullarda Boğaziçi’ne öğretim üyesi olabilir mi?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) - Ben bunu anlamlandırmakta gerçekten zorluk çekiyorum.

Melih Bulu’yu protesto etmek amacıyla... Elimde listeler var, İçişleri Bakanlığı’ndan aldım; yazıktır, günahtır, mesele sadece Boğaziçi ve rektör meselesi değil, 40 ilde gösteri yapmak neyin nesidir arkadaşlar? Neye çanak tutuyoruz, ne yapmak istiyoruz? (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Dayanışmadır, dayanışma; onu siz bilmezsiniz, sizin anladığınız bir şey değil, dayanışmadır o.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) – Bunlar insafla bağdaşık şeyler değildir; ben hepinizi insafa davet ediyorum, hakkaniyete davet ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Melih Bulu Boğaziçi’ne öğretim üyesi olabilir mi şu andaki kriterlere rağmen?

BAŞKAN – Sayın Özdemir, teşekkür ediyorum.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) – Ben de teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Olamaz, olamaz, Boğaziçi’nde öğretim üyesi olma kriterlerini taşıyor çünkü.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Devamla) – Kayıtlara girsin diye şunu da söyleyeyim: Elinizle bir put yapıyorsunuz, o puta

tapıyorsunuz, yeri geldiğinde de o putu tutup yiyorsunuz! Bütün mesele bundan ibaret. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)
MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Hacı Ahmet Hocam, sen akademisyensin ya, nasıl savunuyorsun bunu? Yazık değil mi yani?

BAŞKAN – Evet, Sayın Özdemir, teşekkür ederim.

Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.
Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.58

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.12

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Necati TİĞLİ (Giresun), Rümeysa KADAK (İstanbul)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 52'nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.
Alınan karar gereğince gündemin “Seçim” kısmına geçiyoruz.

VI.- SEÇİMLER

A) Kişisel Verileri Koruma Kurulu Üyeliklerine Seçim

1.- Kişisel Verileri Koruma Kurulunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN – Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 21'inci maddesi uyarınca Kişisel Verileri Koruma Kuruluna 1 üye için seçim yapılacaktır.

Sayın milletvekilleri, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 21'inci maddesi gereği, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu, kendilerine düşen üyenin 2 katı kadar aday göstermiştir. Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu tarafından gösterilen adayların adlarını, soyadı sırasına göre okuyorum:

1) İsmail Aydın

2) Ertan Demirel

Adayların adları, soyadı sırasına göre düzenlenmek suretiyle bastırılmıştır. Toplantı ve karar yeter sayısı mevcut olmak şartıyla seçimde en çok oyu alan aday seçilmiş olacaktır.

Oylamanın ne şekilde yapılacağını arz ediyorum:

Komisyon sıralarından birinci sıradaki Kâtip Üye Adana'dan başlayarak İstanbul'a kadar -İstanbul dâhil- ikinci sırada yer alan Kâtip Üye ise İzmir'den başlayarak Zonguldak'a kadar -Zonguldak dâhil- adı okunan milletvekilinin adını defterden işaretleyecektir. Adı işaretlenen milletvekiline mühürlü birleşik oy pusulası ve zarf verilecektir. Oyunu kullanan milletvekili oy pusulasını içeren zarfı Başkanlık Divanı kürsüsünün önüne konulmuş olan oy kutusuna atacaktır. Oy pusulasında Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu aday listesinden 1 adayın isminin karşısındaki kare çarpı işaretiyle işaretlenecektir. Aday listesinden 1'den fazla adayın işaretlendiği oy pusulası geçersiz sayılacaktır. Bu hususlar oy pusulasında da dipnot olarak belirtilmiştir.

Sayın milletvekilleri, oylamanın sayım ve dökümü için ad çekme suretiyle 5 kişilik bir tasnif komisyonu tespit edilecektir. Tasnif komisyonuna seçilen üyeler oylama işlemi bittikten sonra komisyon sıralarında yerlerini alacaklardır.

Sayın İsmail Tamer, Kayseri Milletvekili? Yok.

Sayın Cemil Yaman, Kocaeli Milletvekili? Burada.

Sayın Servet Ünsal, Ankara Milletvekili? Yok.

Sayın Mustafa Arslan, Tokat Milletvekili? Yok.

Sayın Ahmet Uzer, Gaziantep Milletvekili? Yok.

Sayın Abdullah Doğru, Adana Milletvekili? Yok.

Sayın Çiğdem Koncagül, Tekirdağ Milletvekili? Yok.

Sayın Abdurrahman Başkan, Antalya Milletvekili? Yok.

Oylamayı nasıl yapacağız, onu bilmiyorum artık.

Sayın Barış Atay Mengülluoğlu, Hatay Milletvekili? Yok.

Sayın Bekir Başevirgen, Manisa Milletvekili? Yok.

Sayın İbrahim Yurdunuseven, Afyonkarahisar Milletvekili? Yok.

Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu, Bursa Milletvekili? Yok.

Sayın Özkan Yalın, Uşak Milletvekili? Yok.

Sayın Mustafa Yel, Tekirdağ Milletvekili? Yok.

Sayın Arife Polat Düzgün, Ankara Milletvekili? Burada.

Sayın Cemal Bekle, İzmir Milletvekili? Yok.

Sayın Nuran İmir, Şırnak Milletvekili? Yok.

Sayın Bekir Kuvvet Erim, Aydın Milletvekili? Burada.

Sayın Ali Şeker, İstanbul Milletvekili? Yok.

Sayın Aysu Bankoğlu, Bartın Milletvekili? Yok.

Sayın Abdullah Güler, İstanbul Milletvekili? Yok.

Sayın Zülfü Tolga Açar, Elâzığ Milletvekili? Yok.

Sayın Ahmet Hamdi Çamlı, İstanbul Milletvekili? Yok.

Sayın Aydın Adnan Sezgin, Aydın Milletvekili? Yok.

Sayın Bahar Ayvazoğlu, Trabzon Milletvekili? Burada.

Evet, son 1 kişiyi daha bulacağız, son şanslı kişiyi.

Sayın Aziz Aydınlık, Şanlıurfa Milletvekili? Yok.

Sayın Oya Ersoy, İstanbul Milletvekili? Yok.

Sayın Semra Güzel, Diyarbakır Milletvekili? Yok.

Sayın Serkan Topal, Hatay Milletvekili? Yok.

Sayın Ednan Arslan, İzmir Milletvekili? Yok.

Sayın Mehmet Habib Soluk, Sivas Milletvekili? Yok.

Sayın Pakize Mutlu Aydemir, Balıkesir Milletvekili? Burada.

Evet, Sayın Kâtip Üyelerin yerlerini almalarını, oy pusulaları ile zarfların da teslim edilmesini rica ediyorum.

Oylamaya Adana ilinden başlıyoruz.

(Oyların toplanmasına başlandı)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, bu oylamadan sonra arka arkaya 10 tane uluslararası sözleşmenin oylaması yapacağız. Sayın milletvekillerimiz lütfen Genel Kuruldan ayrılmasınlar.

(Oyların toplanmasına devam edildi)

BAŞKAN – Oyunu kullanmayan sayın üye var mı? Yok.

Sayın milletvekilleri, oy kullanma işlemi tamamlanmıştır.

Kupalar kaldırılсын.

Tasnif Komisyonu üyelerinin isimlerini okuyorum: Cemil Yaman, Kocaeli Milletvekili; Arife Polat Düzgün, Ankara Milletvekili; Bekir Kuvvet Erım, Aydın Milletvekili; Bahar Ayvazoğlu, Trabzon Milletvekili; Pakize Mutlu Aydemir, Balıkesir Milletvekili. Kişisel Verileri Koruma Kurulunda boşalacak 1 üyelik için yapılan seçime ilişkin Tasnif Komisyonu üyeleri lütfen yerlerini alsınlar.

(Oyların ayrımı yapıldı)

BAŞKAN – Kişisel Verileri Koruma Kurulunda boşalacak 1 üyelik için yapılan seçime ilişkin Tasnif Komisyonu tutanağı gelmiştir, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Kişisel Verileri Koruma Kurulunda boşalacak olan ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grubuna düşen 1 (bir) üyelik için yapılan seçime 263 üye katılmış, kullanılan oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Saygıyla arz olunur.

Tasnif Komisyonu		Üye
Üye		Üye
Cemil Yaman		Bekir Kuvvet Erım
Kocaeli		Aydın
Üye		Üye
Bahar Ayvazoğlu		Pakize Mutlu Aydemir
Trabzon		Balıkesir
Kullanılan oy sayısı	:	263
İsmail Aydın	:	250
Ertan Demirel	:	5
Geçersiz	:	8

BAŞKAN - Buna göre, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu aday listesinden İsmail Aydın Kişisel Verileri Koruma Kurulu üyeliğine seçilmiştir.

Gündemin "Oylaması Yapılacak İşler" kısmına geçiyoruz.

1'inci sırada yer alan Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun açık oylamasına başlıyoruz.

VII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2981) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 234) (x)

BAŞKAN - Açık oylamanın ve bugün yapılacak diğer açık oylamaların elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylama için üç dakika süre vereceğim. Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin oy pusulalarını oylama için verilen süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Bu açıklama bugün yapılacak diğer oylamalar için de geçerlidir ve bütün oylamaları da arka arkaya yapacağız.

Sayın milletvekilleri, bütün oylamalar arka arka yapılacağı için oyunu kullanan arkadaşlarımız lütfen Genel Kuruldan ayrılmasınlar.

Oylama işlemi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylamaya başlandı)

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani siz milletvekillerinin iradesine niye gem vuruyorsunuz Sayın Başkanım?

BAŞKAN – Sayın Tanal, ben de Sayın Tanal nerede diyordum sabahtan beri, hoş geldiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, siz bana sataştınız, sataşmadan dolayı söz istiyorum. Ben sabahtan beri buradayım yani beni yeni gelmekle itham ediyorsunuz, sanki Parlamentonun çalışmalarına iştirak etmiyorum gibi bir sonuç çıkar ortaya. Yani bu anlamda sizi kınıyorum Sayın Başkanım.

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) – Sayın Başkanım, Tanal'ı Meclis sözcüsü yapalım, Meclis sözcüsü.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani aslında, Başkan adaletli bir Başkandır ama benimle ilgili biraz...

Şimdi, Başkanım, siz de konuşuyorsunuz, Sayın Can da konuşuyor; hanginizi dinleyeceğiz?

(Elektronik cihazla oylamaya devam edildi)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bundan sonraki oylamaları arka arkaya yapacağım ve birer dakika süre vereceğim; lütfen, hiç kimse Genel Kurul Salonu'ndan ayrılmasın.

(Elektronik cihazla oylamaya devam edildi)

BAŞKAN – Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

"Kullanılan oy sayısı	:	230
Kabul	:	230 (x)

(x) 234 S. Sayılı Basmayazı 24/2/2021 tarihli 51'inci Birleşim Tutanağı'na eklidir.

Kâtip Üye
Necati Tıǧlı
Giresun

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

2’nci sırada yer alan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışışleri Komisyonu Raporu’nun açık oylamasına başlıyoruz.

2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1796) ve Dışışleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 120) ^(x)

BAŞKAN - Oylama için bir dakika süre veriyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

“Kullanılan oy sayısı : 233

Kabul : 233 ^(x)

Kâtip Üye
Necati Tıǧlı
Giresun

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

3’üncü sırada yer alan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım’ın Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Irak Cumhuriyeti Su Kaynakları Bakanlığı Arasında Su Alanında Mutabakat Zaptı ve Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışışleri Komisyonu Raporu’nun açık oylamasına başlıyoruz.

3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım’ın Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Irak Cumhuriyeti Su Kaynakları Bakanlığı Arasında Su Alanında Mutabakat Zaptı ve Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1542) ve Dışışleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 54) ^(x)

BAŞKAN – Oylama için bir dakika süre veriyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylamaya başlandı)

BAŞKAN – Sisteme girmekte zorlanan arkadaşlarımız önümüzdeki hafta teknik ekiple görüşürlerse kendilerine yardımcı olalım, parmak izlerini tekrar tanıtalım; Divan için de büyük kolaylık olur.

(Elektronik cihazla oylamaya devam edildi)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım’ın Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Irak Cumhuriyeti Su Kaynakları Bakanlığı Arasında Su Alanında Mutabakat Zaptı ve Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

“Kullanılan oy sayısı : 246

Kabul : 246 ^(x)

Kâtip Üye
Necati Tıǧlı
Giresun

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

4’üncü sırada yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışışleri Komisyonu Raporu’nun açık oylamasına başlıyoruz.

4.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2499) ve Dışışleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 195) ^(x)

BAŞKAN – Oylama için bir dakika süre veriyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

“Kullanılan oy sayısı : 256

^(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

^(x) 120 S.Sayılı Basmayazı 24/02/2021 tarihli 51’inci Birleşim Tutanağı’na eklidir.

^(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

^(x) 54 S. Sayılı Basmayazı 24/2/2021 tarihli 51’inci Birleşim Tutanağı’na eklidir.

^(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

^(x) 195 S. Sayılı Basmayazı 24/2/2021 tarihli 51’inci Birleşim Tutanağı’na eklidir.

Kabul : 256 ^(x)

Kâtip Üye
Necati Tıǧlı
Giresun

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

5'inci sırada yer alan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moritanya İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Balıkçılık ve Deniz Ekonomisi Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışışleri Komisyonu Raporu'nun açık oylamasına başlıyoruz.

5.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moritanya İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Balıkçılık ve Deniz Ekonomisi Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1365) ve Dışışleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 204) ^(x)

BAŞKAN – Oylama için bir dakika süre veriyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moritanya İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Balıkçılık ve Deniz Ekonomisi Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylaması sonucu:

“Kullanılan oy sayısı : 259

Kabul : 259 ^(xx)

Kâtip Üye
Necati Tıǧlı
Giresun

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

6'ncı sırada yer alan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cibuti Cumhuriyeti Arasında Denizcilik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışışleri Komisyonu Raporu'nun açık oylamasına başlıyoruz.

6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cibuti Cumhuriyeti Arasında Denizcilik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1413) ve Dışışleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 192) ^(x)

BAŞKAN – Oylama için bir dakika süre veriyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cibuti Cumhuriyeti Arasında Denizcilik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

“Kullanılan oy sayısı : 257

Kabul : 257 ^(xx)

Kâtip Üye
Necati Tıǧlı
Giresun

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Kavas arkadaşlar, pusulaları aldığınızda direkt olarak buraya getirin. Bakın, Sayın Habib Soluk oy kullandı, pusulayı size verdi, burada olmasına rağmen oyu geçerli sayılmadı.

7'nci sırada yer alan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Şili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışışleri Komisyonu Raporu'nun açık oylamasına başlıyoruz.

7.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Şili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1245) ve Dışışleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 34) ^(x)

BAŞKAN – Oylama için bir dakika süre veriyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Şili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

“Kullanılan oy sayısı : 255

Kabul : 255 ^(x)

^(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

^(x) 204 S. Sayılı Basmayazı 24/2/2021 tarihli 51'inci Birleşim Tutanağı'na eklidir.

^(xx) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

^(x) 192 S. Sayılı Basmayazı 24/2/2021 tarihli 51'inci Birleşim Tutanağı'na eklidir.

^(xx) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

^(x) 34 S. Sayılı Basmayazı 24/2/2021 tarihli 51'inci Birleşim Tutanağı'na eklidir.

^(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

Kâtip Üye
Necati Tıǧlı
Giresun

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

8’inci sırada yer alan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım’ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Burundi Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışışleri Komisyonu Raporu’nun açık oylamasına başlıyoruz.

8.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım’ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Burundi Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1367) ve Dışışleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 30) ^(xx)

BAŞKAN - Oylama için bir dakika süre veriyorum.

Oylama işlemi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım’ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Burundi Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

“Kullanılan oy sayısı	:	256
Kabul	:	248
Ret	:	7
Çekimser	:	1 ^(x)

Kâtip Üye
Necati Tıǧlı
Giresun

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

9’uncu sırada yer alan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım’ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Lesoto Krallığı Hükûmeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışışleri Komisyonu Raporu’nun açık oylamasına başlıyoruz.

9.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım’ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Lesoto Krallığı Hükûmeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1537) ve Dışışleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 60) ^(xx)

BAŞKAN – Oylama için bir dakika süre veriyorum.

Oylama işlemi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım’ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Lesoto Krallığı Hükûmeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

“Kullanılan oy sayısı	:	268
Kabul	:	268 ^(x)

Kâtip Üye
Necati Tıǧlı
Giresun

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

10’uncu sırada yer alan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma’nın 9/7’nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışışleri Komisyonu Raporu’nun açık oylamasına başlıyoruz.

10.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma’nın 9/7’nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1782) ve Dışışleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 67) ^(x)

BAŞKAN – Oylama için bir dakika süre veriyorum.

Oylama işlemi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma’nın 9/7’nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

“Kullanılan oy sayısı	:	267
-----------------------	---	-----

^(xx) 30 S. Sayılı Basmayazı 24/2/2021 tarihli 51’inci Birleşim Tutanağı’na eklidir

^(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

^(xx) 60 S. Sayılı Basmayazı 24/2/2021 tarihli 51’inci Birleşim Tutanağı’na eklidir

^(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

^(x) 67 S. Sayılı Basmayazı 24/2/2021 tarihli 51’nci Birleşim Tutanağı’na eklidir

Kâtip Üye
Necati Tıǧlı
Giresun

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Gündemin “Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler” kısmına geçiyoruz.

Alınan karar gereğince küresel iklim değişikliğinin etkilerinin en aza indirilmesi, kuraklıkla mücadele ve su kaynaklarının verimli kullanılması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan (10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170, 1221, 1305, 1434, 1518, 1806, 1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391, 2909, 2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647, 3677, 3682, 3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831 ve 3840) esas numaralı Meclis araştırması önergelerinin birlikte yapılacak görüşmesine başlıyoruz.

VIII.- MECLİS ARAŞTIRMASI ^(x)

A) Ön Görüşmeler

1.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 23 milletvekilinin, su kaynaklarının doğru kullanımı için gerekli önlemlerin tespit edilerek ilgili yasal düzenlemelerin yapılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/77)

2.- Kayseri Milletvekili İsmail Özdemir ve 20 milletvekilinin, ülkemizdeki su kaynaklarının korunması, yönetimi ve kirlenmesinin önlenmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/372)

3.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 22 milletvekilinin, su kıtlığı sorununa karşı alınması gereken önlemlerin belirlenerek konuya ilişkin bir stratejik eylem planı hazırlanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/491)

4.- İzmir Milletvekili Hasan Kalyoncu ve 19 milletvekilinin, yer altı ve yüzey su kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi için yapılması gerekenlerin saptanması ile su yönetimindeki yetki karmaşasının çözülmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/534)

5.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku ve 19 milletvekilinin, ülkemizdeki su kaynaklarının korunması, yönetimi ve kirlenmesinin önlenmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/693)

6.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve 20 milletvekilinin, iklim değişikliklerinin ülkemize etkilerinin incelenerek Türkiye’nin iklim politikalarının değerlendirilerek iklim eylem planı oluşturulması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/817)

7.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 21 milletvekilinin, iklim değişikliklerinin ülkemize etkilerinin incelenerek Türkiye’nin iklim politikalarının düzenlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/868)

8.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel ve 19 milletvekilinin, iklim değişikliklerinin ülkemize etkilerinin incelenerek bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/992)

9.- İzmir Milletvekili Ednan Arslan ve 20 milletvekilinin, ülkemizde erozyon, kuraklık ve çölleşme ile ilgili mevcut durumun incelenerek bunlarla mücadele için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1004)

10.- Burdur Milletvekili Yasin Uğur ve 20 milletvekilinin, su kirliliği ile etkin mücadelenin sağlanması ve doğal su kaynaklarının korunması ve verimli kullanılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1018)

11.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi ve 22 milletvekilinin, sera gazı emisyonu azaltmaya yönelik hedeflerin ortaya konması, iklim değişikliği ile mücadele yollarının tespiti amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1150)

12.- İzmir Milletvekili Sevdâ Erda Kılıç ve 19 milletvekilinin, küresel ısınmaya bağlı olarak yaşanan iklim değişikliğinin Türkiye üzerindeki etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1170)

13.- Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Ayca ve 19 milletvekilinin, iklim değişikliğinin durumunu ve muhtemel etkilerini incelemek ve etkilerini en aza indirmek için gereken çalışmaları tespit amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1221)

14.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 25 milletvekilinin, iklim değişikliklerinin ülkemize etkilerinin incelenerek Türkiye’nin iklim politikalarının düzenlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1305)

15.- Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın ve 23 milletvekilinin, ülkemizdeki su kaynaklarının korunması, yönetimi ve kirlenmesinin önlenmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1434)

16.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 20 milletvekilinin, ülkemizde erozyon, kuraklık ve çölleşme ile ilgili mevcut durumun incelenerek bunlarla mücadele için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1518)

17.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 21 milletvekilinin, ülkemizin su politikalarını tespit etmek ve kuraklıkla mücadelede alınacak önlemleri belirlemek amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1806)

18.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 22 milletvekilinin, su kaynaklarının verimli kullanımı ve su israfının önlenmesi için alınabilecek önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1815)

19.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu ve 21 milletvekilinin, iklim değişikliği ve küresel ısınmanın ülkemize etkilerinin incelenerek bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1943)

20.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü ve 30 milletvekilinin, iklim değişikliklerinin ülkemize etkilerinin incelenerek Türkiye’nin iklim politikalarının düzenlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2009)

21.- İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 20 milletvekilinin, iklim değişikliğinin durumunu ve muhtemel etkilerini incelemek ve etkilerini en aza indirmek için gereken çalışmaları tespit amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2139)

22.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 milletvekilinin, ülkemizin su politikalarını tespit etmek ve kuraklıkla mücadelede alınacak önlemleri belirlemek amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2206)

^(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

^(x) Birleştirilerek görüşülmesi kabul edilen Meclis Araştırması Önergeleri tutanağa eklidir.

23.- Denizli Milletvekili Haşim Teoman Sancar ve 21 milletvekilinin, ülkemizdeki su kaynaklarının durumu ve bunlar üzerindeki insan kaynaklı etkilerin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2391)

24.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 22 milletvekilinin, su tüketimi ve su kaynaklarının kullanımı ile ilgili sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2909)

25.- İstanbul Milletvekili Dilşat Canbaz Kaya ve 20 milletvekilinin, küresel iklim krizinin ülkemize olası etkilerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2929)

26.- Ankara Milletvekili Nevzat Ceylan ve 22 milletvekilinin, su kaynaklarının ve sulak alanların korunmasında karşılaşılan sorunların tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3031)

27.- Gümüşhane Milletvekili Cihan Pektaş ve 161 milletvekilinin, yer altı ve yer üstü su kaynaklarındaki israfın önlenerek su potansiyelimizin ve su kaynaklarımızın korunmasına yönelik eksikliklerin incelenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3032)

28.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 19 milletvekilinin, su kaynaklarının korunmasında karşılaşılan sorunların tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3382)

29.- Antalya Milletvekili Çetin Osman Budak ve 26 milletvekilinin, yakın zamanda ülkemizde yaşanabilecek kıtlık ve kuraklık felaketine karşı acilen önlem alınması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3558)

30.- İzmir Milletvekili Mahir Polat ve 19 milletvekilinin, Türkiye'nin su havzalarının korunması ve su kaynaklarından daha verimli şekilde faydalanılmasını sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3575)

31.- Trabzon Milletvekili Hüseyin Örs ve 20 milletvekilinin, Türkiye'de muhtemel su krizlerinin önüne geçilebilmesi için yağmur suyu hasadı gibi sistemlerin teşvik edilerek yaygınlaştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3581)

32.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 milletvekilinin, su ve su kaynaklarının doğru kullanılmasını sağlamak ve tarımsal sulamada yaşanan sorunları çözüme kavuşturmak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3583)

33.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül ve 22 milletvekilinin, artan çevre tahribatları ile birlikte ortaya çıkan iklim ve su krizi için gerekli tedbirlerin alınması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3647)

34.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ve 19 milletvekilinin, iklim değişikliğinin ortaya çıkardığı tehditlere karşı kapsamlı bir su politikası oluşturulması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3677)

35.- Ankara Milletvekili Nevzat Ceylan ve 165 milletvekilinin, küresel iklim değişikliğinin etkilerini en aza indirmek ve kuraklıkla mücadele etmek için su kaynaklarının verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3682)

36.- Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 20 milletvekilinin, ülkemizde su sıkıntısı ve kuraklık konusunda yaşanan sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3690)

37.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 30 milletvekilinin, çölleşme ve kuraklıkla ilgili olarak ülkemizin karşı karşıya olduğu sorunların tespit edilmesi ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3708)

38.- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü ve 19 milletvekilinin, iklim değişikliğinin etkilerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3740)

39.- Aksaray Milletvekili Ayhan Erel ve 19 milletvekilinin, ülkemizde kuraklık ve su kıtlığına sebep olan etkenlerin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3769)

40.- Eskişehir Milletvekili Jale Nur Süllü ve 20 milletvekilinin, küresel iklim krizinin etkilerinin tespit edilerek sağlıklı ve temiz suya erişim konusunda yaşanabilecek sorunların önlenmesini sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3798)

41.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlunun, su kıtlığı, kuraklık ve iklim değişikliği konularında alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3817)

42.- İzmir Milletvekili Hasan Kalyoncu ve 19 milletvekilinin, ülkemizde yaşanan iklim değişikliği ve doğal su kaynaklarına etkisinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3831)

43.- İzmir Milletvekili Murat Çepni ve 19 milletvekilinin, Türkiye'de yaşanan iklim krizinin nedenlerinin ve olası etkilerinin tespit edilerek kapsamlı politikalar geliştirilmesini sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3840)

BAŞKAN - İç Tüzük'ümüze göre, Meclis araştırması açılıp açılmaması hususunda sırasıyla siyasi parti gruplarına ve önergelerdeki birinci imza sahibine veya onların göstereceği bir diğer imza sahibine söz verilecektir.

Konuşma süreleri gruplar için onar dakika, önerge sahipleri için onar dakikadır.

Şimdi, söz alan sayın üyelerin isimlerini okuyorum: Gruplar adına ilk söz İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Bedri Yaşar, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Ayşe Sibel Ersoy, Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Filiz Kerestecioğlu, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Ali Öztunç, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Çiğdem Karaaslan.

Önerge sahipleri: Ayhan Erel, Aksaray; Yasin Öztürk, Denizli; Arslan Kabukcuoğlu, Eskişehir; Hasan Kalyoncu, İzmir - Sayın Kalyoncu'nun üç önerge için konuşma talebi var, konuşma süresi otuz dakikadır- Sayın Ali Kenanoğlu, Sayın Hüseyin Kaçmaz, Sayın Çepni, Sayın Bakan, Sayın Gülizar Biçer Karaca, Sayın Jale Nur Süllü, Sayın Yasin Uğur, Sayın Cihan Pektaş, Sayın Nevzat Ceylan.

İlk söz İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Bedri Yaşar'ın.

Buyurun Sayın Yaşar. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

(Uğultular)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, çok uğultu var, lütfen.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Su sıkıntısı ve kuraklık konusunda ülkemizde yaşanan sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla vermiş olduğumuz Meclis araştırması önergesi üzerinde grubumuz adına söz aldım. Bu vesileyle yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, hepinizin bildiği gibi su medeniyettir, dünyadaki bütün medeniyetler de muhakkak suların kenarında kurulmuştur. Küresel ısınma başta olmak üzere ülkemizde mevsim normallerinin altında seyreden yağış ve kullanım kaynaklı olarak ortaya çıkan hatalar nedeniyle ülkemiz, son yılların en susuz ve kurak dönemlerinden birini yaşamaya başlamıştır. Baraj ve göllerde su seviyeleri iyice düşmüş, bazı göllerimiz tamamen, bazı göllerimiz de kısmen kurumuştur. Türkiye'de son elli

yılda toplam 36 göl kurumuştur. Uzmanlar, yeterince yağış olmaması durumunda 2021 yılının 2020 yılından daha kurak geçeceğini belirtmektedirler.

Yeryüzündeki içilebilir tatlı su miktarı dünyanın toplam su miktarının yüzde 1'inden bile daha azdır. Dünya nüfusunun en az dörtte 1'i aşırı derecede susuzluk çekmektedir, içilecek su bulamayan ülkelerimiz vardır. Oysa su, insan hayatı için en az temiz hava ve temiz çevre kadar önem taşımaktadır. Buna rağmen ne yazık ki su kaynakları yeterince korunamamış ve gerekli tasarruflar sağlanamamıştır. Böylece, su sıkıntısı sorunu, başta ülkemiz olmak üzere bütün dünyanın en önemli sorunları hâline gelmiştir. Araştırmalar 2050 yılında dünya nüfusunun 3 milyar artacağını ve temiz suya olan talebin de yüzde 55 yükseleceğini göstermektedir. Ayrıca, son yıllarda yaşanan kuraklık ve kullanımdan kaynaklı hatalar, Türkiye'nin aslında su zengini bir ülke olmadığını ve tam tersine, su fakiri bir ülke olduğunu açık bir şekilde ortaya koymuştur.

Sonbahar ve kış aylarında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi dışında diğer bölgelerde yağışlar iyice azalmıştır. Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün Türkiye'deki Son 12 Aylık Kuraklık Değerlendirme Raporu'na göre Orta Karadeniz, Doğu Karadeniz, Kuzey Ege, Marmara kuvvetli kuraklık izlenen bölgeler olmuştur. Artık, Türkiye'nin su ve susuzluk durumu, kışın yağın kar miktarının baraj ve havzalara sağlamış olduğu su miktarına göre değişir hâle gelmiştir.

İklim değişiklikleri ve bunun yanında küresel ısınma mevsimsel yağışları olumsuz yönde etkilemiştir. Bu nedenle İstanbul, İzmir, Ankara, Samsun, Edirne, Bursa, Çanakkale'de barajlarda ve havzalarda doluluk oranları düşmüştür. Diğer birçok ilimizde de su konusunda benzer durumlar yaşanmaya başlamıştır. Özellikle havza ve göllerdeki su miktarı tamamen yanlış kullanımlar sonucu azalmıştır. Trakya ve Konya Ovası yer altı su seviyeleri iyice düşmüştür. Konya'da bu nedenle 300'ün üzerinde obruk oluşmuştur. Yaşanan kuraklık nedeniyle barajların su seviyeleri yüzde 23'lere kadar düşmüştür. Bazılarında meteorolojik kuraklık nedeniyle hidrolojik kuraklığa dönüşmüştür. 15 Ocak 2021 tarihi itibarıyla Ömerli'deki su seviyesi yüzde 23, Büyükçekmece'de yüzde 28, Alibeyköy'de yüzde 37, Kızılırmak üzerindeki Hirfanlı'da da yüzde 43'e kadar düşmüştür. Ancak şubat ayı içinde ülke genelinde meydana gelen kar yağışlarıyla barajların su seviyesi az da olsa yükselmiş, bazı barajlarımızda su seviyesi yüzde 50'ye kadar yükselmiştir. Böylece, ülkemizde yaşanan susuzluk ve kuraklık hem içme suyu hem de tarımsal sulama açısından büyük bir tehdit hâline gelmiştir. Uzmanlar, 1 insanın günlük su ihtiyacının 4 litre olduğunu belirterek buna karşılık 1 kilogram buğday için 750 litre, 1 kilogram sebze için de yaklaşık 322 litre suya ihtiyaç olduğunu açıklamışlardır. Buna karşılık ülkemizde suyun yüzde 10'luk bölümü içme ve kullanma suyu olarak kullanılırken yüzde 18'lik bölümü sanayide kullanılmaktadır.

Ülkemizde suyun önemli bir bölümü tarımsal sulamada kullanılmaktadır, tarımsal sulamada kullanılan su miktarı yüzde 60'lar civarındadır. Tarımda kullanılan bu suyun da ortalama yüzde 38'lik bölümü yer altı sularından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle tarımsal sulama yöntemi çok büyük bir önem taşımaktadır. Vahşi sulama ve salma sulamadan vazgeçilmeli, park ve bahçe sulamalarında da bir düzenleme getirilmelidir. Bu bağlamda ülkemizde tarımsal üretiminin yaklaşık yüzde 27'si yağmurlama ve damlama sulamadan yapılmaktadır. Tarımda yağmurlama sulamadan yüzde 35'lik, damlama sulamadan ise yüzde 65'lik su tasarrufu sağlamak mümkündür.

Tarım ve gıda sektörünün tüm dünyada her geçen gün biraz daha önem kazandığı düşünüldüğünde yer altı ve yer üstü sularının verimli ve israf edilmeden kullanılması büyük önem taşımaktadır. Bunun için mutlaka bir su planlaması yapılmalı ve her alandaki yanlış su kullanımının önüne geçilmelidir. Ayrıca, tarımsal üretim sadece çiftçilerimiz için değil, sanayicilerimiz ve ihracatçılarımız için de önem taşımaktadır. Bu nedenle sürdürülebilir tarım politikasının yanı sıra sürdürülebilir sulama politikası da göz ardı edilmemelidir. Bu doğrultuda, Türkiye'nin su potansiyeli net bir şekilde ortaya konulmalı ve bu potansiyele yönelik tüketim planlaması yapılmalıdır. Özellikle şehir merkezlerinde, boşa giden yağmur sularına yönelik çalışma başlatılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, aslında, ülkemizde kuraklık sorunu, bugüne kadar hep içme suyu sorunu olarak görülmüştür. Hâlbuki kuraklık, içme suyu sorununun yanında tarımsal üretimin de en önemli sorunlarının başında gelmektedir. Kuraklık sorunu, tarlada topraktan başlayarak mutfakta soframıza kadar uzanmaktadır. Toprağa atılan tohumun gelişmesi için her şeyden önce suya ihtiyaç vardır. Ülkemizde gıda üretiminin üçte 2'si sulu tarımdan karşılanmaktadır. Bu nedenle gıda üretimi için su, en önemli ihtiyaçtır. Ne yazık ki kuraklık sonrası kısıktır, kıtlığı hiçbir ülkenin yaşamasını istemeyiz.

Özellikle salgın döneminde gıda konusu her ülke açısından ön plana çıkmıştır. Üretimdeki düşüş ve tedarik konusunda yaşanan sorunlar, yanlış yönetimle de birleşince gıda fiyatları önlenemez bir şekilde yükselmiştir. Verim düşmüş, tarımsal ürünlerde ithalat artmıştır. Maalesef Konya büyüklüğündeki Hollanda'nın tarımdaki ihracat rakamı yaklaşık 116 milyar dolardır. Türkiye ise yaklaşık 19,4 milyar dolarla 23'üncü sırada yer almıştır. Buna karşılık -yani, tabii, 19 milyar rakamı Türkiye için küçük bir rakamdır- ümit ediyoruz ki önümüzdeki günlerde belli tedbirler alınarak Türkiye, tarımda bizim de istediğimiz yere ulaşır diye buradan ifade ediyoruz.

Yine, aynı şekilde, son dönemlerde mimari projelerde yağmur suyunun kullanılması veya atık suların tekrar filtreden geçirilerek, temizlenerek bahçe sulama suyunda kullanılmasına yönelik kanuni düzenleme yapılmalıdır. Hiç olmazsa bu ölü dönemlerde elde edilen sular park, bahçe sulamalarında da kullanılabilir diye düşünüyoruz.

Tabii, suyun oluşturduğu tahribatlardan da burada bahsetmek istiyorum. Samsun'da, Samsun 19 Mayıs ve Atakum arasında bizim bir sahilimiz var -milletvekillerimiz de gayet iyi bilirler- özellikle buraya yapılan barınaktan sonra su karaya doğru oldukça yaklaşmaya başlamış ve oyuklar oluşturmuştur. Tabii, Karadeniz Otoyolu yapılırken -bundan önce de bundan sonra da- meşhur yapılan T'ler var; bu T'lerden sonra, T'ler marifetiyle sahile kum gelmesi planlanırken maalesef doğanın dengesini bozduğumuzdan dolayı bu tür oyuklar oluşmaya başlamıştır. Hepimiz biliyoruz ki bugün yapabiliriz, yarın yapabiliriz ama doğa bu verdiklerini muhakkak günün birinde geri alacaktır; bunu hiçbirimizin aklından çıkarmaması lazım, doğanın dengelerini bozmamamız lazım.

Tabii, suyla ilgili bu kadar problem varken, doğal olarak, bütün gruplar da tahmin ediyorum bu konuda olumlu görüş beyan edeceklerdir, önemlidir. Türkiye, her ne kadar dört tarafı denizlerle ve ırmaklarla çevrili olsa bile bugün, bize göre, dünyanın su fakiri ülkelerinden biridir. Yer altı su seviyelerinin düştüğünü... Mesela Samsun'da, bizim Lâdik Gölü'müzün -Sayın Vekilim, siz de biliyorsunuz- önemli bir kısmında sular çekildi ve kurumaya başladı. Türkiye'nin her yerinde tekneler artık karada yüzmeye başladı. Bugün tedbir alamazsak gelecekte çok daha farklı problemlerle karşı karşıya olacağımız aşikârdır.

Ben bu araştırma komisyonunun hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Ayşe Sibel Ersoy.

Buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri, yüce Meclisimizi ve ekranları başındaki aziz vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

İklim değişikliği ve doğal su kaynakları konulu Meclis araştırması komisyonu kurulmasıyla ilgili verilen önerge üzerinde grubum adına söz almış bulunmaktayım.

Evet, kıymetli vekiller, doğal kaynakları kullanma hızımız her yıl katlanarak artış gösteriyor. Bu durum, kaynakların

kendilerini yenileme kapasitelerini de aşıyor, hâliyle doğal denge bozuluyor. Bu çerçevede etkilenen ve hemen hemen her canlı için vazgeçilmez kaynaklardan biri de su. Dünya Bankası verilerine göre, 20'nci yüzyılın başında küresel bazda toplam su kullanımı 670 milyar metreküp dolaylarında iken, günümüzde yaklaşık 6 kat artışla 4 trilyon metreküp değerini aştı. Birleşmiş Milletler 2020 Dünya Su Gelişim Raporu'na göre de su kullanımı her yıl yüzde 1 oranında artış gösteriyor. Dolayısıyla, 2050 yılında günümüz kullanım değerinin yüzde 30'undan fazla bir artış bekleniyor. Bu durum, hiç kuşkusuz artan nüfusla birlikte su kaynakları üzerindeki baskıyı yükseltecek.

Su, tüm canlıların sahip olması gereken hayat kaynağı, âdeta yaşam pınarımız. Onsuz bir yaşamın düşünülmemeyeceği, Yaradan tarafından bahşedilen mucizevi bir sıvı. Sadece bir besin maddesi de değil esasında; tarımda, sanayide, enerji üretiminde önemli bir unsur. Sıcak havalarda bir bardak su bizleri serinlettiği gibi, günlük 1 trilyon tonunun buharlaşmasıyla da dünyamızı serinleten, âdeta bir klima gören eşsiz bir nimet.

Amerika Birleşik Devletleri jeolojik araştırmalar idaresine göre, ortalama olarak bir su molekülü, yüz yıllık bir süreçteki döngüsünün doksan sekiz yılını okyanuslarda, yirmi yılını buzullarda, iki haftasını göl ve nehirlerde, bir haftasını da atmosferde geçiriyor. Ancak, günümüzün en büyük küresel sorunu iklim kriziyle birlikte yağış rejimlerinde oluşan değişimler, beraberinde su sorununu da gün yüzüne çıkardı. Su, sadece gelişen dünyanın değil, esasında herkesin problemi. Bakınız, dünyadaki her 9 insandan 1'i -ki bu yaklaşık 1 milyar nüfusa tekabül ediyor- güvenli suya erişemiyor, evlerinde su yok. 2025 yılında dünya nüfusunun yarısının su stresi yaşayacağı öngörülmüyor. Ülkemizde de su sorunuyla karşı karşıyayız. Kişi başına düşen su miktarımız 1.500 metreküp. Bu değer ülkemizin su sıkıntısı çeken bir kategoride olduğunu gösteriyor. Tüketicinin bu denli seyretmesi hâlinde, kişi başına düşen su miktarının 2023 yılında yıllık bazda 1.300 metreküpe, 2030 yılındaysa yıllık bazda 1.100 metreküpe düşmesi öngörülmektedir. Zira, kişi başına düşen su miktarının bin metreküpün altına düşmesi hâlinde "su fakiri" olarak nitelendirme söz konusu, ülkemiz bu riskle karşı karşıya bir durumda.

Devlet Su İşleri verilerine göre, ülkemizin sahip olduğu toplam su rezervi 112 milyar metreküp dolaylarında ancak mevcut imkânlar bazında bunun ancak yarısını, yaklaşık 57 milyar metreküpünü değerlendirebiliyoruz. Bu suyun dörtte üç'ünü de tarımda kullanıyoruz, kalan suyun yarısını sanayide, diğer yarısını da evsel kullanımda değerlendiriyoruz. Gelişmiş ülkelerde durum böyle değil. Kuzey Amerika ve Avrupa gibi gelişmiş ülkelerde, en büyük su kaybının yaşandığı tarımda kullanılan su oranı yüzde 40 dolaylarında. Bunun yanında, ülkemiz iklim değişikliklerinden en çok etkilenebilecek alanların birinde, Akdeniz havzasında yer alıyor. İklim değişikliğine bağlı olarak görülen yağışlardaki bu dengesizlik, birçok canlı türüne ev sahipliği yapan su alanları ile Ramsar gibi uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınan sulak alanlardaki zengin biyoçeşitliliğin zarar görmesine de yol açacak. Kuraklığın sadece meteorolojik kuraklık olarak, diğer bir tabirle yağışlardaki azalma olarak sınırlı kalması en büyük temennimiz; aksi hâlde, bir yıldan uzun sürmesi durumunda hidrolojik kuraklık oluşur, yer altı ve yer üstü sular azalmalar görülür ki telefisi için en az birkaç yıl boyunca normallerin üzerinde yağışa ihtiyaç duyulur.

11 Ocakta NASA tarafından paylaşılan bazı haritalarda, ülkemizde toprak nemi ve yer altı su seviyelerindeki azalmalara dikkat çekildi, kuraklık riskinin yüksekliği NASA tarafından da vurgulandı. Kış aylarında olduğumuz şu sıralarda havaların mevsim normallerinin üzerinde seyretmesi bir taraftan vatandaşları sevindirirken, bir taraftan da kara kara düşündürüyor. Zira kuraklık tek başına bir sorun değil, diğer sorunları da beraberinde getiriyor, tarım ve gıda başta olmak üzere sağlık, ekonomi gibi alanlarda da telefisi zor sorunlara yol açacağı aşikâr.

Peki, ne yapmalıyız? Kıymetli vekiller, artık dünya bir bütün, bir yerde oluşan sorun kısa bir süre sonra diğer bir yeri de etkiliyor, hâlâ yaşadığımız ve sadece bir noktada başlayan salgın bunun nahoş bir örneği. Aynı şekilde su, hava ve iklim alanındaki sorunlar da artık küresel bir etki oluşturuyor, bu itibarla mücadele noktasında da müşterek hareket etmek gerekiyor. 2015 yılında Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından bir tanesi de tüm insanların en temel hakkı olan suya erişime dair. 17 amacın 6'ncısı olan temiz su ve sanitasyon amacı doğrudan bu konuyu esas alıyor. Dolayısıyla hükümetlerin, bölgesel yönetimlerin, yerel yönetimlerin, hatta ve hatta bireylerin dahi üstüne düşen sorumlulukları var. Bu itibarla, ülkemizde ilk olarak gerek ulusal gerekse de yerel bazda su kaynaklarının tespiti, mevcut durumları, kullanım alan ve oranları gibi birçok parametreyi içine alan su muhasebesi ve izleme çalışmaları ele alınması gereken öncelikli bir konu. Keza müstakil ve bütüncül bir su kanunu da ihtiyaç duyduğumuz çalışmalardan bir tanesi.

Su yönetiminde çok başlılığın önlenmesi için suyla ilgili idarelerin tek çatı altında toplanması da göz ardı edilmemesi gereken diğer bir konu. Alternatif su kaynaklarının değerlendirilmesi de öne çıkan uygulamalardan biri. Bu noktada yağmur suyu hasadı, ki Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 23 Ocaktaki mevzuat düzenlemesiyle bunu 2 bin metrekareden büyük alana sahip parsellere inşa edilecek yapılarda zorunlu kılması çok yerinde bir adım. Doğal su kaynaklarımızı koruyan bu adımın küçük parseller için de belediyelerce zorunlu tutulacağına inancım tam.

Evet, kıymetli vekiller, tekraren söylüyorum ki biza vekillere düşen büyük sorumluluklar var, bunların en önemlisi de tüketim alışkanlıklarımızı değiştirmek olmalı. Su ayak izi daha düşük olan gıdalara yönelme bunlardan birisi olabilir. Vücudumuzun ihtiyaç duyduğu 1 gram proteini dana etinden karşılamayı tercih ettiğimiz durumda su ayak izimiz 112 litre olurken, bunu bir yumurtadan temin ettiğimizde su ayak izimiz 4 kat azalışla 29 litreye iniyor, hatta bu 1 gramlık proteini bakliyatlardan elde etme yolunu tercih edersek de su ayak izimiz sadece 19 litre oluyor. Bu durum hem su kaynaklarımızı koruyacak hem de iklim değişikliğiyle mücadeleye büyük katkı sunacak.

Evet, sayın vekiller, hayata bir iz bırakalım, unutulmayacak bir iz; büyük olsun ancak, lütfen, su ayak iziniz küçük olsun diyor, Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Filiz Kerestecioğlu.

Buyurun.

HDP GRUBU ADINA FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, Meclis çatısı altında iklim kriziyle mücadele amacıyla bir komisyon kurulmasını önemli bir gelişme olarak gördüğümüzü belirtmek isterim. Uzun süredir bu konuda verdiğimiz çok sayıda önergemiz bulunuyor. Kurulacak komisyonun, önergelerimizde dikkat çektiğimiz üzere, sorunu farklı boyutlarıyla bütüncül bir biçimde ele alması için gerekenleri yapacağız.

Değerli arkadaşlar, devletler ile sermayenin iş birliğinde, doğaya karşı aslında intihar anlamına gelen bir savaş veriliyor. Dünya nüfusunun yüzde 1'i, yüzde 99'unun yaşamını, kültürleri, milyonlarca bitki ve hayvan türünü, okyanusları, sulak alanları, ormanları ve kentleri kapitalist birikim sistemi uğruna tahrip ederek bizleri korkunç bir felakete sürüklüyor. Bu felaketin adı "iklim krizi".

Geleceğe yani çocuklara, gençlere bırakacağımız en büyük mirastan söz ediyoruz. Onlar sorunun çok farkındalar, endişeliler, öfkeli; bu yüzden, iklim krizini devletlerden daha çok ciddiye alan ve bu krizi durdurmak için sorumluluk almayan egemenlere de en çok kafa tutanlar onlar, o nedenle de en çok onların sesine kulak vermemiz gerekiyor.

Bu konuyu dış politikada bir koz, enerji alanında yeni rant kapıları, geri dönüşüm sektöründe kâr payı olarak görenler olabilir ancak bizim açımızdan iklim krizi, günbegün derinleşen bir insan hakları ve küresel adaletsizlik sorunu.

İklim krizi demek, kasırgaların, sellerin, yangınların, kuraklığın çok geniş coğrafyalarda çok daha şiddetli yaşanması

demek. Bu iklim olayları sonucunda büyük tarım alanları, su kaynakları, ormanlar, hatta kentler geri dönüşsüz bir şekilde tahrip oluyor. Kaynakların ve imkânların zaten adil bölüşülmediği dünyamızda var olan kaynakların azalması, zaten yoksul olanların, suya ve gıdaya zaten erişemeyenlerin hepten yoksulluğa, açlığa mahkûm edilmesi demek.

Zenginler, örneğin, daha çok seyahat ediyor, daha çok enerji harcıyor; şirketlerin ekolojik tahribattaki payları çok büyük, korkunç derecede büyük fakat iklim krizinin oluşmasında en az paya sahip olanlar iklim krizinin sonuçlarından en fazla etkilenenler olacak; trajik aslında. Kasırgalardan, yangınlardan sonra milyonlarca insan evsiz kalıyor, göç etmek zorunda kalıyor, değil mi? Zenginseniz pekâlâ başka bir yerde yeni bir yaşam kurabiliyorsunuz ama yoksulsanız bu, daha da yoksullaşmak demek, toplu göçler demek, çadır kamplar demek ve daha birçok şey demek; savaş gibi aslında, gerçekten.

Birleşmiş Milletlerin araştırmaları, önümüzdeki on yıl içinde en az 120 milyon insanın daha iklim krizi nedeniyle derin yoksulluk tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu gösteriyor.

Tüm dünyada kadınların sağlığa ve su gibi kaynaklara erişimi erkeklere göre daha kısıtlıyken, şimdi bu kaynakların azalması, ortadan kalkması ise kadınları hepten mahrum bırakıyor, dünyanın yoksullarının daha da yoksulları kadınlar çünkü. Kaynaklara ve haklara erişimi zaten kısıtlı olan kadınların, neredeyse hiç payları olmadığı hâlde bu krizin sonuçlarını yaşamamaları için de iklim adaletini savunuyoruz.

Meclis çatısı altında yapılması öngörülen çalışmaların çerçevesini, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının geçtiğimiz hafta yaptığı İklim Değişikliğiyle Mücadele Toplantısı'ndan ve toplantı sonrası açıklanan bildirgeden anlıyoruz. Sorunların tespitinde gayet cesur davranılsa da sorunun kaynağının doğru tespit edilemediğini ve çözüm için değişmesi gerekenin sorun yaratanlar değil, sıradan yurttaşlar olarak tanımlandığını görmekteyiz.

Yapısal ve toplumsal sorunları bireylerin çözmesini bekleyemezsiniz. Kapitalist üretim ve tüketim anlayışından vazgeçmeden; betona, kirli enerjiye dayalı bir ekonomik kalkınma anlayışına dur demeden, kâr kaygısı temelinde tarım ve gıda politikalarını değiştirmeden, yapılaşmadan toplu taşımaya kent yaşamında karbon salınımını azaltacak sürdürülebilir projeler geliştirmeden, endüstriyel üretimin yarattığı doğa tahribatını engellemeden iklim krizine çözüm bulamazsınız. Koca bir yaşam kaynağını, Kuzey Ormanları'nı örneğin, hiç lüzumu olmayan beton projeleri için tahrip edip sonra da yurttaşlara "Dişlerinizi fırçalarken suyu kapatmayı unutmayın." diyemezsiniz, bunun bir katkısı yok. Gerçekten, asıl o büyük projeler dünyaya cehennemi yaşatanlar. Madem sorun çok ciddi, neden Paris Anlaşması'nı imzalamıyoruz? Korkunç hacimde hafriyata, karbon salınımına, ekolojik dengenin altüst olmasına neden olacak Kanal İstanbul'dan neden vazgeçmiyoruz? İstatistikler, Türkiye'nin 2004 yılından bugüne Avrupa Birliği ülkelerinden ithal ettiği plastik atıkların 173 kat arttığını gösteriyor, 173 kat. Çöplük olduk. Yıllarca dünyanın plastik çöpünü toplayan Çin'de 2018 yılında plastik atık ithalatı yasaklandı ve şimdi plastik çöplerin yeni adresi Türkiye, memleketimiz oldu. Plastik çöp ithal ederek sıfır atık hedefine nasıl ulaşılacak? İmkânsız. Bazıları için ciddi bir kâr kapısı olarak görüldüğü için plastik atık ithalatına devam mı edilecek, yoksa Türkiye iklim ve çevre krizine karşı mücadelede kararlı olduğumuzu gösterecek ve ithalat yasağı getirecek miyiz? Bir kez daha, kurulacak komisyonun bu tespitlerimiz ışığında yürütülmesi için gerekli tüm çabayı değerli sivil toplumun da desteğiyle yürüteceğimizi belirtmek isterim.

Değerli arkadaşlar, ben hem şahsım hem de partimiz bütün vekilleri için önemli olan bir başka konuya da dikkat çekmek istiyorum kalan süremde. 2015 yılından bu yana, vekillik yaptığım süre boyunca cezaevi ziyareti taleplerim Adalet Bakanlığı tarafından yanıtızsız bırakılmak suretiyle reddediliyor; tam 2015 yılından beri, altı yıldır. Altı yılda Adalet Bakanlığına belki 70'ten fazla başvurum oldu. İlk başvuruyu 5 Ocak 2016 tarihinde, son başvuruyu 10 Şubat 2021'de yaptım. Bu kadar başvurudan kaçına yanıt verildi, biliyor musunuz? Sadece 3'üne yanıt alabildim; 2'si Grup Başkan Vekilliği yaptığım dönemdedi, hasbelkader bir şekilde başvurularımdan 2'si kabul edilmişti; bir de uzun yıllar sonra, geçtiğimiz hafta sonunda başvurumla ilgili Bakanlıktan arandım ve denildi ki: "Pandemi nedeniyle başvurunuzu değiştir misiniz? Çünkü her cezaevinden 2 kişiyle görüşme yapılabilir." "Tamam." dedim, değiştirdim ve umutlandım yani dedim ki herhâlde bu kadar hukuksuzluk karşısında yeni bir gelişme oluyor ama ondan sonra yine korkunç bir sessizlik, hiçbir şey yok. Evet, yanlış duymadınız, Adalet Bakanlığı, az önce bahsettiğim 3 istisna dışında hiçbir hapisane görüşü talepli dilekçeme yanıt vermedi ve yazılı olarak reddedilme isteğime de herhangi bir ses vermiyor. Şimdi, bana denilse ki yarın öbür gün çıkıp "Yo, bize ulaşan bir şey yok." reddetseler, gerçekten bunu deseler, benim başvurularımı reddetseler ben bir şey diyemeyeceğim. Yani ret usulü de bu denli gayriciddi.

Evet, aslında hapisane konusunda bu görüş için Adalet Bakanından izin alınması meselesi zaten başlı başına bir garabet ama bunun dışında yani tutuklularla ilgili suç tipleri belirtilerek bir ayırım yapılması nasıl ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil ediyorsa, aynı zamanda vekiller arasında da ayırım yapılması ayrımcılık yasağına aykırı olan bir şey. Ben başka vekillerin selamlarını almak istemiyorum arkadaşlarımdan. Bu ne kadar ayıp bir şey, ne kadar utanç verici bir şey. Ben otuz beş yıllık hukukçuyum, şu an avukatlık yapsam cezaevlerini ziyaret edebileceğim, halkın temsilcisiyim ben, milletvekili olarak cezaevlerini ziyaret edemiyorum. Böyle bir abeslik, böyle bir garabet var mı? Bu asla kabul ettiğim bir şey değil. Ombudsmana da başvurudum, yönetmelik iptali davası da açtım -temyiz aşamasında şu anda, bekliyorum- bunun dışında yeni davalar da açacağım, AYM'ye de başvuracağım, yine idari dava da açacağım ve evet, adalet, yargı sizin, oğlan sizin kız sizin ama biz hak aramaktan vazgeçmeyeceğiz.

Saygılar sunuyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Ali Öztunç.

Buyurun Sayın Öztunç. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, su kaynakları, kuraklık ve iklim değişikliği konusunda Meclis araştırması komisyonu kurulmasına ilişkin olarak Cumhuriyet Halk Partisinin görüşlerini aktarmak üzere huzurunuzdayım. Geç kalınmış bir komisyon, defalarca Cumhuriyet Halk Partili milletvekillerinin, genel başkan yardımcılarımızın verdiği bu konuda önergeler var ama geç kalındı. Geç kalındı ama iyi ki de oluyor, olması gereken bir komisyon çünkü.

Bakın, iklim krizi tüm dünyanın sorunu, sadece bizim Türkiye'nin sorunu değil, tüm dünyanın sorunu. Bu krizle mücadelede samimiyet gerekir, samimi olmak gerekir. "Dostlar bizi alışverişte görsün." diye komisyon kurulmaz, "Dostlar bizi alışverişte görsün." diye de çalışma yapılmaz. Ne yapmak gerekir? Mesela, Paris Anlaşması hâlâ yürürlüğe konulmadı. Neden Paris Anlaşması yürürlüğe konulmuyor, buna iyi bakmak gerekiyor. Mesela, Hükûmetin termik santrallerle ilgili uyguladığı politika yanlış, termik santrallerle ilgili bu politikasından artık vazgeçmesi gerekiyor, siyanürle altın ayırıştırma işinden vazgeçmesi gerekiyor, ormansızlaşmayı engellemesi gerekiyor. Kurak alanları yeşillendirmek yerine var olan yeşil alanları alıp millet bahçesi yapmakla iklim kriziyle mücadele edilmez. Millet bahçeleri yaparak iklim kriziyle mücadele edemezsiniz.

Bakın, size birkaç örnek vereceğim. İklim kriziyle mücadele, komisyon kuruluyor, eğer samimiyseniz şunları yapmalıydınız: Mesela, HES'ler konusu. Ufacık bir dere görüldüğü zaman, ufacık bir su, pınar görüldüğü zaman hemen oraya AK PARTİ Hükûmeti gitmiş, HES için izin vermiş. "Ya, o su o kadar HES'i kaldırmaz." dedik, defalarca söyledik, anlatamadık. Giresun'da, bir suyun üzerinde, bir çayın üzerinde 6 tane HES kurulmuş, ilk şiddetli yağmurun ardından her bir HES baraj görevi

gördü ve ne oldu işte? Giresun'da sel, arkasından yaşamını yitiren yurttaşlarımız. Karadeniz'i HES çöplüğü hâline getirdiniz, iklim kriziyle mücadeleden bahsediyorsunuz.

Termik santraller meselesi. İklim kriziyle mücadele ediyorsanız önce şu kömürle çalışan termik santral teknolojisine son vermeniz gerekiyor. Dünya bıraktı, tüm dünya bıraktı, "Eski teknoloji." dedi ama AK PARTİ Hükûmeti hâlâ termik santrallerinden vazgeçmiyor. Benim seçim bölgemde, Afşin Elbistan'da 2 tane termik santral var, tutturmuşlar "6'ya çıkartacağız, 4 tane daha yapacağız." diyorlar. Üstelik bu termik santraller de zehir saçıyor zehir, filtre olmadığı için. Lafı gelmişken söyleyelim Afşin-Elbistan Termik Santrali zehir saçmaya, kül saçmaya devam ediyor. Maalesef, filtre yok. İlgili firma "Filtreyi taktım." dedi, filtre hâlâ takılmamış durumda. Sayın Cumhurbaşkanı yılbaşından önce dedi ki: "Ben buna izin vermem. Halktan mı, ranttan mı? Tabii ki halktan yana olacağım, filtersiz olan tüm santralleri kapatıyorum." Doğru bir karar verdi Sayın Cumhurbaşkanı, teşekkür ettik kendisine ama altı ay sonra tekrar açıldı, üstelik filtre takılmadığı hâlde.

Bakın, dünyanın her tarafında kar yağar, kar beyaz yağar dünyanın her tarafında, bir tek Afşin ve Elbistan'da siyah kar vardır, başka hiçbir yerde göremezsiniz siyah kar, bir tek Afşin'de ve Elbistan'da vardır. Hükûmete bir önerim, madem bunu yağıdırıyorsunuz, madem kar siyah oluyor Afşin'de, Elbistan'da, bari farklı bir turizm kenti hâline getirin, dünyaya reklam yapın "Siyah karın olacağı tek yer Afşin ve Elbistan'dır." deyin, belki turist gelir. (CHP sıralarından alkışlar) Elbistan'a, Afşin'e kül yağdırmaya, zehir yağdırmaya devam ediyorsunuz. Bu kürsüde daha önce demiştim ki "Elbistan zehiristan oldu, külbistan oldu." Maalesef, Elbistan külbistan olmaya devam ediyor, lütfen, artık elinizi vicdanınıza koyun, 250 bin insanın yaşadığı yerde insanlara kıymayın.

Peki, başka? Madenler konusu. Değerli milletvekilleri, iklim kriziyle mücadelede samimiyseniz... Bir yıl içerisinde binin üzerinde yeni maden ruhsatı verilmesi için ihaleye izin verdiniz, binin üzerinde. Türkiye'yi delik deşik ettiniz. Ne için? Üç beş kuruş para kazanacağız diye. İklim kriziyle mücadelede samimiyseniz... "Su kıtlığı var." diyorsunuz, su kaynaklarına en büyük zarar veren siyanürle ayrıştırma, altın ayrıştırmasında siyanürün kullanılmasına izin veriyorsunuz; kuzey, güney, doğu, batı tüm Türkiye'de siyanürün kullanılmasına izin verdiniz. İşte, bu da siyanür haritası. Siyanürün kullanılmasına izin veriyorsunuz ve Türkiye'de su kaynaklarına siyanürün bulaşmasına sebep oluyorsunuz. O kadar gözünüz döndü ki az kalsın Kapadokya'ya da siyanürle altın ayrıştırması izni verecektiniz. (CHP sıralarından alkışlar) Az kalsın o canım Kapadokya'yı, o Peri Bacaları'nı katledecektiniz, Kaz Dağları'nı Avustralyalılara, Kanadalılara peşkeş çektiğiniz gibi.

Gelelim bir başka konuya: İklim kriziyle mücadelede madem bu kadar samimisiniz, nedir bu Kanal İstanbul sevdanız ya, nedir Allah aşkına? Sayın Cumhurbaşkanı dün demiş ki: "İnatlarına yapacağız." Sayın Cumhurbaşkanına milletin kürsüsünden sesleniyorum: Milletle inatlaşılmaz. Milletle inatlaşanlar giderler, gitmişlerdir, siz de gideceksiniz. (CHP sıralarından alkışlar)

Bakın, son İstanbul seçimlerinde AK PARTİ çıktı, dedi ki: "Biz Kanal İstanbul'u yapacağız." Vatandaşa "En büyük vaadimiz Kanal İstanbul." dediler. Ne oldu? Vatandaş 800 bin fark attırdı. Ne oldu? İstanbul'u kaybettiniz. İşte, referandum odur. İstanbullu "Hayır, ben Kanal İstanbul'u istemiyorum." dedi ve İmamoğlu'na oy verdi. Siz hâlâ akıllanmamışsınız, anketlere bakmıyorsunuz çünkü son ankette İstanbullunun yüzde 72,4'ü Kanal İstanbul'u istemiyor.

Bir başka konu: Kanal İstanbul olursa ne olacak? Sizin verileriniz: Devlet Su İşleri verilerine göre Terkos Gölü ve Sazlıdere Barajı'nın yok edilmesi yüzünden yıllık en iyi senaryoda 70 milyon metreküp, kötü senaryoda 427 milyon metreküp içme suyu yok olacak, İstanbul susuzluk yaşayacak, İstanbul'un su kaynaklarının yüzde 29'u ortadan kalkacak. Marmara Denizi çürük yumurta gibi kokacak ve Karadeniz ekosistemi çökecek, su kaynakları ve havzalarında, tarımda tuzlanma ve kirlenme riski oluşacak. 5 bin hektarlık orman alanı yani yaklaşık 20 bin futbol sahası büyüklüğündeki orman yok olacak, en az 400 bin ağaç kesilecek, bu kadar ağacın yok olması 1 milyon 200 bin İstanbullunun bir yıllık oksijen kaynağının ortadan kalkmasına sebep olacak. 20 bin futbol sahası büyüklüğünde tarım alanı yok olacak; 30 bin kişilik tarımsal istihdam fırsatı, 136 milyon metrekare tarım alanı heba edilecek. "Kanal İstanbul" isimli bu ucube projeyi yaparsanız 440 adet mera, yaylak ya da kırsal vasıflı taşınmazdan 418'inin niteliği kaldırıldı, kaldırılmaya devam edecek. İmar ve yapılaşma yüzünden nüfus artacak bu bölgede, 316 bin kişinin yaşadığı bölgeye proje yüzünden 1 milyon 200 bin yeni nüfus eklenecek. Doğal, tarihi, kültürel alanlar yok olacak; 14 milyon metrekare arkeolojik, 2 milyon metrekare karma sit, 850 bin metrekare doğal sit alanı tehlikeye girecek. Yani arkadaşlar, 3 ilçe büyüklüğünde, 30 metre yüksekliğinde 1,3 milyar metreküp hafriyat oluşacak. İstanbul'da günde 10 bin kamyon hafriyat taşımak zorunda kalacak Kanal İstanbul Projesi'ni yaparsanız. Yapabilir misiniz? Zor yaparsınız. Öyle "İnadına yapacağız." demekle olmaz. Bir kez daha söyleyeyim, milletle inatlaşılmaz. İnşallah, zaten önümüzdeki günlerde yapılacak ilk seçimde de millet size bu inatlaşmanızın cevabını sandıkta verecek, sandıkta. İstanbul seçimlerinde aldığınız 800 bin fark var ya, onun daha böyle kat katını, milyon milyonunu inşallah sandıkta verecek ve size "Hadi hoşça kalın. Bu ülkeye verdiğiniz bu kadar zarar yeter." diyeceğiz. (CHP sıralarından alkışlar)

Bakın, iklim kriziyle mücadelede eğer bu kadar samimiyseniz... Tuttunuz Katar'la bir su anlaşması yaptınız. Bu Katar sevdanızı anlayamıyoruz yahu! Tank Paleti Katarlılara verdiniz, Borsa İstanbulu Katarlılara verdiniz, Kanal İstanbul'u Katarlılara vermeye çalışıyorsunuz, şimdi bir de su anlaşmasını Katarlılarla yapıyorsunuz. Allah aşkına, yahu, Katar nere, su nere? Katin ilacı olsa başına çalar. Mesela bilsen bir ilaç ben de kendi kafama çalacağım. Gittiniz, susuzluk çeken, su sıkıntısı yaşayan Katar'la suyla ilgili anlaşma yaptınız "Gelin, bizi kurtarın." dediniz.

BAŞKAN – Sayın Özkoç alınacak bu söylediklerinizden ama.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamlı) – Başkanım, siz de fena değilsiniz.

Değerli arkadaşlar, son elli sekiz saniyeyi de birazcık Kahramanmaraş'a ayırayım.

Sayın Akbaşıoğlu, Sayın Başkan, her fırsatta böyle yüksek sesle, bağıra bağıra diyor ki: "Yaparsa AK PARTİ yapar." AK PARTİ Kahramanmaraşlılara dedi ki: "Elbistan'a havalimanı yapacağız." Liman miman yok, Elbistanlı havasını aldı. Seçimlerde AK PARTİ geldi Elbistan'a, Maraş'a dedi ki: "Şehir stadı yapacağız, Kahramanmaraş stadı olacak." Stat falan hayal, hikâye, eski stadımız elimizden gitti. "Hızlı tren gelecek Kahramanmaraş'a, müdeler olsun." dediler. Sayın Cumhurbaşkanı geldi, mitingde söyledi, Mahir Bey söyledi, her gelen bakan söyledi "Hızlı tren Maraş'a gelecek." dediler. Teğet geçti, Gaziantep'e gitti. Maraşlılara hızlı treni çok gördüler.

Belediyeniz zaten yeterince başarısız. Belediyeyi anlatmaya kalksam burada, herhâlde sabaha kadar konuşmam gerekir, ona da Sayın Başkan izin vermez, baksanıza bir dakikayı bile vermiyor ama bir gün inşallah Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin bütün beceriksizliklerini de sizlere aktaracağız.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Değerli Milletvekili, ben sözümü tekrarlıyorum: Yaparsa AK PARTİ yapar, merak etmeyin. Her şeyi biz yapacağız gene.

BAŞKAN – Sayın Özkoç, sataşmadan söz istiyor musunuz?

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Yok, istemiyorum.

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Çiğdem Karaaslan.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ÇİĞDEM KARAASLAN (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; küresel iklim değişikliğinin etkilerini en aza indirmek ve kuraklıkla mücadele etmek için su kaynaklarının verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerge hakkında partimiz adına söz almış bulunuyorum. Sizleri saygıyla selamlıyorum.

Yaklaşık bir yıl önce dünyanın bir ucunda başlayan, dalga dalga tüm dünyaya yayılan ve içinde bulunduğumuz dönemde etkilerini yoğun şekilde hissetmeye devam ettiğimiz salgın bir hastalık sürecinden geçiyoruz. Covid-19 olarak adlandırdığımız bu hastalık insanlığın imkân ve kabiliyetlerini, ileri teknolojilerin her şeye çözüm bulabileceği konusundaki öz güvenini sınamaya devam ediyor. Hastalığın ne kadar bir süre daha hayatımızda olacağını ise henüz hiçbirimiz bilmiyoruz fakat bildiğimiz başka bir küresel sorun var ki, bu yüzyılın ve önümüzdeki yüzyılların en önemli meselesi olarak gündemimizde durmakta.

İnsanın tabiatında kronik sorunlarını, kronik rahatsızlıklarını sürekli ertelemeye ancak ani ve akut problemleri için hemen çözüm üretmeye yönelik bir eğilim olduğunu hepimiz biliyoruz. İşte, iklim değişikliği de ne yazık ki bu örnekte olduğu gibi çağımızın kronik rahatsızlığıdır. Vücudumuz bir hastalıktan sonra nasıl yavaş yavaş iyileşiyorsa, dünyamız da ancak güçlü ve sürekli bir tedaviyle yıllar süren bir mücadelenin ardından eski sağlığına kavuşabilir. Demem o ki: Antarktika’da tarihin en yüksek sıcaklık rekoru kırılırken, Avustralya’da çıkan orman yangınları iki yüz kırk gün sonra kontrol altına alınabiliyorken, Teksas’da -bugün Amerika’da- etkili olan soğuk hava dalgası olağanüstü hâl ilan ettirecek düzeye ulaşmışken, dünyanın bir tarafı sellerle ve taşkınlarla, diğer tarafıysa kuraklıkla mücadele ederken, doğal kaynaklarımız ve canlı türleri hızla yok olurken iklim değişikliğiyle topyekûn mücadele ertelenebilir bir mesele olmaktan çoktan çıkmıştır. Bizim atmadığımız adımlar yüzünden işler daha kötüye gittiğinde bizden sonrakilerin düzeltme ihtimalinin de her geçen gün azalacağını biliyoruz. İklim değişikliğiyle mücadelede çok kritik bir on yıla giriyoruz değerli milletvekilleri. Dünyanın geleceğini, başka bir deyişle, kaderini tayin edecek bu on yılda aldığımız tedbirler büyük önem arz etmekte. Bizler bugün Afrika çöllerindeki, Amazon ormanlarındaki ya da yeryüzünün başka bir coğrafyasındaki tüm canlıların yaşam hakkını muhafaza edebilecek belki de son nesiliz. Bir kuşun sesi, bir çiçeğin kokusu ya da bir hayvana dokunmanın son hissettirdiği duyguyu çocuklarımız ve torunlarımızda da aktarmak istiyoruz. Kısacası, bugün karar alma mekanizmalarında bulunan bizlerin günü kurtaran değil, sahip olduğu tüm değerleri geleceğe taşıyan bir anlayışla hareket etmek gibi bir sorumluluğu olduğunun da altını çizmek istiyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, malumunuz olduğu üzere, dünya, sanayi devriminden itibaren kirliliğin her geçen gün arttığı, doğal kaynakların hızla tükendiği bir yeni döneme girdi. Elbette bu süreçte birileri az, birileri çok üretti ya da tüketti; birileri az, birileri daha fazla kirlletti. Bugün bunun bedelini ağır biçimde ödemek ise ne yazık ki yine en az kirletenlere kaldı. Türkiye olarak, dünyanın hızla kirlatildiği bu süreçte, bizim payımızın yüzde 1 bile olmadığını daha önce çokça söyledik. Bize inanmayan, bundan hâlâ bir şüphe duyan varsa uluslararası örgütlerin açıkladığı raporlara mutlaka tekrar bakmalısınız. Ancak her ne kadar en az kirletenler arasında yer alıyor olsak da bulunduğumuz coğrafya itibarıyla biz de gelecekte iklim değişikliğinin en ağır etkilerini yaşayacak olan coğrafyadayız. İşte bu olumsuzlukların en aza indirilmesi için, hem ülkemiz hem de dünyanın geleceği için AK PARTİ olarak iktidara geldiğimiz ilk günden bu yana çok boyutlu bir mücadele, bir strateji mücadelesi yürüttük çünkü bu mesele, birilerinin sürekli söylediği gibi, sürekli çevreyi sevmek, tabiatı önemsemeyi dile getirmekten ibaret bir mesele değil; sadece “Yapmalıyız.” “Etmeliyiz.” kelimeleriyle biten cümleler kurmak da yetmiyor. Çok icraat yapmanın, çevre politikalarını merkeze almanın ve aslında yeşil bir büyüme stratejisini merkeze almanın gerekli olduğu bir dönemden geçiyoruz.

Peki, biz neler yaptık? Dünya genelinde en fazla emisyonu neden olan ve dünyanın kirlenmesinde en büyük paya sahip olan enerji sektörümüze temiz ve sürdürülebilir enerji hedefi koyduk. Yeni mevzuat ve düzenlemelerle “Temiz enerji için ben de varım.” diyen tüm paydaşların önünü açtık. Bu sayede elektrik enerjisi kurulu gücümüz on sekiz yılda 3 kat artarken, kurulu güç içerisinde yenilenebilir enerjinin payını 4 katın üzerinde bir artışla toplam kapasitenin yarısına ulaştırdık. “Su kaynaklarımızın bütüncül ve etkin yönetimi” dedik, tarım topraklarımızın korunması gayesiyle sulama imkânlarının ve sulanan alan varlığının artırılması, yeni teknolojiler ve uygulamalarla daha verimli hâle getirilmesi noktasında geçmişle kıyaslanamayacak bir mesafe katettik.

On sekiz yılda 255 milyar lira maliyetindeki 8.695 tesisi biz milletimize kazandırdık. Bugün geldiğimiz noktada ise 2021 yılını “sulamada hamle yılı” ilân ederek bizi 2023 vizyonumuza bir adım daha yaklaştıracak güçlü bir hedefi daha belirlemiş olduk.

Dünya genelinde orman varlığı hızla azalırken biz Türkiye olarak orman varlığını artıran nadir ülkelerden biri olduk. 2002 yılında 20,8 milyon hektar olan orman varlığımızı 2020 yılında 22,7 milyon hektara yükselttik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Cumhuriyet tarihinin en büyük millî ağaçlandırma seferberliğini yaptık, başlattık ve Sayın Cumhurbaşkanımızın takdirleriyle Millî Ağaçlandırma Günü ilân ettik. Aslında o gün biz, geleceğe nefes sözü verdik ve 2023 yılına kadar 7 milyar fidanı da toprakla buluşturmayı vadettik.

On sekiz yıl önce atıkları bir değer olarak görmek şöyle dursun; sorunlardan kaçarak, sorumluluk almayarak, gerekeni yapmayarak vatandaşlarımızı çöp, çamur ve çukurdan ibaret şehirlerde yaşamaya mahkûm edenlere “Artık durun.” dedik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ama maalesef bugün, gelen fotoğraflara, sosyal medyadaki gündeme baktığımızda hâlâ 94 öncesi “çöp, çamur, çukur” zihniyetinin İstanbul’da bazı ilçelerde hâkim olduğunu da üzülerken görüyoruz. Ne İstanbul ne de İstanbul’da yaşayanlar ne de Türkiye’de hiçbir şehir artık bu şekilde yönetilmeyi hak etmiyor. Yıl 2021, iklim değişikliğinden bahsediyoruz, karbon ayak izimizi azaltmaktan bahsediyoruz, sera gazı emisyonlarından bahsediyoruz, sıfır atıktan bahsediyoruz, su ayak izinden bahsediyoruz ve bu görüntüler Türkiye’ye yakışmıyor.

“Yaşanabilir şehirler” dedik önce, yola öyle çıktık ve dediğim gibi, on sekiz yıl önce atıkları birer değer olarak görmeyen bir zihniyetin bıraktığı bir mirasla aslında yola çıktık ve dedik ki: “Atıklar çöpe atılmayacak kadar kıymetlidir.” Önce vahşi depolamaya son verdik. Şehirlerimizi herkes için yaşanılabilir hâle getirdik; ilk hedef buydu, yaşanılabilirlik. Daha sonra “Yaşanılabilir şehir hedefi yetmez, sürdürülebilir şehirler.” dedik ve şehirlerimiz bugün atıklarını bir şekilde ondan kurtulmayı gerektiren bir başa bela sorun olarak değil, ekonomik faydası olan, istihdam yaratan bir değer olarak görmeye başladı. Aslında bu cümleyi bütün şehirlerimiz için, tabii, söylemeyi isterdim ama maalesef, dediğim gibi, yönetim zihniyeti bu noktada çok çok önemli. Biz bugün çevreyi merkezimize alırken attığımız her bir adımda, gösterdiğimiz ya da bulunduğumuz her bir tercihte yine aynı kararlılıkla bunu dile getirmek zorundayız ve umuyorum, bugün inşallah kurulacak olan bu komisyondaki çalışmalarla birlikte de siyasetin o köşeli dilinden ziyade, çevreyi merkeze alan ve Türkiye genelinde ve aslında uluslararası camiada da çok önemli çalışmalara imza atacak bir çalışma performansı ortaya konacaktır.

Evet “sulak alanlarımız” dedik “Sulak alanlarımız yeryüzünün en zengin ekosistemleridir, iklim değişikliğiyle mücadelede de en önemli yere sahiptir. Onlar korunmalı ve yaşatılmalı.” dedik. Sadece demekle kalmadık, Ramsar Sözleşmesi’ne taraf olunmasının ardından 14 sulak alanımızı Ramsar alanı ilan ederek koruma altına aldık. Sözleşmenin ulusal düzeyde uygulanabilmesi için 2002 yılında Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği’ni çıkardık ve 2007 yılında sulak alanlarımızın kurutulmasını tamamen yasakladık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ olarak Cumhurbaşkanımız ve Genel Başkanımız Sayın Recep Tayyip

Erdoğan'ın liderliğinde son on sekiz yılda merkezine çevreyi alan bir yaklaşım içerisinde olduk. Bu sayede iklim değişikliğiyle mücadelemizi de her zaman bir adım öteye taşımamızın gayesi içindeyiz. Şimdi kim söyleyebilir ki 2002 yılında inşa ettiğimiz bir atık su arıtma tesisi yıllardır yer altı sularımızı ve topraklarımızı korumuyor? Kim söyleyebilir ki on sekiz yıl önce diktiğimiz bir fidan bugün karbon ayak izimizi düşürmüyor ve havayı temizlemiyor? Kim söyleyebilir ki depolama tesislerinde kontrol altına aldığımız atıklar bugün bize enerji olarak geri dönmüyor? Kimse söyleyemez. İşte, biz, on sekiz yıl önce dünya aslında bu dili henüz konuşmuyorken, kürsülerden acil iklim eylem planı çağrıları yükselmeyenken bütün bu işleri başardık ve aslında...(AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ama hâlâ yapacak çok işimiz var, onun da farkındayız. Dolayısıyla, bu komisyonun kurulması bu anlamda çok büyük bir önem arz ediyor. Ben, sürem dolmak üzere olduğu için gerisini şimdilik erteliyorum ama kurulacak olan komisyonun inşallah hayırlı çalışmalarla vesile olmasını diliyorum.

Sağ olun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:18.11

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.39

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Necati TİĞLİ (Giresun), Mustafa AÇIKGÖZ (Nevşehir)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 52'nci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Küresel iklim değişikliğinin etkilerinin en aza indirilmesi, kuraklıkla mücadele ve su kaynaklarının verimli kullanılması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla verilen araştırma önergelerinin birlikte yapılan görüşmelerine devam ediyoruz.

Söz sırası önerge sahiplerinden Aksaray Milletvekili Sayın Ayhan Erel'dedir.

Sayın Erel, buyurun. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

AYHAN EREL (Aksaray) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, yüce Türk milleti; su kaynakları, kuraklık ve iklim değişikliğiyle ilgili Meclis araştırması komisyonu kurulması üzerine partim İYİ PARTİ adına söz almış bulunmaktayım. Hepinizi ve yüce Türk milletini saygıyla selamlıyorum.

Biz geleceğimizi tehdit eden, yaşanması ihtimal dahilinde olan savaşların sebebi olacak bu meseleye Türkiye'nin, Türk milletinin ve insanlığın meselesi olarak bakıyoruz. Anladığım kadarıyla bu mesele hakkında neredeyse tüm siyasi partilerin ve o partiler içinde de birçok milletvekilinin araştırma önergeleri var. Bizim daha önce verdiğimiz araştırma önergesinde yüzeysel olarak baktığımızdan çok farklı bir manzarayla karşılaşılıyor. Tarafıma bu konuyla ilgili konuşma tevdi edilince edindiğim bilgilerden şunu anladım ki: Kuraklık son on yıldır, yirmi yıldır değil, yıllardır devam eden bir sorun olarak karşımıza çıkıyor.

Osmanlı Devleti'nde 1844-1893 tarihleri arasında 4 kez şiddetli kuraklık yaşanmış, Türkiye'de yıllardır kuraklığın en büyük tehlike olduğu vurgulanmış ama yeterince önlem alınamamış. Bir devlet adamı der ki: "Dün ile bugünü kavga ettirseniz, yarını kaybedersiniz." Yarını kaybetmemek adına, gelecek nesillerin huzuru ve mutluluğu adına, bölge ve dünya barışı adına Türk milletinin iradesinin temsilcileri olarak bu konunun araştırılarak sebep ve sonuçlarıyla ilgili makamlarca paylaşılıp gereğini sözde değil öзде yapmamız gerekir. Yoksa bu önergeler de diğerleri gibi Meclisin arşivinde kalabalık yapmaktan başka bir işe yaramaz.

Biz İYİ PARTİ olarak, Türkiye Cumhuriyeti devletin, yüce Türk milletinin huzurunu ve refahını artıracak, sorunları çözüme kavuşturacak, her türlü çaba, gayret ve tasarrufun destekçisi olmaya devam edeceğiz. Çünkü başka bir Türkiye olmadığı gibi, bizlerin gideceği başka bir vatan da yok. Biz "muhalefet" deyince her şeyi eleştiren, kötüleyen; "iktidar" deyince de hiçbir eleştiri kabul etmeyen bir anlayışta değiliz. İktidar milletvekilleri gerçi burada yoklar ama dinliyorlarsa bilmiyorum.

İktidar burada mısınız?

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Buradayız.

AYHAN EREL (Devamla) – Peki.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Televizyondan dinliyorlar.

AYHAN EREL (Devamla) – Biz "iktidar" deyince hiç eleştiri kabul etmeyen bir anlayışta değiliz dedim. İktidar vekilleri ne bizim hasmımız ne de düşmanımız, onlar sadece bizim siyasi rakibimiz, biz onların da en az bizim kadar vatan, millet sevdalısı olduklarından eminiz ancak öncelikleri farklı olabilir. Biz önceliklerin, günü kurtarmaya değil yarını kurtarmaya odaklı olmasını talep ediyoruz tıpkı bu meselede olduğu gibi. Meclisimizde ve ülkemizde bu alanda bilgisi, birikimi, tecrübesiyle sorunun çözümüne katkı sağlayacak çok değerli insanlar var, onların katma değerleriyle güzel bir sonuç çıkacağından eminiz.

Değerli milletvekilleri, kuraklık; yağışların kaydedilen normal seviyelerinin önemli ölçüde altına düşmesi sonucu arazi ve su kaynaklarının olumsuz etkilenmesine ve hidrolojik dengenin bozulmasına sebep olan doğal olaylar olarak tanımlanabilir. Günümüzde, dünyada karşılaştığımız küresel ölçekte en büyük sorunlardan biri olan kuraklık, bugün geline nokta itibarıyla fiziksel ve doğal çevre, kent yaşamı, kalkınma ve ekonomi, teknoloji, tarım, gıda, temiz su ve sağlık olmak üzere hayatımızın her aşamasını etkilemektedir. Etki derecesi, süresi ve zamanının tahmin edilmesi son derece zor olan kuraklığın etkileri, insan faaliyetleriyle yakın ilişkilidir. Kuraklık, önemli ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri olan doğal bir olaydır. Kuraklık, başlangıç ve bitiminin belirlenmesinin güçlüğü nedeniyle diğer doğal afetlerden farklıdır; yavaş yavaş kuvvetini artırır ve olay sona erdikten sonra yıllarca etkisini devam ettirebilir.

Kuraklığın en belirgin üç çeşidi vardır:

Uzun bir zaman içerisinde yağışın belirgin şekilde normal değerlerin altına düşmesi olarak tanımlanan meteorolojik kuraklık.

Diğer bir çeşidi ise toprakta bitkinin ihtiyacını karşılayacak miktarda su bulunmaması; bu da tarımsal kuraklık.

Uzun süreli yağış azlığından dolayı yer altı suları, nehirler ve göllerin seviyesinde keskin bir düşüş meydana gelmesi; bu da hidrolojik kuraklık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kuraklığın etkileri genellikle tarımda görülür ve yavaş yavaş diğer suya bağımlı sektörlerle yayılır. Ülkemizin, küresel ısınmanın muhtemel etkileri açısından risk grubu ülkeler arasında yer aldığı, gelecekte özellikle Akdeniz ve İç Anadolu Bölgelerimizin iklim değişikliğinden daha çok etkileneceği tahmin edilmektedir. Tarımsal kuraklığın olumsuz etkilerini azaltmak, kuraklık olmadan önceki dönemlerde alınacak önlemler ve kuraklığın yaşandığı dönemlerde yapılacak doğru planlamalarla mümkündür. Bu nedenle kuraklıktan önceki dönemde alınacak önlemler ve kuraklık yaşanırken atılacak adımlar ayrı ayrı ele alınmalı ve bir plana bağlanmalıdır. Yağışların devamlılığını sağlayarak su arzını artırmak elimizde olmasa da kuraklıktan kaynaklanan olumsuz etkileri azaltmak insanoğlunun elindedir. Tarım teknolojisi çok ilerlemiş ülkelerde bile tarımsal üretimin temel sorunlarından biri kuraklıktır. Bu ülkeler özellikle su azlığı ve yağış yetersizliğinden doğan kuraklık sorununu çözümlmek ve bu bölgeleri tarıma kazandırmak için ya sulama faaliyetlerini geliştirmeye ya da kuru tarım metodu uygulamaya çalışmaktadır. Bu anlamda mera ve ormanlık alanların imara açılması su kaynaklarının kurumasına da sebep olmaktadır. Ülkemiz düzensiz bir yağış rejimine sahiptir, yağışlardaki değişkenlikler düzenli bir seyir takip etmemektedir; bu da

ülkemizin şiddeti değişmekle birlikte zaman zaman kuraklık riskiyle karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

Değerli milletvekilleri, tabii ki doğanın işleyişine müdahale edemeyiz ancak kontrol altına alabilmenin yollarını aramalıyız. Örnek olarak, Akdeniz'de bir yılda metrekareye 1 kilogram yağmur yağarken bir anda 100 kilogram yağmur yağdığı da olmaktadır; işte burada devlet bu değişkenliği bilerek suyu depolayacak, yer altı sularını besleyerek kuraklığa hazırlıklı olabilecektir. Tabii ki her şeyi devletten beklemeden vatandaş olarak da bireysel önlemler almamız gerekmektedir; az tüketelim, yeniden kullanalım, geri dönüştürelim.

Özetle, kuraklık, tehlikeli bir meteorolojik olay olmasına rağmen, yavaş yavaş insanlara ve çevreye en fazla zarar veren doğal afetlerin başında gelmektedir. Kuraklığın temelinde normalin altında yağışın gözlenmesi, nemde düşüş olması, şiddetli sıcaklıkların etkisi görülmektedir. Bu sebeplerden meydana gelecek felaketlerin önlenmesi için yapılması gereken ilk şey, takip teknolojilerini artırmaktır. Hidrolojik ve meteorolojik takip artırıldığında kuraklığın geliş hızı tahmin edilebilir; bu da gerekli önlemlerin daha rahat alınmasını sağlar. İnsan, kuraklığa neden olacak ağaç kaybını en aza indirerek kuraklığı önlemede bir rol sahibi olabilir. Her ne kadar basit bir önlem olarak görülse de aslında uzun vadede kuraklık için en büyük çare ağaçlandırmaktır çünkü ne kadar çok ağaç o kadar çok yağış demektir.

Yine, seçim bölgem Aksaray'a baktığımızda, Aksaray'da hem tarımsal kuraklık hem de hidrolojik kuraklık söz konusudur. Buranın Tuz Gölü havzasında bulunması sebebiyle yer altı sularının çekilmesinden dolayı, yer altı sularının boşalttığı alana Tuz Gölü'nün tuzlu suları gelmekte ve zamanla bu Tuz Gölü'nün tuzlu suları verimli Aksaray Ovası'nda bir çoraklaşmaya neden olacaktır; bu nedenle -memnuniyetle öğrendiğimiz- Kızılırmak'tan Aksaray Ovası'na su getirme projesi çalışmalarının ihale edildiğini duydum, inşallah bu, sadece proje aşamasında kalmaz, tez zamanda faaliyete geçirilerek Aksaray'da yaşanan hidrolojik ve tarımsal kuraklığa geçici bir çözüm olarak görülür diye düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önerge sahiplerinden ikinci söz talebi Sayın Yasin Öztürk'ün.

Buyurun Sayın Öztürk.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; su kaynakları, kuraklık ve iklim değişikliğiyle ilgili Meclis araştırması yapılmasına ilişkin görüşlerim kapsamında İYİ PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Hızla kirlenen ve yaşlanan dünyamızda en büyük tehdit yoksulluk ve yoksunluk. İster gelişmiş ister gelişmekte olan ülkeler için yoksulluk ve yoksunluk, sadece ekonomik yetersizliği içinde barındıran bir kavram olarak tanımlanmamakta, kısıtlı ve artık kıt kaynakların azalması ve erişim sorunu da yoksulluk olarak kabul edilmektedir.

Ülkeler su varlığına göre su fakiri, su azlığı ve su zengini olarak 3 şekilde sınıflandırılmaktadır. Kişi başına düşen kullanılabilir su miktarı bir metreküpten daha az olduğunda ülkeler su fakiri, 2 bin metreküpten daha az olduğunda su azlığı, 10 bin metreküpten daha fazlaysa su zengini olarak tanımlanmaktadır. Su kıtlığı listesinin başında Katar, İsrail, Lübnan, İran ve Ürdün gelmektedir, petrol zengini ama su fakiri ülkeler.

17 ülkede tatlı su kaynaklarının yüzde 80'i tüketilmiş durumdadır. Aralarında Hindistan, Pakistan, Türkmenistan ve Suudi Arabistan'ın da bulunduğu 27 ülke ise yüksek seviyede su kıtlığı tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu listede ülkemiz nerededir? 164 ülke arasında 32'nci sıradadır. Türkiye'de uzun yıllar yıllık ortalama yağış miktarı 574 milimetre olup yılda ortalama 450 milyar metreküp suya tekabül etmektedir. Günümüz teknik ve ekonomik şartları çerçevesinde çeşitli maksatlara yönelik olarak tüketilebilecek yer üstü suyu potansiyeli yılda ortalama toplam 94 milyar metreküptür. 18 milyar metreküp olarak belirlenen yer altı suyu potansiyeliyle birlikte ülkemizin tüketilebilir yer üstü ve yer altı su potansiyeli yılda ortalama toplam 112 milyar metreküp olup 57 milyar metreküpü kullanılmaktadır. Bu veriler Devlet Su İşlerine ait resmî veriler. Yıllık ortalama yağış verileri Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından da hesaplanıyor. İkisi arasında farklılık görülse de ortak nokta, ülkemizin ekonomisi dibe vururken su kaynaklarımızın da azaldığıdır.

TÜİK, her ne kadar saklamaya çalışsa da enflasyon ve zam yağmuru bol bol ülkemize yağarken Türkiye'ye yıllık olarak düşen ortalama yağış miktarıyla birlikte hatalı kullanım, kirlenme nedeniyle su kaynaklarımız da azalmakta ama su ihtiyacımız her geçen gün artmaktadır.

Su sorunu çevre sorunudur; çevre sorunu ise insan eliyle meydana gelen insanlık sorunudur. Su kaynakları üzerinde düzensiz kentleşme, kontrolsüz sanayileşme, kontrolsüz imar faaliyetleri, madencilik faaliyetlerinde siyanür kullanımı, tarımsal alanlarda tarım ilaçları ve suni gübrelemeler doğal su kaynakları dikkate alınmadan yapılmaktadır. Ayrıca, alınan bütün önlemlere rağmen tarımsal sulamada salma sulamanın -bir başka deyişle vahşi sulamanın- devam etmesi, modern yöntemler arasında sayılan yağmurlama ve damlama sulamanın daha hâlâ etkin olarak kullanılmaması, uyarılara rağmen tatlı su ve yer altı su kaynakları üzerinde kaçak kuyuların açılması, su kaybıyla birlikte toprak verimliliğinin azalmasına ve tuzlanma nedeniyle toprak kaybına da neden olmaktadır.

Tarımda yanlış sulamanın en olumsuz etkisi, tatlı su kaynakları, göl ve ırmaklar üzerinde de görülmektedir. Ülkemizde özellikle Konya kapalı havzası ve Göller Yöresi'nde bulunan göllerde su seviyesi her yıl daha da düşmekte, bazı göller kuruma tehdidiyle karşı karşıya kalmaktadır. Tuz Gölü, Suğla Gölü, Seyfe Gölü, Akşehir Gölü, Burdur Gölü, Acıgöl su seviyesinin azalmasıyla gündemdeyken; Meke Gölü ve Eber Gölü tamamen kurumuş durumdadır.

Yine, Denizli'den başlayarak Aydın, Uşak, Muğla illerini de içine alan Ege Denizi kıyılarına kadar uzanan geniş ovaları kapsayan Türkiye'nin yüz ölçümünün yüzde 3,5'ine eşit 23.900 kilometrekarelik bir sahili kapsayan Büyük Menderes havzası da ne yazık ki başta kirlilik olmak üzere su kaynaklarına ilişkin birçok problemle karşı karşıyadır. Büyük Menderes Irmağı başta olmak üzere tarımsal açıdan çok önemli olan bu alanda bulunan 50'den fazla dere ve akarsu hızla kirlenmektedir. Baklan, Söke, Yenipazar, Koçarlı, Karpuzlu ve Çine Ovası gibi yerel adlarla anılan ovaların bulunduğu bu bölgede zeytin, ay çekirdeği, meyvecilik, pamuk, narenciye ve incir ağırlıklı olarak yetiştirilmektedir. Böyle verimli bir tarım alanı, hem doğal kaynakların aşırı kullanımı hem de üretim sonucu açığa çıkan zararlı atıklar nedeniyle olumsuz etkilenmiştir. Bu olumsuzlukların doğal yansımaları olarak da çiftçimiz giderek üretim kaybı yaşamakta ve yoksullaşmaktadır.

Hazır yeri gelmişken çiftçimizi yoksullaştıran çevre dışında en önemli faktör olan iktidarın bir uygulamasını da buradan dile getirmek istiyorum: Geçtiğimiz sene Denizli çiftçisi, sezonu büyük zararlarla kapattı, özellikle beklenmeyen kuraklık ve beraberinde gelen sulama yetersizliği nedeniyle. Çiftçi, sulama hizmeti almak için öncelikle Devlet Su İşlerine ödemenin zorunda -ki yükümlülüğünü yerine getiriyor- ancak, Devlet Su İşleri geçtiğimiz yıl yapması gereken sulamayı plansızlıktan dolayı eksik yaptı, 1'inci sulamadan sonra yapması gereken 2'nci sulamayı yapamadı, daha doğrusu beceremedi. Çiftçiler parasını da ödediklerinden hem beklenmeyen kuraklık hem de bazı ürünlerde 2'nci sulama ihtiyaçları için Devlet Su İşlerinin kapısını çaldı. Devlet Su İşlerinden gelen cevap: "Su yok kardeşim, sulama yapamam." Ne oldu? Çiftçinin büyük emek vererek, büyük harcama yaparak yetiştirdiği ürün Devlet Su İşlerinin sulama yapamaması nedeniyle tarlada yandı, verim düştü. Devlet Su İşleri bununla da yetinmedi, su borcu olan çiftçilerin bankadan alacağı gübre ve mazot desteğine bloke koydu. Daha geçen gün, iktidar partisi vekillerinden bir arkadaşımız çiftçiye verilmesi gereken teşviki "müjde" diye ilan ederken çiftçiler bankaya gidince şok oldu.

Velhasıl, geçen yılı zararlı kapatan çiftçi bu yıl da parasızlık nedeniyle üretim yapamaz, hatta ürününü ekemez hâle geldi. Çiftçinin durumu budur sayın milletvekilleri, biz kaldığımız yerden devam edelim.

Su kaynaklarının azalmasında gösterilen en temel nedenler; iklim değişikliği, çevre kirliliği, su kaynaklarının yanlış kullanımı. İklim değişikliği beraberinde neler getiriyor? Düzensiz, ani ve şiddetli yağışlar ve seller; heyelanları, erozyonu ve çölleşmeyi artırıyor. Kuraklıkla birlikte kıtlık, orman yangınları, sıcak hava dalgaları, çekirge istilası, kene, sivrisinek gibi haşereler ve bunlara bağlı olarak da yaşanan uzun mesafeli göçleri beraberinde getiriyor. Artan rüzgâr fırtınaları ise şiddetli yağmur, dolu, hortum, yıldırım, ani sel afetlerinin daha sık, daha şiddetli, daha uzun süreli ve her yerde etkili olmasına neden oluyor. Kısacası, iklim değişikliği afetlere, felaketlere sebebiyet veriyor.

Sosyoekonomik yapısı kadar ekolojik yapısı da kırılgan olan ülkemiz, içinde bulunduğu yüzyılın sonlarına doğru Avrupa ve Orta Asya bölgesinde aşırı hava olaylarına en çok maruz kalacak ülkeler listesinde 3'üncü sırada gösteriliyor. Dikkatinizi bir noktaya çekmek istiyorum: Son yıllarda ülkemizde afetlerden dolayı ortaya çıkan can kayıplarıyla birlikte maddi kayıplar da hızla artmaktadır. Türkiye'de insan kaynaklı iklim değişikliğine bağlı olarak sadece büyük şehirlerimizde meydana gelen sel hasarlarının neden olduğu maddi kayıplar, depremlerin neden olduğu maddi kayıplara yaklaştığı durumdur. Dolu hasarı, tarım sigortası ödemelerinde 1'inci sıraya yerleşmiştir.

Değerli milletvekilleri, gelelim, iklim değişikliği, küresel ısınma ve mücadele konusunda iktidarımızın yaklaşımına: Dünyada birçok ülke iklim değişikliğiyle mücadele konusunda bütçelerinden önemli tutarlar ayırmakta, Avrupa Birliği ülkelerinin liderleri ise bu konuda Avrupa Birliği bütçesinin en az yüzde 25'inin ayrılmasını talep etmektedirler. Önemli olduğu için tekraren söylüyorum: Avrupa ve Orta Asya bölgesinde aşırı hava olaylarına en çok maruz kalacak ülkeler listesinde 3'üncü sırada gösterilen ülkemizde durum nedir? 2021 yılı merkezî yönetim bütçesi görüşmelerinin üzerinden uzun zaman geçmedi, yine de hatırlatayım, sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliğine ayrılan tutar 1 milyar 824 milyon 129 bin liradır yani merkezî bütçenin sadece binde 1'i kadardır. Bu bütçe rakamının açıklaması özetle şunu göstermektedir: Birincisi, iktidar çevreye duyarsızdır; ikincisi, iktidar iklim değişikliği ile kuraklık, sel, orman yangını ve aşırı hava olayları kaynaklı afetler arasında bağlantıyı kuramamıştır. AK PARTİ'sinin çevreye duyarsızlığı, sadece bütçe rakamlarıyla sınırlı değildir. Çevre, atıklarla kirlenmektedir. Ülkenin atık çöplüğüne döndüğünü sağlar sultan bilmektedir ama ithal edilen atık miktarını Bakanlık bilmemektedir. Atık Yönetim Planı Çevre Bakanlığının ilgili alanına girmiyor olacak ki planlar Bakanlığa sunulmamıştır. Üstüne üstlük özel ve yetkili atık yönetim kuruluşları da denetlenmemektedir. Ekolojik temelli bilimsel raporlar Bakanlıkça hazırlanmamaktadır. Sera gazları izleme planlarını ve raporlarını Bakanlığa iletmekle yükümlü bazı firmalar tenezzül edip bu bilgileri Bakanlığa sunmamışlardır; Bakanlık da merak edip, yaptırım uygulamayı bırakın, nedenini bile sormamıştır.

Sayıştay, kamu adına denetim yapıyor, Sayıştayın denetim görüşünü doğrudan etkileyen başlıklarda en fazla tespitin yapıldığı kurum hangi Bakanlık biliyor musunuz? Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Sayıştay bu kadar olumsuzluk tespit edince Çevre ve Şehircilik Bakanlığı çözümünü eş başkanlık kurmakta bulmuştur; Çevre Ajansı. Bakanlık, Çevre Ajansını kurarak hem besleyici güç bağış ve yardımlardan oluşan maddi yükünü azaltan bir ortak bulmuştur hem iş yükünü hafifletmiştir hem de üzerindeki Sayıştay baskısını azaltmıştır.

İktidarın çevreci yaklaşımının ülkemizi her alanda getirdiği durum ortadadır.

Sözlerime son verirken su kaynakları, kuraklık ve iklim değişikliği sorunlarını araştırmak üzere kurulacak olan komisyonun çalışmalarını ortak akıl buluşma noktası ve önemli bir başlangıç olarak kabul ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önerge sahipleri adına söz şimdi Sayın Arslan Kabukcuoğlu'nun.

Buyurun Sayın Kabukcuoğlu. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hocalı'da şehit düşen soydaşlarımızı saygıyla anarak sözlerime başlıyorum.

Su kaynakları, kuraklık ve iklim değişiklikleriyle ilgili Meclis araştırması yapılması için İYİ PARTİ Grubum adına söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlarım.

Bitkilerin çıkış ve gelişme döneminde ihtiyaç duydukları suyun toprakta bulunmamasından "tarımsal kuraklık" olarak bahsedilir. Benden önceki arkadaşlar iklim ve suyla ilgili gerekli açıklamalarda bulundular; ben daha çok bunun son çıktısından, tarımdan bahsetmekten istiyorum.

İktidar temsilcilerince 2040, hatta 2071 yılına kadar ülkemizin su sorunu olmadığına dair açıklamalara rağmen geçtiğimiz aylarda Sayın Cumhurbaşkanı, iki üç ay daha yağış alınmaz ise başta İstanbul olmak üzere bazı büyük şehirlerimizde su kesintileriyle karşı karşıya kalınacağı açıklamasını yapmış, milletin kafası karışmıştır. Şu anda kuraklık ve muhtemelen buna bağlı gıda tedarikindeki aksaklıklar ülkemizin gündemindedir.

Kıtlık ve açlığın dünyayı ciddi olarak tehdit ettiği 21'inci yüzyılda toprak ve su, en önemli stratejik maddeler olarak kabul edilmektedir. Kurak ve yarı kurak iklim kuşağında yer alan ülkemizde kuraklık ve çölleşme sorunları, küresel ısınmayla daha da artacaktır. Gıda güvenliğinin sağlanmasında temel unsur olan tarımsal üretim, eğer yeterli ve zamanında önlem alınmazsa hızla artan nüfus için gıda arzını sağlayamayacaktır. İklim değişikliği, toprak ve su kaynaklarının yanlış kullanımı gibi faktörler, kullanılabilir su ve toprak kaynaklarını giderek sınırlamaktadır. Dünyada aç nüfusun yüzde 70'i tarımsal üretim yapılan bölgelerde yaşamaktadır.

Ülkemizde suyun kullanımı, alanlarına göre kabaca şöyledir: Yüzde 70'i tarımda, yüzde 19'u sanayide, yüzde 11'i ise evlerdedir. En çok su sarfiyatının olduğu tarımsal sulama çeşitlerini şöyle sıralayabiliriz: Yüzde 88,5'u vahşi sulamada harcanmaktadır, yüzde 8,5'u yağmurlamada, yüzde 3'ü de damla sulamada harcanmaktadır. Tarımda en fazla su sarfiyatı vahşi sulamada olmaktadır. Damla sulama sistemiyle vahşi sulamanın yüzde 25'i kadar, yağmurlamayla da vahşi sulamanın yüzde 75'i kadar su sarfiyatı oluyor. Ülkemizde su tasarrufunu sağlayacak ilk ve önemli adım tarımda vahşi sulamayı minimum seviyeye indirmektir.

Bugün Resmî Gazete'de "Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ" yayımlandı. Buna göre 1 milyon liraya ulaşan tarımsal sulama ekipmanlarının yüzde 50'si hibe şeklinde olacaktır. Bu hibeye elektrifikasyon dâhil edilmemiştir. Hükûmet maalesef, Türk çiftçisinin durumunu oldukça geriden takip ediyor. Bu tedbirler için geç kalınmıştır; bu, en azından on beş yıl önce yerine getirilmesi gereken bir tedbirdir.

Eskişehir Odunpazarı Ziraat Odası Başkanı Naci Erdemli "Bizim belimizi büken elektrik bedelleridir." diyor. Ayrıca, diğer Eskişehir çiftçileri Seyitgazi, Mahmudiye, Çifteler, Sivrihisar, Mihalıççık, Alpu, Beylikova, İnönü, Sarıcakaya, Mihalgazi çiftçileri de elektrik fiyatlarının normal fiyatların üzerinde olduğunu, gelişigüzel faturalandırmaların altından kalkamadıklarını, bu fiyatların yarı yarıya düşürülmesi gerektiğini ve hasat esnasında fatura edilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Eğer Hükûmet elektrik fiyatlarına el atmazsa, su tesisatı için düşündüğü, su sistemi için düşündüğü yardımın çok daha fazlasını ileride mısır için, pancar için buğday için, sebze için alınacak hasadın yarısı kadar destekleme fiyatı ödemek zorunda kalacaktır, Türk köylüsü bunu söylüyor. Ayrıca, sadece sulama borusu parası vermekle bu iş olmuyor. Sulama teknikleri artık çok ilerledi ve bir noktada bu sulama tesisleri de

demode oldu.

Eskişehir'de verimli 4 ova bulunmaktadır, bunlar: Eskişehir Ovası 160 bin dekar, Seyitgazi Ovası 340 bin dekar, İnönü Ovası 30 bin dekar ve Günyüzü Ovası 100 bin dekar. Bunlarla ilgili en kısa zamanda kapalı sulama sistemine geçilmesi gerekmektedir. Kapalı sulama sistemi hem küçük arazinin birleştirilmesine yardımcı olmakta hem de ileri derecede su tasarrufu sağlamaktadır. AK PARTİ hükümetleri şimdiye kadar çiftçinin sesine kulak tıkadı ancak bundan sonra çiftçinin çılgınlıklarını duymak zorundadır.

Eskişehir'de boşa akan pek çok akarsu vardır. Devlet Su İşleri ucuz pahalı demeden bu suları bir yerde toplamalı ve çiftçinin hizmetine sunmalıdır. Sulu ziraat, kıraç ziraattan 4-5 misli değerinde mahsul elde edilmesini sağlar. Eğer bu konuda gerekli tedbirler alınmaz, sulu ziraata ağırlık verilmez ise mevcut tarımsal gelirle köylerde yaşamak mümkün olmayacaktır. 2020 Yatırım Programı'nda Devlet Su İşleri Türkiye'deki yatırımlarını 2,5 misli artırmışken maalesef, Eskişehir bundan nasibini almamıştır. Hükümet, şehirler arasında, insanlar arasında, halkı arasında farklılık gözetmemeli ve hepsi için ne gerekiyorsa aynı eşitlikte, aynı adaletle sağlamalıdır.

Köyde yaşayan nüfusun yaş ortalaması 55'tir. Köyde genç vatandaş niye kalmıyor? Çünkü çocukları taşınmalı sistemle okula gönderiliyor. Çocuklar her gün 8-10 kilometre yol gitmek zorundalar, yorgun argın evlerine gelecekler, derslerini yapmakta zorlanacaklar. Köyde öğretmen bırakmadınız. Köylüye hiçbir sağlık hizmeti yok; köylüler 40-50 kilometre uzaktaki bir yere enjeksiyon için, tansiyonunu ölçtürmek için gitmektedirler; artık hastalıkların tedavisini saymıyorum.

Sarıköy'de yaşayan gebe Yunusemre köyüne gitmeye istekli ama ne çare ki orada da bir sağlık elamanı yok. Yunusemre gibi böyle merkezî konumdaki, üç dört köyün ilgili olduğu -aralarının 4-5 kilometre uzaklıkta olduğu- merkezler biraz daha ihya edilmelidir. Örneğin, Yunusemre'den tren geçer, tren durmaz. Bu köyde vatandaş nasıl yaşasın, Yunusemreliler ne yapsın? Vatandaş köyde hizmet alamıyor, şehre göçüyor, göçmek zorunda kalıyor.

2000 yılında tarımda istihdam yüzde 35 iken 2020 yılında istihdam yüzde 7'ye düşmüştür. Yine, 2000 yılında çiftçinin gayrisafi millî hasıladan aldığı pay yüzde 10 iken 2019'da bu yüzde 6'ya düşmüştür. Vatandaş köydeki işinden alıp şehre götürdüğünüz zaman işsizliği şehre taşımış oluyorsunuz. Şehrin altyapısı yetmez oluyor, talep artışına bağlı şehirde pahalılık oluyor ve köyde üretim yapan bir insanı da üretimden alıkoymuş oluyorsunuz.

Biz bugünlerde yaşayan nesil olarak neye layıksak onunla yetinmeliyiz. Yirmi beş, otuz yıl sonra devam edecek borçlanmaları, temel atılırken ilan edilen fiyatın 2-3 misline mal olan kamu-özel işletmelerini istemiyoruz. Çocuklarımıza borç bırakmaya hakkınız yok. İşsizlere istihdam için bu paralar kullanılmalı, vergilerimiz o yönde sarf edilmelidir. Merkezde 5 müteahhidi ve taşrada da irili ufaklı pek çok müteahhidi zengin etmeye hakkınız yok; öncelik dar gelirli ve köylüler olmalıdır.

Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener'in bahsettiği "ulusal tarım master planı" uygulamasından bahsetmek istiyorum. Bu plan uygulamaya konulduğu zaman çiftçiler ve tüketiciler için büyük yararlar getirecek ve ülkeyi açmazdan kurtaracaktır. Bunda neler var? Türkiye tarım veri sistemi oluşturulacak ve araştırmacıların hizmetine sunulacaktır. Neyin, nerede, ne miktarda ekileceği, ürünlerin ne kadar katma değer sağlayacağı belirlenecektir. Yeni teknolojiler üreticiyle buluşturulacaktır. Türkiye iklim değişikliği modeliyle kuraklığa karşı önlemler alınacaktır. Verimli tarım arazileri sanayiden kurtarılacak, plansız kentleşmeye, maden arama faaliyetlerine son verilecektir. Su kaynaklarını koruma alanları oluşturulacak. Anadolu flora ve fauna envanteri oluşturulacak. Kazanç odaklı tarımsal üretim modeli oluşturulacak. Türk tarımsal ürünler düzenleme kuruluyla piyasada üreticinin lehine fiyatlandırılmalı yapılabacaktır.

Kısaca, İYİ PARTİ gelecek, çiftçi üretecek, kazanacak, kazandıkça büyüyecek, Türk milleti kaliteli gıdaya ucuz bir şekilde ulaşacak, yetersiz beslenen çocuklarımız ve aç uyuyan insanlarımız kalmayacaktır.

Hükümet, Türk köylüsünün ihtiyacını dikkate almak, ona kulak vermek zorundadır. Türk milletinin gıda temini köylünün üretimine bağlıdır.

Yüce Meclisi saygıyla selamlarım. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şimdi de önerge sahipleri adına Sayın Hasan Kalyoncu. (MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Kalyoncu, 3 önerge için birlikte konuşma talebiniz oldu. Süreniz otuz dakikadır, buyurun.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim değişikliği ve doğal su kaynakları, kuraklık konulu Meclis araştırma komisyonu kurulması üzerine imza sahibi olarak Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Küresel iklim değişikliği ve sera gazı salımının nasıl değişeceği konusunda hükümetlerin ve özel sektörün uygulayacağı politikaların belirsiz olmasından dolayı sonuçları açısından da birçok belirsizliklere sahiptir. Bu belirsizliklere rağmen kesin olan durum ise iklim değişikliğinin ulusların ve uluslararası ilişkilerin siyasi, ekonomik, sosyal ve toplumsal anlamda tüm birimlerini etkileyecek durumda olmasıdır. İklim değişikliğini ülke olarak durdurabilmemiz söz konusu değildir fakat değişimleri öngörerek bu değişimlere karşı önlem almamız gerekmektedir. Bunun için küresel iklim değişikliği ulusal güvenlik açısından da ele alınmalıdır. Yapılan çalışmalarda iklim değişikliğinin uluslararası terörizmden daha çok ciddi bir tehdit olduğu iddia edilmektedir.

Küresel iklim değişikliğinin fiziksel etkileri; buzulların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi, adaların kıyı şeritlerinin kaybı, daha az kullanılabilir topraklar, kuraklık, seller, çölleşme, hastalıkların yayılması, ekim ve ürün verme mevsimindeki değişikliklerdir. Bu fiziksel etkilerin neden olacağı durumlar ise geçim zorluğu, gıda güvensizliği, artan sosyal gerginlik, kullanılabilir suya daha az erişim, ticaretin azalması, insan sağlığının bozulması, yoksulluğun artması, fiziksel güvenliğin azalması ve göçlerin artışıdır. Bütün bu durumlar doğru stratejiler uygulanmazsa birçok soruna yol açacaktır. İnsan güvenliğine yönelik olan bu tehditler hükümetler için baş edilmesi gereken ulusal güvenlik tehditlerini de ortaya çıkarmaktadır.

İklim değişikliğine bağlı olarak sulak alanlarda, su kaynaklarında ve yağışlarda meydana gelen değişimler, aynı zamanda enerji, tarım ve ulaştırma alanındaki etkisiyle sel ve kuraklık gibi suya bağlı felaketleri de beraberinde getirmektedir. Nüfus artışı, ekonomik kalkınma, kentleşme veya arazi kullanımı gibi durumlar su ihtiyacını artırarak kaynakların sürdürülebilirliğini olumsuz olarak etkilemektedir.

Değişen yağış şekilleri hidrolojik sistemleri değiştirmekte ve su kaynaklarını nicelik ve kalite yönünden etkilemektedir. Ülkemizdeki göllerde kuruma ve su miktarında azalma buna örnek olarak gösterilebilir. Sulak alanlarda ve su miktarında azalmalar su ihtiyacının giderek artacağını işaretidir. Göllerin ve akarsuların bir kısmının temizlik, içme suyu, tarım ve balıkçılık için kullanılması, iklim değişikliği neticesinde kaynaklarda gerçekleşecek olan kuruma ve daralmaların daha da artması, enerji üretiminde, tarımda, içme ve kullanma suyu temininde sıkıntılara neden olacaktır. Böyle bir olayın etkileri su kıtlığı, sağlık standartlarının düşmesi, gıda güvensizliği, yoksulluk ve iklim kaynaklı göçü tetikleyecektir.

Ülkemizin, nüfus artışıyla birlikte küresel iklim değişikliğinin de etkilerinin sonucu olarak kurak bir iklime ileriki dönemlerde sahip olacağı tahmin edilmektedir. 2050 yılında Türkiye'deki kişi başına düşen su miktarının yılda 1.200 metreküp civarında olacağı tahmin edilmekte; bu, iyimser bir tahmin durumundadır ve Türkiye'nin 2050 yılında su fakiri bir ülke olacağı öngörülmektedir.

Yağış rejimindeki değişimler, su kaynaklarında kirlenme ve su miktarında azalmalar sebebiyle Türkiye'nin çok yakın bir

tarihte kuraklığın şiddetini bugüne oranla çok daha fazla hissedeceği açıktır. Kuraklığın şiddetlenmesiyle sınırları aşan nehirlerin kullanımı dâhil pek çok uluslararası ve ulusal su kaynağının paylaşımı ve yönetimi daha da zorlaşabilecektir. Sıcaklık artışlarıyla birlikte yaşanacak yağış rejimi değişikliklerinin, seller ve kuraklığın temiz suya erişimi olumsuz etkileyeceği aşîkârdır. Bütün bunlar Türkiye'nin ileride karşılaşılabileceği tehlikelerin boyutlarını ortaya koymaktadır.

Ülkemizde kuraklık, su kıtlığıyla birlikte iklimle ilgili felaketler sıralamasında ilk sırada bulunmaktadır. Kuraklıkla ilgili afet uyarı politikaları, sistemleri ve gerçekçi su politikaları oluşturulmalıdır. Kuraklık, etkileri uzun vadede ortaya çıkan, genellikle yavaş gelişen ve zaman alan bir süreçte gerçekleşen bir afettir. Kuraklığın bu özellikleri, kuraklığa karşı alınması gereken önlemlerin de kuraklık meydana gelmeden ve kuraklığın yıllar boyu süren etkilerini uzun vadede ortadan kaldıracak nitelikte olması gerektiğini göstermektedir. Bu yüzden kuraklık yönetiminde kuraklığın uzun süren etkilerini kontrol altında tutabilmek için kriz yönetimi gibi kuraklığa karşı son dakikada alınan tedbirlerden ziyade diğer afetlerde de olması gerektiği gibi risk yönetimi çok daha önemlidir. Bu sebeple ülkemizde temelini risk yönetiminin oluşturduğu kuraklık ve afet planlaması ulusal ve bölgesel bazda sürdürülmelidir.

Sayın milletvekilleri, birçok karasal ya da tatlı su bitkisi ve hayvan türü adapte oldukları bölgelerde meydana gelen iklim değişikliklerine tepki olarak azalma veya yok olma eğilimindedir. Bunun dışında, bazı karasal türlerin yok oluşu da iklim değişikliğine bağlanmaktadır. Endemik türler düşünüldüğünde ise mikroklimalarda meydana gelen değişim bu alanlarda yaşayan türlerin yok olmasına sebep olacaktır. Bu sebeple, şimdiden endemik türlerin korunması amacıyla eylem planları oluşturulması gerekmektedir. Millî botanik bahçelerinde oluşturulacak seralarda bu türlerin korunması sağlanabilir. Endemik türler arasında tıbbi ve aromatik bitkilerin yoğunlukla yer alması bu türleri çok daha önemli hâle getirmektedir. Bu sebeple genetik mirasın geleceğe taşınmasında botanik bahçelerinin önemi daha da artmaktadır. Dolayısıyla botanik bahçelerine ayrılan alanlar çoğaltılmalı ve Ankara'da kurulan Millî Botanik Bahçesine daha fazla özen gösterilmelidir.

Dünyada birçok bölgede ağaç ölümlerindeki artış iklim değişikliği etkisi olarak kabul edilmektedir. Kuraklıklar, fırtınalar, yangınlar ve salgınlar gibi ekosistem sorunlarının sıklıkla görülmesi iklim değişikliği etkisi olarak ifade edilmektedir. Deniz seviyesindeki değişimler ile kıyı ekosistemleri değişen sıcaklıktan en fazla etkilenecek alanlar durumundadır. İklim değişikliği sonucunda deniz suyunun yükselmesinin, kıyılarda yer altı sularındaki tuzluluğu etkilediği bilinmektedir. İklim değişikliği etkileri sonucu ülkemizde fırtınaların değişim gösterdiği, hızlarının arttığı ve hortumların meydana geldiği son yıllarda karşımıza çıkmaktadır. Bu durum kıyı bölgelerinde büyük olumsuzluklara sebebiyet vermektedir. Bu sebeple, çatıların planlanması aşamasında kullanılacak malzemelerin yeniden düzenlenmesi, çatılara kurulan güneş enerji sistemleri ve anten gibi malzemelerin fırtınalara karşı dayanıklı bir şekilde dizayn edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, trafik tabelalarından tüm tabela ve portatif yapıların, değişen fırtına şiddetleri düşünülerek planlanması mecburidir.

Isı ve karbondioksit emme kapasitesi çok büyük olmasına rağmen iklim değişikliğinin okyanuslar üzerindeki etkileri artık çok dramatik ve nettir. Isınma, deniz canlılarının mevsimsel faaliyetlerinde, coğrafi dağılımında, bolluğunda, göç şekilleri ve göç zamanlarında kaymalar meydana getirmektedir; bu, canlılar arasında rekabet ve av-avcı dinamikleri açısından birtakım değişikliklere de neden olmaktadır. Bununla beraber, istilacı türlerin sularımızda ve karasal ortamda görülmesine sebep olmaktadır. Bu anlamda, sıcaklık değişimi ve aşırılıkları habitatı değiştirmekte ve göç edebilen organizmaların göç etmesine sebep olurken hayvansal ve bitkisel envanteri değiştirmektedir.

Genetik adaptasyon meydana gelmesine rağmen, hayvanların ve bitkilerin, devam etmekte olan termal değişim oranını telafi etme kapasitesi sınırlıdır. Kıyı sistemlerinin verimliliğini artıran insan faaliyetleriyle birlikte düşük oksijenli bölgelerin sayısı ve alanı gittikçe artmaktadır.

Aşırı derecede yağın yağmurlar ve eriyen karlar karasal sistemlerden çok fazla besleyici maddeyi nehirlerle denizlere taşımaktadır. Bu maddeler, körfez gibi alanlarda çözülmüş oksijen miktarının azalmasına ve uzun vadede su ekosisteminde birçok olumsuzluğa sebep olmaktadır.

İnsanlar, sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için, yeterli, güvenli ve besleyici gıdalara her zaman erişebiliyorsa gıda güvenliği var demektir. İklim değişikliğinin ürün verimliliği üzerindeki olumsuz etkileri son yıllarda açık şekilde görülmeye başlanmıştır. Bununla birlikte, gözlenen etkiler çoğunlukla güvenli gıdaya erişim veya diğer unsurlardan ziyade, üretim güvenliğiyle ilgilidir.

İklim değişikliğinden kaynaklanan risklerin çoğu, nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu kentlerde olmaktadır. Kentler, çoğu kırsal bölgeye göre, tehlike ve stres kaynaklarının yoğunlaşması bakımından daha riskli alanlardır. Kıyı hattında deniz seviyesindeki yükseliş nedeniyle, fırtına ve sellere karşı önemli derecede savunmasız olan kentlerde meydana gelen felaketlerde can ve mal kayıpları yaşanmaktadır. Dolayısıyla, iklim değişikliği etkileri neticesinde meydana gelen aşırı hava olayları, bu şekilde nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu kentlerde büyük yıkımlara sebep olmaktadır. Bu sebeple, hem çevresel etkiler hem de afetlere karşı daha önceden de defalarca dile getirdiğimiz dirençli kentleri oluşturmamız gerekmektedir. Bu gereklilik, yaşadığımız kentlerde altyapı dönüşümünü, yapı stokunda sel, fırtına ve hortum olaylarına karşı alınacak basit ama değerli tedbirleri içermektedir.

Kırsal nüfusun tarıma bağımlılık oranı bölgelere göre değişmekle birlikte her yıl azalmaktadır. Kırsal bölgelerde tarımsal etkinlikler ön planda olduğu için, iklimin doğal çevrede meydana getirdiği olumsuz etkiler kırsal alanda kentsel alanlara göç edilmesine sebebiyet vermektedir. Bu sorunun çözümünde Milliyetçi Hareket Partisinin önerisi olan "tarım kentleri" bir an önce hayata geçirilmeli ve vatandaşımıza daha kaliteli hizmet götürürken meydana gelecek göçlerin de önüne geçilmelidir. Tarım kentleri modeli hayata geçirilirken dirençli kent anlayışıyla tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Böylece, iklim değişikliğinin meydana getirdiği su baskını, fırtına ve kuraklık gibi afetlere karşı hem yerleşim alanının hem de tarım, hayvancılık ve tarıma dayalı sanayi üretim alanlarının dirençli hâle getirilmesi sağlanacaktır. Güvenli ve konforlu bir hayata kavuşan köylümüz kesintisiz üretime devam edebilecek, geçim şartları iyileşecek ve kırdan kente göç durduğu gibi geri dönüşler bile yaşanabilecektir.

Değerli milletvekilleri, iklim değişikliğine bağlı olarak yüksek sıcaklık ve seller gibi etkilerin dünya ölçeğinde göçle ilişkili olduğu ortadadır. Araştırmacılar, aşırı sıcaklık ve sellerin tarım ve tarım dışı gelir ve ücretleri olumsuz olarak etkilediğini ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla, meydana gelen fiziksel ve ekonomik yoksunluklar, bu ihtiyaçların karşılanabileceği başka alanlara göçe sebebiyet vermektedir. Bu sebeple, iklim değişikliğine bağlı olarak ülkemizde oluşacak iç ve dış göç olaylarına şimdiden çözümler üretilmeli ve gelecek projeksiyonları ortaya konulmalıdır.

Aşırı hava olaylarına bağlı ekonomik kayıplar ülkemizde artış göstermektedir. Örneğin, sel baskınları ve fırtınalar büyük ekonomik maliyetlere sebep olabilmektedir.

İklim değişikliği, pazar vasıtasıyla imalat sanayisini de etkileyecektir. Tüketim, giyinme ve diğer yaşam biçimleri her zaman fiziksel çevre tarafından şekillendirilmektedir. Bu nedenle iklim değişikliği, malların ve hizmetlerin kalitesini ve talebini etkilemektedir. Sıcaklığın artışı, giyim sanayisini de insanların taleplerini de değiştirecek olduğundan birçok ürün yerini sıcaklıktan kaynaklanan ihtiyaçlar doğrultusunda yeni ürünlere bırakacaktır.

Binlerce yıldır iklimin sağlığa geniş kapsamlı etkileri olan bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir. Isı dalgaları, sel baskınları ve kuraklık gibi, sıcaklık ve yağış aşırılıkları, ölüm oranlarının yanı sıra sağlık üzerinde de uzun vadeli olarak doğrudan

etkilidir. Sıcaklık ve yağıştaki yerel değişiklikler, bazı su kaynaklı hastalıkların ve hastalık vektörlerinin dağılımını değiştirmiştir.

Bir an önce tüm şehirlerde kanalizasyon sistemleri yağmur suyundan ayrılıp güvenli hâle getirilmeli ve foseptik ile kanalizasyon sistemlerine dâhil edilmelidir. Dâhil edilmeyen foseptikler sızdırmaz hâle dönüştürülmeli ve çevreye zarar vermesi engellenmelidir.

Bunun yanında patojenlerde meydana gelen değişimler, bitkisel ve hayvansal hastalıklara ve ürün kayıplarına da sebep olmaktadır.

Küresel iklim değişikliği doğal çevreyi tehdit ettiği gibi, uluslararası alanda siyasal çevreyi de tehdit etmektedir. İklim değişikliği sınırı aşan göçlere sebebiyet verebileceği gibi, devletler arasında yeni çatışma alanları üretmesi de muhtemeldir. Dolayısıyla, küresel ısınma ve iklim değişikliğine aynı zamanda bir millî güvenlik meselesi olarak bakmak gerekmektedir. Küresel iklim değişikliği, millî gücün unsurlarını zayıflatarak devletin zayıf düşmesine yol açması ya da su ve gıda maddeleri gibi kaynaklara erişim için şiddetli çatışma ortamı oluşturması tehlikesini barındırmaktadır.

Millî güç birçok değişkenin toplamıdır. Bu değişkenler arasında coğrafya ve kaynak yeteneği gibi çevresel unsurlar da yer almaktadır. Millî güç unsurlarından herhangi biri küresel iklim değişikliği etkisiyle zarar görebilecek durumdadır.

Ulusal güvenlik açısından iklim değişikliği etkileri nedeniyle tehdit altında olan 5 kritik alan göze çarpmaktadır. Tarımsal üretkenlik, tatlı su kaynaklarının mevcudiyeti ve kalitesi, stratejik minerallere erişim, yükselen deniz seviyesi ve uluslararası iklim politikasıyla ilgili anlaşmazlıklar nedeniyle ülkeler arası siyasi anlaşmazlıklar ortaya çıkmaktadır. Bu durumların tamamının ulusal güvenlik açısından zaman kaybetmeden değerlendirmeye alınması ve kısa, orta, uzun dönem planlarının bir an önce hazırlanması gerekmektedir.

İnsani güvenlik bakış açısı, iklim değişikliğine karşı alınacak önlemleri devletlerden ziyade halkın refahı etrafında yönlendirmek istemektedir. Küresel iklim değişikliği çevresel yaşam alanının tamamını etkileyecek durumdadır. Bilim insanları, politika yapıcılar ve uygulayıcılar, bölgesel ve yerel düzeyde aşırı hava olaylarının sıklığının ve büyüklüğünün potansiyel olarak tahrip edici ekonomik ve sosyal etkilerini artıracığı noktasında birleşmektedir.

Felaketler yalnızca bu tehlikelerle değil büyük ölçekli çevresel, ekonomik, sosyal, demografik ve teknolojik değişimlerin birleşik etkileri nedeniyle tehlikelerin kapsamının artırılmasıyla da gerçekleşecektir. Bu anlamda iklim değişikliği etkileri uzun vadede insan güvenliği için kritik eşikleri de beraberinde getirmektedir. Ayrıca, ekolojik güvenlik anlayışı, insan ile çevresi arasındaki ilişkiyi yeniden dengeleme gerekliliğine odaklanmış olup iklim değişikliği kaynaklı sorunlara paralel şekilde gündeme gelmektedir. Ekolojik güvenlik, ekosistem içindeki dengeyi temel alan bir yaklaşım olmakla birlikte iklim değişikliğiyle olumsuz yönde etkilenmektedir. Düşman ülkelerin askerî saldırılarının püskürtülmesinin ötesinde diğer tür ekolojik ve ekonomik tehditlerin aşılması yönünde geniş bir bakış açısı sunmaktadır. Bu tehditler, organizmalardan çekirgelere kadar istilacı türlerin ve patojenlerin saldırıları, su baskınları ve ekosistemin yanlış yönetilmesi sonucu oluşan ekonomik başarısızlıkları içine almaktadır. Türkiye olarak ekolojik güvenlik bakış açısı ülkemizde hayata geçirirken küresel ısınma ve iklim değişikliğini tek başımıza durduramayacağımızı bilerek muhtemel sonuçlarına hazırlanmak ve bu riskleri millî menfaatlerimiz yönünde fırsata çevirmek için gayret göstermeliyiz.

Sayın milletvekilleri, küresel iklim değişikliği sonucunda etkilenecek sistemler, tatlı su kaynakları, sulak alanlar, karasal ve tatlı su ekosistemleri, kıyı sistemleri ve düşük tabanlı alanlar, deniz sistemleri, gıda güvenliği ve gıda üretim sistemleri, kentsel alanlar, kırsal bölgeler, ekonomik sektörler ve hizmetler, insan sağlığı, kuraklık, geçim kaynakları ve yoksulluktur. İklim değişikliğinin yıkıcı etkileri dikkate alındığında sorunu ekosistem merkezli incelemek denge içindeki tüm canlıların yararına olabilecektir. Türkiye küresel ısınmanın yıkıcı sonuçları bakımından riskli ülkeler arasında yer almaktadır.

Uzun vadede sürdürülebilir ekonomiyi desteklemek ve çevre etkilerini azaltmak için yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı kilit rol oynayacaktır ancak burada devletin büyük bir potansiyele sahip olan yenilenebilir enerji kaynaklarını sürekli destekleyen ve teşvik eden finansal bir politika izlemesi gerekmektedir. Ekonomik rekabet gücü artırılan yenilenebilir enerji politikasıyla geri dönüşmesi mümkün olmayan küresel ısınmanın yaratacağı ekolojik zararlar da azaltılabilmektedir. Enerji temininde kaynak çeşitliliği ithalattan kaynaklanan risklerin azaltılması için oldukça önemlidir. İklim ve enerji politikalarının beraber oluşturulması daha kalıcı çözümler üretilmesi açısından oldukça önemlidir. İklim değişikliğiyle mücadele için düşük karbonlu yatırım politikaları ile kalkınma planlarının uyumlu hâle getirilmesinin oldukça önemli olduğu dikkate alınmalıdır. Su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir şekilde geleceğe aktarılmasını sağlayabilmek için birçok bakanlığın ve kurumun iş birliği içerisinde çalışması gerekmektedir.

İlk olarak, iklim değişikliği ulusal güvenlik sorunudur; Millî Savunma Bakanlığından İçişleri Bakanlığına, Çevre ve Şehircilik Bakanlığından Tarım ve Orman Bakanlığına, Sağlık Bakanlığı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına kadar birçok kurumu ilgilendirmektedir. Bu sebeple, iklim değişikliği ve etkileri, su yönetimi, bakanlıkları da içine alacak şekilde Cumhurbaşkanlığı tarafından planlanması gereken sorunlarla dolu bir alandır.

Su yönetimi, zaten ülkemizde idari karmaşanın hâkim olduğu bir meseledir. Ülkemizde su yönetiminde çok başlılık ve kurumsal karmaşanın giderilmesi ve ülkemizi geleceğe hazırlamak için tek yerden yönetiminin sağlanması hayati önem taşımaktadır. Bu sebeple, millî bir su kanunu oluşturarak bu karmaşaya son verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda hem iklim değişikliği hem de koronavirüs salgını sebebiyle tarım bütün dünyada ön plana çıkmıştır. Tarımda güçlü olan ülkeler dünyadaki konumlarını güçlendirecek ve gıda sistemini iyi yöneten ülkeler bu süreçten güçlenerek çıkacaktır.

Tarımsal açıdan bitki ürün desen değişimlerini iklim değişikliğiyle paralel olarak planlamak acil önlemler arasındadır. Bunun yanında, hayvansal üretimde de bir an önce iyileştirmeye gidilmeli ve tüm tarımsal alanlarda kısa, orta ve uzun vadeli planlamalar yapılmalıdır. Tarımsal uygulamalarda suyun kullanımına, yer altı sularının çekimine, suyu depolama alanlarının oluşturulmasına, yağmur suyunun hasat edilmesine ve toprağın değil bitkinin sulanmasına yönelik uygulamaların hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca, su yönetiminde ve tarımla alakalı olan konularda işlevsel olmayan birimler bir an önce kapatılmalı ve yeniden dizayn edilmelidir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, hem afetlere hem de su sıkıntısına karşı alınacak önemleri kamuoyuyla defalarca paylaştık. Su sorununun sadece tarımda değil şehirlerde de önemli olduğunu, yağışlarla birlikte felaketlere karşı alınacak önlemleri, fırtınalara karşı alınacak önlemleri de kamuoyuyla daha önceden paylaştık. Uyarılarımız ve önerilerimiz sadece gündelik sorunların çözümü yönünde olmayıp orta ve uzun vadede ne gibi önlemler alınması gerektiğini içermektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, gelecekte oluşabilecek sorunları öngörerek alınacak önlemler ve çözüm yolları üreten bir ideolojik ve siyasi hareketiz. Bu durumun en güzel örneği de Sayın Genel Başkanımız, bilge lider Devlet Bahçeli'dir. Öngörülleri ve ferasetiyle ülkenin gelecek projeksiyonlarını ortaya koyarak çözüm önerilerini sürekli milletimizle paylaşmaktadır. Bizler de Sayın Genel Başkanımızın önderliğinde ve izinde bu konuları ve alınacak önlemleri milletimizle paylaşmaya ve ülkemizi geleceğe daha iyi şartlarda taşımaya gayret göstermekteyiz. Ülke önceliğimiz olup devlet ve millet konularında hassasiyetimizi tüm alanlarda ortaya koymaktayız.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak önerdiğimiz iklim değişikliği ve doğal su kaynaklarına etkisi konusundaki araştırma komisyonunun kurulmasının yüz yüze olduğumuz büyük soruna çözüm önerileri geliştirmek için yararlı olacağı

kanaatindeyiz. Mecliste sayın milletvekillerinin bu konudaki hassasiyetlerini de gerek konuşmalarından gerek daha önceki önerilerinden biliyoruz.

Bu vesileyle su, tarım, kuraklık ve iklim değişikliğiyle ilgili konularda ülkemizi geleceğe hazırlayacak ve sorunları tartışıp önlemler üretebileceğimiz bir komisyon olacağı kanaati taşıyorum.

Bu vesileyle, yirmi dokuz yıldır içimizdeki acısı azalmayan Hocalı soykırımında şehit edilen kardeşlerimizi rahmetle anıyor ve soykırımcı Ermenistan'ı lanetliyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önerge sahipleri adına şimdi söz Sayın Ali Kenanoğlu'nun.

Buyurun Sayın Kenanoğlu. (HDP sıralarından alkışlar)

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Hocalı katliamının yıl dönümündeyiz, 26 Şubat 1992 tarihinde Dağlık Karabağ bölgesinde, Hocalı kasabasında Azeri sivillerin Ermenistan'a bağlı kuvvetlerce katledildiği Hocalı katliamını parti grubumuz adına lanetliyor, katledilen canları saygıyla anıyorum.

Sayın Başkan, su kaynakları, kuraklık ve iklim değişikliğinin etkilerinin araştırılması konusunda verilen -yani bütün parti gruplarının ortaklaşa verdiği- araştırma önergesi üzerine HDP parti grubumuz adına söz aldım. Biz, tabii bu iklim meselesini bir iklim krizi olarak da tanımlıyoruz, bu şekilde adlandırıyoruz. Dünyada ve ülkemizde son yıllarda beklenmeyen hava olaylarına bağlı olarak yaşanan ve giderek artan afetler ve kuraklıkların nedenlerinin daha sık konuşulduğuna hepimiz tanık oluyoruz. En çok da “Doğanın dengesiyle oynadılar.” “Mevsimleri değiştirdiler.” gibi bilinçli veya bilinçsiz açıklamalara her gün değişik mecralarda rastlamak artık bizler için alışık hâle geldi. Özellikle, atmosfer bilimcilerinin iklim değişikliğiyle ilgili konuşurken bunun hava olayları üzerinde tartışılmasını doğru bulmadıklarını burada belirtmek istiyorum. Hava değişikliğini değerlendirirken ancak onlarca yıllık süreçlerde istatistiksel verilerin anlamlı biçimde artması ya da azalmasına bakarak iklim değişikliği üzerinde bir değerlendirme yapılabilmesi gerekmektedir. Yani, bu hadiselerin çok dar alanlarda ve kısa sürede gerçekleştirilmesi bize iklim değişikliği konusunda doğru bir fikir vermeyecektir, bunu bilmek gerekiyor. Dolayısıyla, tekil bir meteorolojik hava olmayan iklim değişikliğine bağlanması için özel çalışmalar konusunda bir karara varabiliriz, bu konuda özel çalışmalar ve araştırmalar yapılabilirse. İşte bu anlamda bu araştırma komisyonunun da bunları göz önünde bulundurarak bu çalışmaları yürütmesi gerekiyor.

Küresel ısınma sonucu buzulların erimesi ve denizlerin yükselmesiyle kıyı kentlerinin sular altında kalacağı söylemleri ilgili bilim insanlarıncı sürekli dile getiriliyor. Küresel iklim değişikliğiyle, artan deniz suyu sıcaklığıyla bu yüzyılın sonlarına doğru deniz seviyesinin ortalama 65 santim civarında yükseleceği beklenmektedir. Aynı zamanda eriyen buzulların da katkısıyla bu değerin çok daha yüksek olacağını söylememiz gerekiyor. Deniz seviyesindeki yükseklik özellikle Uzak Asya ülkelerini doğrudan etkileyecek, ancak üç tarafı denizlerle çevrili bir ülke olarak Türkiye coğrafyasının da bu su seviyesinin yükselmesinden etkilenmemesi mümkün değil. Bu anlamıyla, bu araştırma komisyonunda bu etki araştırılmalı; bu konuda geniş ölçekli, nitelikli adaptasyon ve olası zararların önüne geçilmesi açısından da bu araştırma komisyonunun çalışma konularından biri olması gerekmektedir.

İklim değişikliği ve küresel ısınmanın dünyamıza etkisi var tabii ki, bu etki zaman zaman anlatılır ve halk ozanlarının deyişlerine de konu olmuştur. Dünyanın zaman zaman Buzul Çağı'na girmesi nedeniyle, işte volkanik patlamalardan kaynaklı olarak sıcaklık artışı nedeniyle canlıların yok olduğuna ve süreç içerisinde dünyada hayatın yeniden başladığına ilişkin deyişler de var; ben burada bir iki tanesini söylemek isterim: “Yürü yürü yalan dünya/ Yalan dünya değil misin/ Yedi kez boşalıp yine/ Dolan dünya değil misin” diyor Yunus Emre. Sıdkı Baba, Erenler'de şöyle diyor:

“Ben Ademden evvel çok geldim gittim
Yağmur olup yağdım ot olup bittim
Bülbül olup firdevs bağında öttüm
Bir zaman gül için hara düş oldum.
On dört yıl dolandım Pervanelikte
Sıdkî isimim buldum divanelikte
Sundular aşk meyın mestanelikte
Kırkların ceminde dara düş oldum.”

Yani bu iklim değişikliği, Buzul Çağı, ısınma, bütün bunlardan kaynaklı olarak canlıların yok olma tehlikesiyle bu dünya her dönemde karşı karşıya kaldı. Tabii, biz burada bu etkileri görüşürken, bunların Türkiye'ye etkileri ve insanın bu iklim değişikliğine, iklim krizine etkilerini incelememiz, araştırmamız ve bunlara yönelik tedbirler almamız gerekiyor. Bununla birlikte de iklim krizinin, beklenen iklim değişikliklerinin karşısında ne gibi tedbirler alınması gerekiyor, bu çalışmaların yürütülmesi gerekiyor.

Türkiye ikliminde gelecekteki değişikliklerle ilgili çalışmalarda 21'inci yüzyıl sonlarına doğru, özellikle yaz mevsimi ortalama sıcaklıklarında yer yer 7 santigrat derece artış olacağı tahmin ediliyor. Yani bu anlamıyla baktığınız zaman bir kuraklıkla karşı karşıya kalma riskimizin çok yüksek olduğu ifade ediliyor. Türkiye'de bulunan 300 civarında doğal gölün yüzde 60'ı kurumuş durumda. Tescilli 76 sulak alandan sadece 24'ünde su yönetimi planı var, diğerleri izinsiz kullanılan ve kirlenmeye terk edilmiş durumda.

Su kaynakları, bir taraftan kuraklıktan kaynaklı, diğer taraftan da iktidarın politikaları nedeniyle gitgide kaybediliyor. Yani HES benzeri politikalar su havzalarının, sulak alanların, sularımızın, derelerimizin hapsedilmesi, borulara hapsedilmesi gibi sonuçları doğuruyor. Bu sonuçlar sadece suyu kullanan insanları etkilemiyor, orada yaşayan bütün canlıları da etkiliyor.

Bir taraftan su sıkıntısı çeken ülkemiz diğer taraftan Katar'la su kaynaklarının yönetimiyle ilgili anlaşma yapıyor. Tabii, diğer taraftan da bu anlaşmanın içeriğini, detayını bilmiyoruz, kamuoyuna da açıklanmıyor. Bu su yönetimi anlaşması neyi kapsıyor, nelerden oluşuyor?

Kuraklığın sonu felakettir, bunu hepimiz biliyoruz; açlık, kıtlık, canlıların yok olmasıyla sonuçlanacak bir sürece doğru evrilir; büyük göç dalgalarıyla karşı karşıya kalınır ve bu büyük göç dalgaları da tabii ki büyük felaketleri ve büyük savaşları da, yok edici savaşları da beraberinde getirir.

Şimdi, burada insanın rolüne baktığınız zaman şöyle bir bilgi var: Yani, bakıyorsunuz, dünya beş milyar yıl önce “Büyük Patlama” denilen “Big Bang”le beraber oluşmaya başlamış; dört buçuk milyar yıl önce Dünya oluşmuş, üç yüz yetmiş beş milyon yıl önce canlılar görülmeye başlanmış. Aslında, insanlığın atası olarak kabul edilen -bilim insanlarının söylediğini diyorum- “homo sapiens”ler ise 70 bin yaşında.

Şimdi, diğer taraftan da bunlar bu kadar süre içerisinde, doğal döngü içerisinde yaşamlarını sürdürmüşler ama insanlık kapitalizmi oluşturmuş ve bundan üç yüz yıl önce, 1700'lerde buharın keşfedilmesi ve büyük makinelerde, gemilerde kullanılmasına başlanmasıyla birlikte bu küresel kapitalizm oluşmaya başlamış. Buradan kaynaklı, bakıyorsunuz, beş milyar yıl boyunca kendi döngüsü içerisinde giden Dünya bir anda insan gezegenine dönüşmüş. Şu anda hangi canlıların ne kadar yaşayacağına insanlar karar veriyor. Bakıyorsunuz, işte, aslanlar, kaplanlar, zürafalar her biri birer koruma alanında, sayıları

belli, o sayılar içerisinde yaşıyor ve bunu bütünüyle insanlar oluşturuyor yani bu hâle gelmiş durumda. Yani, kapitalizmin küreselleşmesi ve vahşi bir şekilde dünyaya müdahale etmesi bu sonucu doğurmuştur. Dolayısıyla, bütün bu sonuçlar insanın bu noktadaki durumunu değerlendirmeyi ön planda tutmamızı gerektiriyor.

Tabii, bu konuyla ilgili son olarak şunları ifade etmek isterim: Salgın döneminde bir iklim kriziyle karşı karşıya... Yani, iklim krizi ve salgını birlikte yaşadığımız süreçte, baktığımız zaman salgına iklim krizinin de etkilerini ciddi bir şekilde görmüş olduk. Bu koronavirüs salgınının çok daha büyük bir şekilde hissedilmesi, çok daha yıkıcı bir şekilde hissedilmesi yine iklim kriziyle doğru orantılıydı. İşte, insanların doğal yollarla beslenememesi yani doğal ürünlerle, doğal beslenememesi ve bu maddeler üzerindeki genetiğiyle oynanmış yiyecekler, insanın bünyesindeki bağışıklık sistemini çökerten nedenlere yol açıyor. Bunu da bilmemiz gerekiyor.

Şimdi, bu hava kirliliği ve fosil yakıt örneğiyle ilgili bir tane örnek vereceğim. Şimdi, bu tablolar açıklanırken, koronavirüsle ilgili tablolar açıklanırken ya da yasaklar yapılırken hep şöyle deniyordu: “Şu kadar büyükşehir artı Zonguldak.” hatırlayın, “Şu kadar büyükşehir ve Zonguldak.” Niye “ve Zonguldak”? Çünkü Zonguldak’ta hava kirliliği had safhada, oradaki fosil yakıtlar, yani maden çıkarılması nedeniyle Zonguldak’taki insanlar bu salgına çok daha az dayanabildiler ve Zonguldak’ta yaşayan insanlar bundan çok daha fazla etkilendiler.

Bütün yaşamımızın her alanını etkileyen bir süreci görmüş olduk. Bu nedenle, araştırma önergesinin bu konular da dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekiyor.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şimdi söz, önerge sahipleri adına Sayın Hüseyin Kaçmaz’ın.

Buyurun Sayın Kaçmaz. (HDP sıralarından alkışlar)

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Türkiye iklim değişikliğini durdurmak için tüm ülkeleri bir araya getiren Paris Anlaşması’nı 2016 yılında imzaladı ancak aradan beş yıl geçmesine rağmen Paris Anlaşması Türkiye Büyük Millet Meclisinde gündeme getirilip onaylanmadı daha. İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ne taraf 197 ülkeden 191’i Paris Anlaşması’nı imzaladı ve onayladı, onaylama sürecini tamamlamayan 6 ülke kaldı. Şimdi, yine, bulunduğumuz ligi her konuda göstermek adına o ülkeleri sayıyorum: Eritre, İran, Irak, Libya, Yemen ve Türkiye. Dünyanın geri kalanı ise iklim politikaları açısından daha iddialı bir döneme girdi. Sürekli bizi kıskanan Avrupa Birliği 2030 yılına kadar emisyonlarını yüzde 55 azaltmayı ve 2050 yılına kadar da karbon nötr olmayı hedefliyor. Çin, 2060 için karbon nötr olma hedefini; Japonya, Güney Kore, Güney Afrika ve Kanada ise sıfır emisyon planlarını açıkladı; ABD ise Paris Anlaşması’na geri döndü. Karbonsuz yeni bir düzen kuruluyor ve Türkiye düzenin dışında kalıyor.

Sanayi Devrimi öncesine kıyasla dünyanın ortalama yüzey sıcaklığındaki artış 1,2 dereceyi buldu. İklim krizinin etkilerini her geçen gün daha fazla hissediyoruz; kurak geçen kışlar, şehirleri vuran donlar, sıcak hava dalgaları, sellerin yıkıcı etkilerini yaşıyoruz. Paris Anlaşması’nın asıl hedefi olan sıcaklık artışını 1,5 derecenin altında tutmak için fazla zamanımız kalmadı. Bunun için önümüzdeki on yılda emisyonların yaklaşık yarı yarıya azalması gerekiyor. En çok sera gazı emisyonu üreten 20 ülkeden 1’i olan Türkiye’nin de hemen harekete geçmesi gerekiyor. İklim krizini önlemenin formülü biliniyor: Petrol, kömür ve doğal gaz kullanımını hızla en aza indirmek ve 2050 yılına gelmeden sıfırlamak; deniz, orman gibi karbon yataklarını korumak ve iyileştirmek. Türkiye, petrol ve doğal gazda zaten dışa bağımlı, tükettiği kömürün de yüzde 60’ını ithal ediyor. Yerli kömür ise hem kalitesiz hem de hava ve su kirliliğine yol açıyor.

Öte yandan Türkiye’nin enerji verimliliği ve yenilenebilir kaynaklarla ekonomik, çevresel bir dönüşüm başlatması mümkün. Enerjiyi daha tasarruflu ve verimli kullanmak, rüzgâr, güneş gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını öncelendirmek hem iklimi hem de Türkiye’nin ekonomisini korur.

Bilimsel çalışmalar, Türkiye’nin iklim krizinden en çok etkilenecek ülkelerden biri olduğunu gösteriyor. Tanıklık ettiğimiz sıcak hava dalgaları, sel baskınları, şiddetli yağışlar ve kuraklıklar yaklaşan felaketin ilk uyarıları. Bu felaketi önlemenin ve iklim krizinden çıkmanın yolu, bir an önce harekete geçerek Paris Anlaşması’nı onaylamaktan ve küresel iklim hareketinin bir parçası olmaktan geçiyor. Bu yüzden de Türkiye daha fazla beklemeden Paris Anlaşması’nı onaylamalı ve iklim krizini durdurma konusunda bu ilk adımı atmalıdır.

Önceki haftalarda -Filiz Vekilimiz de değindi aslında- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayınlanan ve Sayın Bakan Kurum tarafından yayınlanan İklim Değişikliğiyle Mücadele Sonuç Bildirgesi’ne baktığımızda, yine, orada da Paris Anlaşması’na hiçbir şekilde değinilmedi. Sunulan hedeflerin -açıkça söyleyelim- güncel olmaması da yine eleştiri konusu yapıldı ve rahatsızlık duyuldu çevreci kurumlar tarafından. Bakan tarafından açıklanan sonuç bildirgesi AKP Hükümetinin hâlâ iklim krizinin ciddiyetine vâkıf olmadığını açıkça gösteriyor. Paris Anlaşması’nı onaylama kararlılığı olmayan, uzun vadeli sıfır emisyon tarihi vermeyen, kısa vadede mutlak emisyon azaltım hedefi belirtmeyen, kömürden çıkış tarihi vermeyen bir iklim değişikliğiyle mücadele programı olmaz. Bakanlıkça yapılan çalışmayı ve açıklanan bildiriyi bu sebeplerden ötürü gayriciddi buluyoruz çünkü AKP Hükümeti tarafından 2007’de de yine bir küresel ısınma eylem planı ilan edilmişti ancak sadece illan edilmekle kaldı. Açıklanan sonuç bildirgesi, maalesef, bunca yıldır mücadele eden çevreci kurumların, ekolojistlerin sesinin duyulmadığını göstermektedir. Çevre kurumları ve ekolojistler özellikle çocukların, gençlerin, gelecek kuşakların yaşayacakları bir gezegeni olsun diye mücadele ediyor ancak iktidar hâlâ onları duymamakta ısrarcı.

Her yıl iklim krizinin sebep olduğu onlarca, yüzlerce doğal afetle karşı karşıya kalıyoruz; özellikle Karadeniz Bölgesi’nde yaşanan sağanak yağışlar sonucunda sel ve heyelanlar meydana gelmekte, birçok can ve mal kaybı meydana gelmekte; Rize’de, Trabzon’da, Artvin’de, Samsun’da, Ordu’da, Giresun’da son yıllarda birçok kez şiddetli yağış, ardından sel ve heyelanlar meydana geldi. Tabii, iklim krizini tetikleyen diğer etkenler, Karadeniz Bölgesi’nde kurulan hidroelektrik santraller, madencilik faaliyetleri ve yanlış yapılan yollar, doğaya rağmen yapılan yollar. Yine, son dönemlerde İzmir’de yaşanan sel felaketi... Ve şu fotoğrafı göstermek istiyorum değerli milletvekilleri: Van Gölü 200 metre çekilmiş vaziyette, 200 metre çekilmiş bir Van Gölü’yle karşı karşıyayız. Aslında bu bile başlı başına nasıl bir felaketle karşı karşıya olduğumuzu göstermekte.

Yine, 2021 yılı Ocak ayı “Son elli bir yılın en sıcak 2’nci ayı” olarak kayıtlara geçti, dediğim gibi, yani tehlike “Geliyorum.” diyor.

Tabii, değerli milletvekilleri genel itibarıyla su kaynaklarının korunması konusunda önemle bu konuya değindiler ancak şöyle bir görüntüyü size göstermek istiyorum, bu, aylar önce yaptığım basın açıklamasından: “Hazreti Nuh’un mekânı Cudi Dağı AKP tarafından yok edilme eşiğinde.” diye. “Nerdüş kömür akıyor.” bu da Şırnaklı yurttaşlarımızın başlattığı bir “hashtag” kampanyasıydı. Sadece fotoğraf yetmiyor diye düşündüm, yetmez diye düşündüm. Nasıl bir doğa tahribatı yaşandı; bir saat önce, yine bir yurttaşımız yolladı -Nerdüş Deresi’nin hemen kenarındaki bir restoran sahibi yurttaşımız yolladı- Nerdüş Deresi şu an bu şekilde akıyor. Nerdüş Deresi, Cudi Dağı’ndan başlayarak ta Şattülrap’a yani Basra Körfezi’ne kadar devam eden Dicle Nehri’ne dökülüyor ve bu dereden onlarca köy, binlerce, on binlerce insanımız ve yine hayvancılıkla uğraşan, tarımcılıkla uğraşan yurttaşlarımız ya da bahçeleri olan yurttaşlarımız yararlanıyordu ancak şu an maalesef ki bu su, bu şekilde akmakta. Bu da saatlerdir bekletilmiş hâliyledir. Şöyle bir ters çevireyim, buradan herhâlde görülebiliyor. Şu an Nerdüş Deresi bildiğiniz artık katran

kararı akıyor. Eğer gerçekten doğaya sahip çıkacaksanız, suya sahip çıkacaksanız, buyurun buradan başlayalım.

Nerdüş Deresi'nin bu kadar kirlenmesine karşı verdiğimiz mücadeleler, suç duyuruları, kampanyalar sonrasında Valilik açıklama yapmak zorunda kaldı, müdahale edeceğini söyledi. İşte, birçoğumuzun, Şırnaklıların birçoğunun çocukluğunun geçtiği, kenarında piknik yaptığı, yüzdüğü Nerdüş Deresi, dediğimiz gibi, artık, bildiğiniz, rant akıyor, kömür akıyor. Valiliğin yaptığı açıklamada "Kontroller yapılıyor." dendi, sonrasında "Uyarılar yapılıyor." dendi, sonrasında "Ceza kesildi." dendi ve en sonunda da "Söz konusu kömür ocakları kapatıldı." dendi. Ancak aradan bir iki gün geçmeden söz konusu kömür ocakları yine açılmaya başlandı ve yine doğayı tahrip etmeye, Nerdüş'ü tahrip etmeye devam etti.

Yani, tabii, suçlayıcı olma konusunda bunu söylemiyoruz ama "Valinin bile ya da savcılığın bile müdahale edemediği bu kömür ocaklarının sahibi kim?" diye sorduğunuzda -merak ediyorsanız size söyleyeyim- AKP'li bir milletvekilinin babası. Ruhsat sahipleri, tümünün ruhsat sahibi, AKP'li bir milletvekilinin babası. Yani nasıl bir güç ki bu, Valilik ya da Cumhuriyet Başsavcılığı baş edemiyor. Yani göz göre göre bu doğa tahribatını yapmaya devam ediyor ve hiçbir güç bunu engelleyemiyor. Dediğim gibi, eğer, gerçekten, su kaynaklarının korunması anlamında bir şey yapılacaksa buyurun, ilk başta Nerdüş Deresi'nden başlayalım.

Türkiye'de iklim krizinin nedenlerinin ortaya konması, bir bütün olarak insan ve canlı sağlığı, tarım ve hayvancılık, ormanlar, yer altı ve yer üstü su varlıkları, gıda güvenliği, biyolojik çeşitlilik ve ekonomi üzerine yıkıcı etkilerinin saptanması, çözüm üretecek kapsamlı politikalar geliştirilmesi, Türkiye'nin imzaladığı anlaşmalardaki taahhütleri yerine getirmesi, iklim krizine karşı hazırlanan stratejik planların uygulanması ve Paris İklim Anlaşması'nın onaylanması için bir Meclis araştırması komisyonu kurulması elzemdir. İvedilikle bu eksikliği giderip hep birlikte mücadele etmeliyiz. Ancak, dediğim gibi, buyurun, Nerdüş Deresi'ni bu katliamdan kurtaralım diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önerge sahiplerinden diğer söz talebi Sayın Murat Çepni'nin.

Buyurun Sayın Çepni. (HDP sıralarından alkışlar)

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkan.

Genel Kurul ve değerli halkımız; evet, pandemi koşullarında, iklim kriziyle mücadeleyi, kriz üzerine krizi konuşuyoruz. Peki, bunlara karşı hep birlikte, sermayesiyle, işçisiyle, köylüsüyle birlikte mi mücadele edeceğiz, her biri taşın altına elini mi koyacak, bakalım durum böyle mi?

İklim krizi, atmosferde sera etkisi yaratan gazların oranının yükselmesi ile yer kabuğu ve denizlerin ortalama sıcaklığının artması demek. Makûs kader değil fakat sorumlusu petrol, kömür ve doğal gaz tüketimi, endüstriyel tarımdan kaynaklanan karbondioksit, ormanların yok edilmesi, sanayi tesislerinin hızla artması, enerji, maden şirketlerinin faaliyetleri. Görüldüğü üzere, sebepler çok tanidik. Milyarlarca insanın açlığına ne sebep oluyorsa iklim krizine de aynı şeyler neden oluyor. Ortalama sıcaklık Sanayi Devrimi öncesine göre 2 derece daha yüksek. Dünyada yıllık yaklaşık 15 milyar ton kömür yakılıyor ve bu oran her yıl yüzde 2-3 oranında artıyor. Henüz çıkartılmayan rezervleri de kattığımızda, kömür, petrol ve doğal gaz açısından yüzyıllar boyunca dünya bu karbon salımı riskiyle karşı karşıya kalabilecek. Bu durum, iklimin tamamen değişmesi ve insanlık dâhil canlıların yaşamını sürdüremeyeceği koşullar demek; bu durum, aşırı iklim olayları, açlık, susuzluk, kuraklık, göç ve savaşlar demek. Fosil yakıtların esas enerji kaynakları olmasının yüz-yüz elli yıllık bir mazisi var ama 1950'den bu yana kullanım 8 kat artmış durumda.

Dünya daha önce 5 kez canlı türlerinin büyük çoğunluğunun yok olduğu ekolojik ve iklimsel dengesizlik süreçleri yaşadı -volkan patlaması, dev yangınlar, depremler- ancak bütün bunlar binlerce yıla yayılan süreçlerde meydana geldi; bugün yaşanan ise öncekilerle kıyaslanamayacak hızla gerçekleşiyor. Yine öncekilerden farklı olarak yaşadığımız yok oluş doğrudan insan marifetiyle gerçekleşiyor.

1990 sonrası Türkiye'nin iklim krizine katkısı yüzde 140 artmış durumda. Dünyanın en çok salım yapan 20 ülkesi arasında, kişi başı emisyonu 6,6 ton, bu da dünya ortalamasında Türkiye'yi kirleticisi bir ülke yapıyor. Araştırmalara göre, ısınma aynı hızda sürerse yaz aylarında Türkiye'nin batısında sıcaklıklar 5-6 derece, doğu bölgelerinde ise 3-4 derece yükselecek, kış aylarında da sıcaklıklar 2-3 derece yükselecek. Karadeniz Bölgesi'nde yağışlar yüzde 10 ile 20'lik artışlar gösterebilecek, güneyde ise yüzde 30'a kadar yağmurlar azalacak.

İklim krizine karşı dünyada neler oluyor? Şubat 2021 itibarıyla dünyada nüfusun yüzde 25,2'sine ve sera gazı salımlarının yüzde 31,6'sına denk gelen 43 ülke ve AB'nin 27 ülkesi, Paris Anlaşması gereği ulusal katkı payı beyanında bulunmuşlar. Çin dâhil 5 ülkenin beyanları henüz öneri aşamasında, Türkiye dâhil 114 ülke ise henüz bir beyanda bulunmamışlar. BM Çevre Programı'na göre bu beyanlarla bile her yüz yıl içerisinde 3,2 derecelik bir ısınma gerçekleşebilir, oysa 1,5 derecenin altında kalabilmesi için 2030'a kadar fosil yakıt kullanımının azaltılması, 2050'ye kadar ise tümünden sınırlandırılması gerekiyor yani mevcut hedefler en az 5 kat artırılmalı. Türkiye, Paris Anlaşması'nı Meclisinden geçirip yürürlüğe koymayan 7 ülkeden 1'i, aynı zamanda G20 ülkesi. Buradan bir kez daha söylüyoruz: Anlaşma acilen Mecliste onaylanmalı ve uygulamaya geçmelidir.

Türkiye'nin millî kalkınma planında 2023'te enerji talebinin yüzde 18 artması hedefleniyor. Dünyada, Çin dışında, kömür kapasitesini Türkiye kadar artırmayı planlayan başka bir ülke yok. Paris Anlaşması 2020'de uygulanmaya başlanacaktı ancak böyle olmadı; hâlâ, tüm imzacılar da dâhil olmak üzere sürüncemede kalmaya devam ediyor. Anlaşma yaşayan ölüye dönmüş durumda, tehlikenin büyüklüğü ve aciliyeti dikkate alındığındaysa yetersizliği kanıtlanmış durumda. İklim krizine karşı sadece Paris Anlaşması'yla mücadele edilebilir mi? Rakamlar gösteriyor ki bu mümkün değil, yine gerçekler gösteriyor ki sorunun sorunlusıyla kafa kafaya verip söz konusu sorun layıkıyla çözülemez. Pandemi olduğu gibi burada da aynı gemide değiliz, krizi yaratan sermaye ve onun devletleridir. Kriz kapitalizmin krizidir, doğal bir felaketle karşı karşıya değiliz. İklim krizi önce ezilenleri, ezilen halkları vuruyor, vurmaktadır.

Peki, Türkiye ne yapıyor? En son Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İklim Değişikliğiyle Mücadele Sonuç Bildirgesi'ni yayınladı, yine tipik bir AKP tarzı siyasetle karşı karşıyayız. Kendi çıkardığı kanunlara uymayan, Anayasa'yı takmayan, mahkeme kararlarını dinlemeyen bir iktidar, iklim kriziyle mücadele edeceğini söylüyor. Baştan sona değersiz bir metin, umuyoruz ki bu komisyon bu konuda da elinden geleni yapmaya çalışır.

Bakanlık tüm kurumlara "Sera gazı emisyonlarının azaltılmasına ve iklim değişikliklerine uyum sağlanmasına yönelik, 2050 Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi ve Eylem Planı uygulamaya konulacak." diyor. Dünyadaki örnekleriyle aynı, sanki kriz bugünün değil de yarının sorunuymuş gibi sorumlulukları otuz yıl sonraya havale ediyorlar. Bu yaklaşım tümüyle ikiye bölünmüş bir yaklaşımdır. Yeni maden sahaları, nükleer ve termik santraller, inşaatlar, endüstriyel tarım, suları bitiren HES'ler, "yenilenebilir enerji" adı altında doğayı, tarımı, yaşam alanlarını tehdit eden enerji yatırımları kendi iktidarlarında yaşamamış gibi, yaşanmıyormuş gibi, iklim krizine karşı mücadeleden bahsediyorlar. Oyun basit, karbon emisyonunun azaltılmasından bahsetmiyorlar, sadece "Bunu yapacağız." vaadinde bulunuyorlar. Churchill'in meşhur lafı gibi, hiçbir şeyi değiştirmemek için her şeyi değiştirmek gerekiyordu.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı "7 bölgede tüm alanlar iklim değişikliğine uyumlu hâle gelecektir." diyor, oysa aynı Bakan Temmuz 2019'da Karadeniz Bölgesi İklim Değişikliği Eylem Planı'nı açıklamıştı. Peki, ne yapıldı? Dere yataklarında işgale son verileceği söylenmişti ama aynı iktidar, daha önce ihanet ettiklerini söylediği Ayder'de yeni imar izinleri açıkladı.

Bakanlık "sıfır atık" deyip duruyor. Biz bir kez daha buradan soruyoruz: İzmir Gaziemir'de terk edilmiş fabrika alanındaki nükleer atıkları on üç yıldır neden temizlemiyorsunuz?

Plandaki diğer bir yalan da yenilenebilir enerji yatırımları. Bir kez daha söylüyoruz: Yenilenebilir enerji demek, fosil yakıtlara alternatif, doğaya, yaban hayata ve insana zararsız enerji demektir. Sizin gibi parayla gözü dönmüş bir iktidarın eline dünyanın en zararsız projesini verin, ondan da en zararlı olanı bulup çıkarır. HES'ler en tipik olanıdır, güya "zararsız" diye HES'leri doğanın bağrına saplanan bir hançere dönüştürdüler. HES'ler, yenilenebilir enerji statüsünden derhâl çıkarılmalıdır. Telifisi mümkün olmayan zararlar veren bu projeler, AKP'nin rant projeleridir.

Bakanlık, bildirmede yine ibretlik olarak, sel, heyelan, erozyon, taşkın tehdidi bulunan bölgelerde yeniden inşaat faaliyetlerine izin verilmeyeceğini söylemiş. Sözün bittiği yerdeyiz gerçekten. İmar affının sonuçları ortadayken, Karadeniz sahili, yaylaları, dereleri ortadayken, "Kanal İstanbul'u inadına yapacağız." derken bu açıklama halkla düpedüz alay etmektir.

İklim krizine karşı yapılacak ilk iş, şu anda yapılan ne varsa tersini yapmaya başlamaktır. "Kazma Bırak" diyoruz. Doğaya rağmen kalkınma olmaz, bir avuç şirketin kârı uğruna dünyanın geleceği tehlikeye atılmaz. İklim acil durumu ilan edilmelidir. Enerji politikası şirketlerin ihtiyacı üzerine kurulamaz. "Kim için, ne için enerji?" sorusunu soruyoruz. Enerji politikası, kamusal ve demokratik olmak zorundadır. Yerinde, kamusal, kooperatifler biçiminde örgütlenmiş yenilenebilir enerji politikasını savunuyoruz. Tarımı bitiren, suları yok eden, ormanları yok eden, kentleri betonlaştıran, insanları zehirleyen tüm projeler derhâl durdurulmalıdır. İklim krizine karşı mücadele, krizin kaynağı kapitalizme karşı mücadeleyle ancak nihai başarısına ulaşabilir.

İklim krizine karşı tüm dünyada sokaklara çıkan milyonlarca insanın mücadelesini buradan selamlıyoruz. İklim krizine karşı mücadele ancak bu yolla başarılabilir diyorum ve tüm izleyen arkadaşlarımızı selamlıyorum, sevgilerimi sunuyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 20.08

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 20.16

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Sibel ÖZDEMİR (İstanbul), Rümeyza KADAK (İstanbul)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 52'nci Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Küresel iklim değişikliğinin etkilerinin en aza indirilmesi, kuraklıkla mücadele ve su kaynaklarının verimli kullanılması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla verilen araştırma önergelerinin birlikte yapılan görüşmelerine devam ediyoruz.

Söz sırası, örneğe sahiplerinden Denizli Milletvekili Sayın Gülizar Biçer Karaca'ya aittir.

Buyurun Sayın Karaca. (CHP sıralarından alkışlar)

GÜLİZAR BIÇER KARACA (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, böyle bir komisyonun kurulacak olmasından duyduğumuz memnuniyeti ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Öncelikle, hep "iklim değişikliği" "iklim değişikliği" deniyor. Acaba gerçekten "iklim değişikliği" olarak mı yoksa "iklim krizi" olarak mı bunu adlandırmak gerekir, bunu açıklığa kavuşturmamız gerekir diye düşünüyorum. "İklim değişikliği" dediğimiz zaman olayı basitleştiriyoruz, insan faktörünü ortadan kaldırıyoruz; sanki doğa kendi kendine değişiyor, iklim kendi kendine değişiyor ve insan ve insanlık buna hiçbir müdahalede bulunmuyor yani insanlar süttten çıkmış ak kaşık durumuna geliyor. İşte, tam da burada "iklim krizi"ni tanımlamak gerekiyor. Tamamen insanların müdahalesiyle, yönetenlerin uyguladığı siyasi politikalarla hayata geçirilen ve maalesef ülkemizde, dünyada krize dönüşmüş -çoklu krize dönüşmüş- bir yapıyı ifade etmesi bakımından ve olayın vahametini ve ciddiyetini kavramak ve ona göre gereken tedbirleri almak bakımından da "iklim krizi" olarak isimlendirmenin zorunlu olduğunu söylemek isteriz.

Nedir iklim krizi? Hatırlarsanız, geçtiğimiz yıl, 2020 yılında birçok bölgede ani ısı değişikliği, sıcaklık, hava değişiklikleri sebebiyle don olayları, dolu olayları, felaketleri ya da aşırı sıcaktan kaynaklı ciddi bir sorun yaşadık. Aydın ilinin Kuyucak ilçesinde Genel Başkanımızın görevlendirmesiyle gittiğimiz çalışmada bir vatandaş şunu söyledi: "Sayın Vekilim, dün gece 7 derecedi sıcaklık, gündüz 47 derece ve üzerine çıktığı için naranciyeye bahçem perişan oldu. Ben bu bahçeden 80 kamyon portakal satır iken 1 kamyon portakal satabileceğim." dedi. İşte, iklim krizi tam da budur; 80 kamyon naranciyeye satılan bahçede, o, gece 7, ertesi gün 50 dereceye yaklaşan ani sıcaklık değişikliğiyle uğranılan krizdir aslında.

Yine, başka nedir? Karadeniz Bölgesi'nde, geçtiğimiz günlerde İzmir'de ve yurdumuzun dört bir köşesinde deniyor ya "Yetmiş yıldır, seksen yıldır böyle bir sel felaketi görmedik." İşte, o sel felaketinde, üç dört günde yağması gereken yağmurun neredeyse bir saatte yağın yağmur hâline gelmesi yani metrelerce düşen yağmur miktarının, üç günde yağması gerekirken bir saatte yağması demektir iklim krizi. Tabii ki yağmur yağıyor, sel felaketleriyle karşı karşıya kalıyoruz, vatandaşlarımız yaşamını kaybediyor; aynı zamanda da bundan ders çıkarmayarak yeni sel felaketleri öncesinde hamasi nutuklarla "Yapacağız, edeceğiz, çözeceğiz." diyoruz, o olayın üzerinden birkaç gün geçtikten sonra da maalesef, bu ülkeyi yöneten saray tamamen unutuyor. Arkasından deniyor ki: "Evet, iklim eylem planları hazırlıyoruz." İklim eylem planları, sadece beş yıldızlı otellerde, gösterişli salonlarda sunumları yapıp kuşe kâğıtlara basılarak dağıtılıyor; eylem planları, bir türlü adında geçtiği gibi eyleme dönüşmüyor.

Peki, iklim kriziyle mücadele etmek için ne yapmamız gerekiyor? Tabii, diğer konuşmacı arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi, öncelikle, Paris İklim Anlaşması'nı bu Parlamentodan geçirerek karbon emisyonu konusunda ve sıcaklık fazlalığını önümüzdeki 2050 yılına kadar 1,5 santigrat derece azaltmak için bir adım atmamız gerekiyor. Paris İklim Anlaşması'nı neden buradan geçirmiyoruz? Paris İklim Anlaşması'nı Türkiye Cumhuriyeti devleti gelişmiş ülke sıfatıyla imzaladı ve sandı ki Adalet ve Kalkınma Partisi o dönemde, işte, gelişmiş ülke olarak imzalanırsa bir sihirli değnek değecek, Türkiye birdenbire gelişmiş ülke statüsüne atlayacak ve burada, bayram havasında ilan ettiler "Gelişmiş ülke olarak imza attık." diye. Sonra işin rengi ortaya çıktı. Gelişmiş ülke olarak imza atınca bir sürü taahhüt var, yerine getiremiyoruz ve aynı zamanda da o imzayı atarken hedefledikleri yeşil iklim fonlarından ya da yenilenebilir enerji fonlarından para alma hayalleri de suya düşmüş oluyor. İşte bu nedenle şimdi pazarlık yapılıyor, deniyor ki: "Biz gelişmiş ülke olarak imza atsak da bizi bu fonlardan faydalandıracaksınız." Ama Birleşmiş Milletler tabii ki saray gibi değil, tek kişi karar vermiyor ve her defasında o iklim zirvelerinde; COP 25, COP 24, COP 23 denen zirvelerde Türkiye'nin bu talepleri hep reddediliyor.

Değerli arkadaşlar, peki, ne yapmalıyız? Avrupa Birliğine yeri geldiğinde deniliyor ki: "Yönümüz Avrupa Birliği." Ama uygulamaya bakıyoruz, yönümüz Afrika ülkelerine dönmüş durumda ve orada yönümüz Avrupa Birliği ise Avrupa Birliği Avrupa Yeşil Mutabakatı'nı, sözleşmeyi imzaladı ve imzacı tüm ülkelere de sorumluluklar yükledi. Neler dendi? Peki, ne yapılması gerekiyor? Yönümüz eğer Avrupa'ysa ve gerçekten iklim kriziyle mücadele edeceksek... Avrupa'nın, dünyanın 2050 yılına kadar zamanı olan bir süreçte Türkiye'nin 2035'e kadar bile zamanı kalmamış durumda. Ne yapılması gerekiyor? Deniyor ki: "Fosil yakıtlara dayalı enerji üretiminden vazgeçeceksiniz." Peki, biz ne yapmışız? Paris İklim Anlaşması'nda yazılı olan miktarın yüzde 120'si kadar fazla fosil yakıtı dayalı yatırım planlamış ve yatırımı öngörmüşüz yani "Paris İklim Anlaşması'nda imzaladığımız

miktarın yüzde 120 daha fazlası fosil yakıt." demişiz. Alpu tarımsal sit alanı, "Orada fosil yakıtı dayalı termik santral kuracağız." denmiş. Onunla da yetinilmemiş, "Samsun'un Çarşamba Ovası'nda biyokütle enerji..." denmiş ve inatla bu enerji, biyokütle enerjisi... Tarımsal sit alanında bunu hayata geçirmek için cansiparane orada mücadele ediyorsunuz.

Su kaynakları ve su yönetiminden bahsediyoruz. Değerli arkadaşlar, hepimizin bildiği gibi, Göller bölgemiz vardı. Doğa Haklarından Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı olduğum dönemde o Göller bölgesini dolaştım. Göller bölgesi artık çöller bölgesi olmuş durumda çünkü sular çekilmiş, göller kurumaya başlamış. Eğirdir Gölü'ne gittik. Eğirdir Gölü'nde, on yıl önce gittiğimde gölün bulunduğu yere lokanta açılmış; göl çekilmiş, yerine lokanta yapılmış arkadaşlar. Ardından Burdur Gölü'ne gittik; Burdur Gölü'ndeki iskele ortada kalmış, göl 18 metre içeriye doğru çekilmiş.

İklim krizi ya su kaynaklarımızı kurutmuş ya da su kaynaklarımıza, iktidarın o "5'li çete" dediğimiz yandaşları sarılmışlar. Ne olmuş? Ülkemizin en güçlü yer altı su kaynağı Kaz Dağları'nda var, orayı Alamos Gold'a peşkeş çekmişiz. Yetmemiş, karbon yutağı olan ormanları orada perişan ettirmişiz. O da yetmedi, Murat Dağı... Murat Dağı Ege Bölgesi'nin en büyük yer altı su kaynaklarından biri. Orada siyanürle altın işleyecek bir altın madeni çalışması başlattınız. İyi ki o bölgede yaşayan yurttaşlarımız var, iyi ki çevre örgütleri var, iyi ki barolar var; açtıkları dava kazanıldı ve Murat Dağı şimdilik sizin şerrinizden kurtulmuş oldu.

Başka neresi var? Başka, Dersim'de Munzur Dağı var. Munzur Dağı da en güçlü yer altı su kaynaklarımızdan biri. Oraya da göz diktiniz ve oradaki altın madeni arama çalışmalarıyla, ruhsatlandırmalarla Munzur Gözeleri'ni yok etmeye çalışıyorsunuz.

Yetmedi, Karadeniz'de Cerattepe'yi hatırlarsınız. Millete küfreden Cengiz Holdinge Cerattepe'de imkân sağlamak için devletin tüm güvenlik güçlerini kullandınız. Oradaki insanları yerle bir edecek... Oradaki insanları, ölümüne mücadele anlayışını hayata geçirerek, ezdiniz geçtiniz, orayı Cengiz Holdinge peşkeş çektiniz. Cengiz Holding ÇED raporunda diyordu ki: "Buradan biz su kullanmayacağız, suyu tankerlerle taşıyacağız." Bir süre sonra su kaynakları kesildi, sular kesildi ya da var olanlar bulanık akmaya başladı. Bir gittiler ki Cengiz Holding Cerattepe'deki o su kaynaklarına, Artvin'in su kaynaklarına el koymuş. İyi ki 31 Martta Cumhuriyet Halk Partisi Artvin'de Belediyeyi kazandı ve Cumhuriyet Halk Partili Belediye Başkanı "Bu suya seni dokundurtmayacağız." dedi, iyi ki Artvin'in suları da böylelikle kurtulmuş oldu. (CHP sıralarından alkışlar)

UGUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Aynen öyle, aynen öyle.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Devamla) – Değerli arkadaşlar, su kaynaklarımıza, yer altı su kaynaklarımıza bu şekilde müdahale ediyoruz ama başka bir şey daha yapıyoruz; Denizli'de, Dalaman Çayı'nda olduğu gibi, Menderes Nehri'nde olduğu gibi tüm kimyasal atıkları o suya bırakıyoruz ve tarım arazilerimizi de o zehirli sularla maalesef zehirliyoruz. Ne yapacağız? Ormanlarımızı koruyacağız, karbon yutak alanlarımızı geliştireceğiz. Ha, orman deyince de öyle 1 milyon, 7 milyon ağaç dikmekle orman olunmuyor, orman en az yüz yılda ortaya çıkıyor. O yüzden, öyle "7 milyon ağaç dikeceğiz." hevesiyle ortaya çıkmayın. Paris İklim Anlaşması imzalanacak, fosil yakıtı dayalı üretimden vazgeçeceksiniz ve her şeyden, her şeyden önce de iklim krizinin bir küresel kriz olduğunu bilecek ve "Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiçbirimiz." anlayışıyla iklim krizini yöneteceksiniz diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP ve HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önerge sahipleri adına diğer söz talebi Sayın Murat Bakan'ın.

Sayın Bakan, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bugün benim için mutlu bir gün. Niye mutluyum? Çünkü bu 43 Meclis araştırması önergesinden 6 tanesini farklı tarihlerde ben vermişim. 26'ncı ve 27'nci Dönemde bu konuyla bağlantılı olarak toplam 50 tane soru önergesi var, 24 tane Meclis araştırması önergesi var. Dolayısıyla, kendi verdiğim önergeyle ilgili ve kurulacak bir komisyonla ilgili konuşuyorum, o yüzden mutluyum.

Niye bu kadar hassasiyet göstermişiz? Niye defalarca Meclis gündemine getirmişiz, canhıraş bir mücadele vermişiz değerli arkadaşlar? Bunu bu kadar çok istememizin sebebi: Milyarlarca gezegen içinde hatta milyarlarca galaksi içinde canlı yaşamının olduğu tek yer belki de bu bizim mavi Dünya'mız. Başka yaşayacak yerimiz yok; henüz yok, bildiğimiz bir yer yok değerli arkadaşlar. Gerçi, Sayın Cumhurbaşkanı "Ay'a sert iniş yapacağız." dedi ama Ay'a inen 1969 yılında indi, mevzu artık Mars değerli arkadaşlar; Mars'a insan indirme peşinde insanoğlu. Çok yakında, biliyorsunuz, NASA "Perseverance" diye bir uzay aracı indirdi. Yine, Çin'in de bir uzay aracı Mars'ın yörüngesine girdi. Çok sayıda özel şirket de bununla ilgili çalışıyor. Niye insanlık Mars'ta bir koloni kurma ya da Mars'ta yaşam kurma mücadelesi içinde değerli arkadaşlar? Bunun yanısıra iklim krizinde gizli. Dünya, iklim kriziyle bir varoluş problemi içinde ve bu varoluş sorununu çözmeye ilgili de "Tekrar, öğrenmenin en önemli unsurudur." diyerek Stephen Hawking'i hatırlatmak istiyorum hepimize. 2018 yılında ölen İngiliz astrofizikçi Stephen Hawking ölmeden önce şöyle söylüyordu: "İnsanoğlu önümüzdeki altı yüz senede Dünya'yı bir ateş topuna çevirecek. Artan nüfus ve enerji talebi gezegeni felakete sürükleyecek. İnsanlık hayatta kalmak için Dünya'yı yüz yıl içinde terk etmeli." diyor ve ekliyor: "Burada tükeniyoruz. Gitmemiz gereken tek yer başka dünyalar. Diğer güneş sistemlerini keşfetmemizin tam zamanı. Farklı sistemlere yayılmak, bizi kendimizden kurtaran tek şey olabilir. İnsanların Dünya'yı terk etmesi gerektiğine inanıyorum." Mevzu bu kadar mühim.

Bu arada -daha çok yeni- 37 tane sivil toplum örgütü bir imza kampanyası başlattı Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmek üzere. O imza kampanyasına katılan bir milletvekiliyim, ben de imzaladım o kampanyayı. Mevzu şu, kampanyanın mevzusu: Paris İklim Anlaşması. "Paris'i onayla." diyor 37 tane kıymetli sivil toplum örgütü. Niye onaylamıyoruz arkadaşlar Paris İklim Anlaşması'nı? Sebep tamamen duygusal. Türkiye Paris İklim Anlaşması'nı imzalarken gelişmiş ülke statüsüne kavuştu; gelişmiş ülkeler gerekli finansal kaynaklardan, fonlardan yararlanamıyor. Diyoruz ki: "Bizi geliştirmekte olan ülkeler statüsüne alın, bu şekilde imzalayalım." Bizim dışımızda bu işe imza vermeyen ya da imzasını çeken bir ülke daha vardı, Amerika Birleşik Devletleri. Yeni yönetimle beraber ABD, Birleşmiş Milletler Paris İklim Anlaşması'na katıldığını açıkladı ve bir iklim sözcüsü var, eski ABD Dışişleri Bakanı John Kerry; Münih Güvenlik Konferansı'nda diyor ki: "İklim konusunda on iki yıl vardı önümüzde yani aşırı doğa olaylarını engelleyebileceğimiz, müdahale edebileceğimiz on iki yıl vardı bilim adamlarının söylediği; şu an dokuz yıla indi. Agresif tedbirler almak zorundayız."

Bir haber daha: Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Jake Sullivan'la telefonda görüşmüş ve Türkiye'nin, ABD'nin Paris Anlaşması'na geri dönüş kararını memnuniyetle karşıladığını, iklim kriziyle ilgili mücadelede uluslararası dayanışmanın elzem olduğunu belirtmiş.

İyi de Sayın Kalın, Türkiye beş yıldır imzaladığı Paris Anlaşması'nı Meclise getirmiyor. Biz, burada, o "elzem" dediğiniz noktada, sözleşmeyi imzalamayan Eritre, İran, Irak, Libya ve Yemen'le dayanışma göstermişiz; uluslararası dayanışmanın içinde değiliz.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Paris İklim Anlaşması için mücadele etmesi lazım. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının derdi de şehircilik, çevreyle ilgisi yok. Diğer taraftan, Enerji Bakanlığı, Sanayi Bakanlığı ülkenin doğasını yağmalamakla meşgul aynı plastik çöp ithalatında olduğu gibi, aynı madenlerde olduğu gibi. Çevre, rant ve yağma ekonomisinin baskısı altında değerli arkadaşlar. Oysa Türkiye, yeşil ekonomiye yönelse, yenilenebilir enerjiye yönelse avantajlı duruma geçecek.

Bu arada, dünya Paris Anlaşması'na taraf olmayan ülkelere de yaptırım uygulamayı düşünüyor yani yarın sınır kapısına gittiğinizde karbon vergisiyle karşı karşıya kalabilirsiniz. Sürecin dışında kalmak, sadece iklim kriziyle mücadelede müzakere

süreçlerinin dışında kalmak değil, aynı zamanda bizim onaylamama gerekçesi olarak söylediğimiz finansal hedeflerimizin de dışına düşmek demek, bunlardan da uzaklaşıyorsunuz demek. Eğer Paris Anlaşması'nı onaylamazsak bunun 2 ayrı sonucu olacak:

Birincisi -bana göre en önemlisi- dünyanın ısınmaya devam etmesine ve dünyanın varoluş krizini yaşamasına devam etmesine katkıda bulunacağız, dünyanın yok oluşuna ülke olarak katkıda bulunacağız, en önemlisi bu.

Bunun kadar önemli olmasa da ikinci bir konu var, o da şu: Dünya "çevre ekonomisi" denilen, "yeşil ekonomi" denilen sürece giriyor. Avrupa Birliği buna "Yeşil Mutabakat" diyor, "Green Deal" diyor. Döngüsel ekonomi artık en önemli ekonomik model olarak ortaya çıkıyor ve siz Türkiye olarak bunun dışında kalıyorsunuz ve bizim firmalarımızı; Türkiye'de ticaret yapan, ihracat yapan firmalarımız rekabette geriye düşecek bir konuma geliyor.

Değerli arkadaşlar, dünyanın yok oluşunu anlatan Hollywood'daki bir felaket senaryosu ya da bir felaket filmi izlemiyoruz, yaşadığımız her şey gerçek; o büyük hortumlar, seller, tayfunlar, kasırgalar, ani yağışlar, bir yılda yağacak yağmurun birkaç saat içinde yağması mesela, çölleşen tarım arazileri, eriyen buzullar, ocak ayında tomurcuklanan meyve ağaçları; bunların hepsi gerçek ve bunlar, aslında küresel iklim krizi de değil, yıkımının göstergeleri değerli arkadaşlar. Bugün, içinde yaşadığımız pandemi de iklim krizinden bağımsız değil. Yani, insanoğlu bir virüs gibi yayılıyor dünyaya ve yayıldığı her yerde kendisinin dışındaki canlı-cansız yaşamı yok ediyor ve bu pandeminin sebebi de o yaban hayata alan bırakmamamız, oradan geliyor bu. Belki bu pandemi bitecek ama eğer biz canlı-cansız doğaya saygı göstermezsek ve kendimizi ekosistemin bir parçası olarak görmezsek yeni pandemiler yaşayacağız. Suyun azalması ve kuraklık, beraberinde su ve gıda krizi getirecek. Gıda, su yokluğu ve suların yükselmesi sebebiyle, başta ülkemiz olmak üzere, kuzey ülkelerine ciddi bir göç dalgası başlayacak. O dramatik göç görüntülerini tekrar göreceğiz ve daha önce savaş mültecilerini görüyorduk, şimdi bu krizden etkilenecek iklim mültecilerini göreceğiz değerli arkadaşlar. Varsılların yarattığı, kapitalizmin yarattığı sorundan yine en çok yoksullar etkilenecek hem de bu işin hiç sorumlusu olmadıkları hâlde, zerre kadar günahları olmadığı hâlde.

Arkadaşlar, iklim krizini bir avuç insanın kaygısı olarak görmeyin. Bu sorun, sadece o ikonik fotoğrafta bir kopmuş buzulun üzerindeki kutup ayısının sorunu değil; bu, insanlığın, hepimizin ortak sorunu. Üstelik yaşadığımız coğrafyada bu yıkımın etkilerini çok şiddetli şekilde hissedeceğiz.

Türkiye, iklim krizinin ve aşırı iklim olaylarının, özellikle tarım ve bağlı sektörlerle etkisi bakımından dünyanın en hassas ve kırılgan bölgelerinden birinde arkadaşlar. Eğer dünya bu şekilde ısınmaya devam ederse artış 2050 yılı için 2,5-3 santigrat derece civarında olacak, bu yüzyılın sonunda ise 6 dereceyi bulacak. Bu ne demek biliyor musunuz? Türkiye'nin tüm bölgelerinde iklim değişecek demek. Gereken önlemler acilen alınmazsa iklim krizinin en yıkıcı sonuçlarından birini tarım ve gıda sektöründe yaşayacağız. Krizin dalgaları Anadolu'nun verimli topraklarını vurmaya başladı. Anadolu'da sulak alanlarımız, havzalarımız bir bir kuruyor, yok oluyor değerli arkadaşlar; durum bu kadar vahim.

Bu komisyonun kurulması doğru bir adım ancak yeterli değil. Bir taraftan bu komisyonu kurup diğer taraftan eskiden orman arazisi olan Külliye'de iklim kriziyle mücadele toplantısı yapamazsınız. Bir taraftan doğaya düşman "Kanal İstanbul'u inadına yapacağız." deyip diğer taraftan iklim kriziyle mücadele yapamazsınız. Bir taraftan kömüre dayalı termik santraller planlayıp diğer taraftan "iklim kriziyle mücadele" diyemezsiniz. Bir taraftan havaalanı, yol, köprü için milyonlarca ağaç kesip diğer taraftan "iklim kriziyle mücadele" diyemezsiniz değerli arkadaşlar. İklim krizi, su krizidir, toprak krizidir, hava krizidir, gıda krizidir; insanlığın gerçek beka sorunu, değerli arkadaşlar, iklim krizidir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önerge sahipleri adına söz sırası Eskişehir Milletvekili Sayın Jale Nur Süllü'de.

Buyurun Sayın Süllü. (CHP sıralarından alkışlar)

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; "iklim değişikliği" "kuraklık" "çölleşme" "ormansızlaşma" hele hele "iklim krizi" sözlerini duyduğumuz zaman hepimiz önce biraz irkiliyoruz, endişeleniyoruz ama sonra sanki tüm olup bitenler bizim dışımızdaki doğa olaylarıymış gibi davranıyoruz. Oysaki tüm bu konuştuğumuz ve Meclis araştırması komisyonu kurmamıza neden olan kuraklık, ister "iklim değişikliği" ister "iklim krizi" olarak adlandıralım, hepsi, aslında insan faaliyetlerinin içinde yaşadığımız evrende ortaya çıkardığı, sonra da dönüp insanlığı, hatta sadece insanlığı değil tüm canlıları etkileyen sorunlar. Dünyada bilim çevrelerinin endişe içinde tartıştığı, çözüm önerileri üretmeye çalıştığı sorunları, bu konuları, bizim yaşamımızı sürdürmek için pek bir düşkün olduğumuz konforumuz, zevklerimiz, meraklarımız, yaşamımızı kolaylaştıran teknoloji, sanayi ama her şeyden önemlisi de hırslarımızın, para ve rant düşkünlüğümüzün olduğunu kabul ederek konuşmamız gerekiyor.

Peki, biz, insanlar binlerce yıl içinde oluşmuş bu koskoca evrene bunca zarar vermeyi, doğrusu sonunda kendimize zarar vermeyi nasıl başarıyoruz? Bunun yanıtı, dünyamızda olup bitenlere şöyle kendi yaşantılarımızdan başlayıp iktidarın izlediği politikalara bakmakta yatıyor.

"İklim krizi" dediğimiz olgunun temel nedeni, sıkça duyduğumuz küresel ısınma ve etkileri. Küresel ısınma, atmosferdeki karbondioksit, metan ve su buharı gibi sera etkisi yaratan gazların yer kabuğu ve denizlerin sıcaklığındaki artışa neden olması. Aslında dünyanın sıcak kalmasını, dolayısıyla insan yaşamının sürmesini sağlayan sera gazları birikiminin hızla artması ve atmosferde sıkışması, yeryüzünün gerektiğinden fazla ısınmasına neden oluyor. İklim krizi doğal bir süreçte gerçekleşmiyor. Küresel ısınma, insan eylemlerinin zararlı etkilerinden dolayı meydana geliyor; kullandığımız deodorantlardan tutun da evlerimizdeki buzdolaplarına, telefonlara, bindiğimiz lastik otomobillerden salınan gazlara, sanayi ve tüm bunlar için ihtiyacımız olan enerjiye dek uzanıyor. Dünyada birincil enerji üretiminin yaklaşık yüzde 80'i "fosil yakıt" diye adlandırdığımız petrol, kömür ve gazdan karşılanıyor. Salınan gazlar, kloroflorokarbonlar gibi insan yapımı bileşikler, bir yandan yeryüzünün 20-30 kilometre üzerindeki gaz katmanını olan ve dünyaya gelen zararlı ultraviyole ışınlarını engelleyen ozon gazı tabakasını azaltırken küresel ısınmayı ve iklim krizini tetikliyor.

Bakın, geçen yüzyılda dünya sıcaklığı sadece 0,8 santigrat derece ile 1 derece arası geri dönülmez bir şekilde artmış. Yalnızca 1 derecelik artış bile kasırgalar, orman yangınları, beraberinde sel felaketleri, sıcak hava dalgaları gibi etkilere neden olabiliyor. Ülkemizde hiç yaşamadığımız kasırgalar, tsunamiler, fırtınalar yaşar olduk. Mevsimler kaydı, yer değiştirdi diye hepimiz konuşuyoruz, herkes kendi şehrinde yaşanan değişiklikleri biliyor. Eskiden yerden kalkmayan kar, yağsın diye dua eder olduk. Ne kışlar kış gibi geçiyor ne yazlar yaz gibi. Nisan yağmurları yaz aylarına kaydı. Tam ekinler kendine geliyor, bahar dalları açıyor, hadi bir kırağı, don... Ve son yıllarda seller, kırağı, dolu derken ekinler, ürünler mahvoldu. Tarımda olumsuz etkilerini yaşıyoruz, çiftçimiz çok büyük zarar gördü.

Su kaynaklarının azalması, çölleşme ve ormansızlaşma: Ormansızlaşma; tarım, endüstriyel ve kentsel kullanımlar için ormanların ve yeşil alanların yok edilmesi anlamına geliyor. Sorumsuzca arazi kullanımı, ormanların azalmasına yol açıyor. Kıyı şeritlerimizdeki ağaçlar kesiliyor yerine oteller, milyonlarca liralık siteler dikmek için. Maden sahaları için binlerce ağaç kesiliyor. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün raporuna göre her yıl yaklaşık 18 milyon dönüm orman kayboluyor. Ormansızlaşma, sel, toprak erozyonu, küresel ısınmada artış doğal hayatın ve belli canlı türlerinin kaybolmasına yol açıyor. Bilinçsiz arazi kullanımıyla flora ve fauna yok ediliyor. Bilinçsiz kaynak tüketimi kaynak krizine; su, toprak, güdültü kirliliğine yol açıyor. Ortaya

saçılan ve doğada yok olmayan naylon poşet ve plastikleri dünyada pek çok ülke yasaklamak için önlemler alırken “çevre” denince akla para geldiği için vatandaşın cebinden çıkacak, kasaya gidecek milyonlara bakılıyor.

Diğer yandan, gelişen teknoloji ve çeşitlenen ihtiyaçlarla daha fazla üretim daha fazla tüketiyoruz ama daha çok atık üretiyoruz. Çoğu atık vahşi depolama sahalarında yeraltına gömülüyor; metal gazları toprağı, suyu, canlı sağlığını olumsuz etkiliyor ve iklim krizi tetikleniyor. Çevreye duyarlı çöp bertaraf tesisleri çok büyük yatırımlar gerektirdiği için merkezî yönetime büyük iş düşüyor. Bakın, Eskişehir Büyükşehir Belediyemizin kurduğu çöp bertaraf tesisi, çevreye duyarlı enerji üretiyor, aynı zamanda şehrimize diktiğimiz fidanları üretmemizi sağlıyor.

Bakın, paralı poşet uygulaması -biliyorsunuz “atık yönetimi” deyince Çevre Ajansı kuruldu ama- bir yandan çöp ithalatı, bakanlıkların imar planlarıyla çevre talanları, bilimsel gerçeklere karşın Kanal İstanbul konusundaki inat; hepsi paranın çevreye tercih edildiğinin birer göstergesi.

Diğer yandan, devlet eliyle maden talanlarıyla ilgili ülkemizin her yerinden sesler geliyor. Dünya termik santralleri yasaklarken biz hâlâ bacaların filtersiz çalıştırılmasını konuşuyoruz. Oluşması için yüzyıllar geçen toprakları yirmi beş otuz yıllık ömrü olan termik santraller için heba ediyoruz. Termik santrallerde yanan kömürü depoladığımız alanlar toprağı mahvediyor, soğutma için bir ayda bile kullanılan milyonlarca metreküp suyla su kaynaklarında azalmalara yol açılıyor, altın ayırıştırıcılarıyla inşa edilen siyanür havuzlarının yeraltı sularına sızma tehlikesi göz ardı ediliyor.

“Su” demişken, su kıtlığının inanılmaz boyutlara ulaştığını biliyoruz. Bakın, dünyanın dörtte 3’ü su ancak tatlı su kaynakları sadece dünya su rezervlerinin yüzde 2,5’i kadar ve bunların yüzde 70’i tarımda, yüzde 16’sı sanayide kullanılıyor. Görüldüğü gibi, tatlı su kaynaklarının büyük oranda tüketildiği yerler tarım ve sanayi ama vahşi sulamaya devam ederek tarımda büyük ölçüde su kayıpları yaşıyoruz. Gerekli yatırımların yapılamamasıyla açık su kanallarında su buharlaşmaları çok büyük kayıplara yol açıyor, tasarrufa yönelik önlemler ise hiç alınmıyor. Hidroloji ve su kaynaklarına baktığımızda, ortanın biraz altında su varlığına sahibiz. OECD ve Avrupa Birliği ülkeleriyle kıyasladığımızda, yaklaşık 1.500 metreküp/yıl kişi başı su varlığıyla OECD ve Avrupa ülkelerinin ortalamasının altındayız. İklim kriziyle kişi başına su kapasitesinin bin metreküplere düşeceği uyarıları yapılıyor. NASA’nın yayınladığı kuraklık haritasında 2021’de Türkiye’nin çoğu bölgesinde kuraklık tehdidi yaşanacağı söyleniyor, hatta Orta ve Batı Karadeniz dâhil kuraklık tehdidinden söz ediliyor.

Peki, ne yapıyoruz? Biz Katar’la Su Yönetimi Anlaşması imzalıyoruz. Çözüm bu mudur? Atık su yönetiminde ve iklim krizinde mutlaka etkin bir eylem planıyla önlem alınması gerekiyor. Her şeyden önce, çevreyi ve doğayı sadece rant sağlayıcı, para getirici uygulamalarla talan etmekten vazgeçmemiz gerekiyor. Bilim adamları uyarıyor, raporlar yayınıyor.

Bakın, Cumhuriyet Halk Partisi olarak “Doğa Hakları İhlali” adında bir rapor yayınladık. Umarım herkes okur ve gereken dersi çıkarır.

Bakın, biz ne yapıyoruz? Biz atalet içindeyiz. Bir rapor var elimde; bakın, CFCU ve özellikle çok önemli kurumlar raporu birlikte imzalamış, Avrupa Birliği projesi olarak hazırlanmış ve adı “ ‘Ataletin Bedeli’ İklim Değişikliği Hedeflerine Ulaşılamamasının Türkiye’ye Maliyeti Üzerine Ortak Sosyoekonomik Patikalar Perspektifinden Bir Değerlendirme.” Dünyada neler olacağını anlatmıyorum bile. Bakın, Türkiye’de bu rapora göre deniz seviyesi 74 santim artacak; İstanbul ve İzmir’de 50 santim yükselmesi durumunda 252 bin kişi taşkınlara maruz kalacak; kıyı bölgeleri kalıcı toprak kaybı, taşkın ve erozyonlara maruz kalacak; kıyı ekosistemlerinde bozulma, toprağın, suyun tuzlanması ve doğal drenaj kaybı sürecek; deniz canlıları yüzde 17 azalacak; oksijen miktarı ve gıda arzı azalacak ve deniz balıkları Kuzey Ege’de yüzde 18 azalacak ve millî gelirden yüzde 50 kayıplara ulaşacağız. Evet, Ataletin Bedeli raporu; Türkiye’de üretim, millî gelir ve istihdamda düşüş, gıda fiyatlarında ise artış. Artık atalet içinde olmamız gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) - Evet, bugün Meclis araştırması komisyonu kurulması çok güzel bir adım; umarım iktidar da bundan gereken dersi çıkarır.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Evet, Meclis araştırması komisyonu üzerindeki görüşmelerde son 3 konuşmacıya geldik.

Şimdi, önerge sahipleri adına Burdur Milletvekili Sayın Yasin Uğur.

Buyurun Sayın Uğur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

YASİN UĞUR (Burdur) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; su kirliliğiyle etkin mücadelenin sağlanması ve doğal su kaynaklarının korunması ve verimli kullanılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla verilen bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerge hakkında önerge sahibi olarak söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, hepimizin bildiği üzere su, canlı yaşamının sürdürülebilmesi için en temel ihtiyaçtır. İnsanoğlu, binlerce yıldan beri akış gözlemleri, içme, kullanma ve sulama gibi suyun faydalarından yararlanmak veya zararlarından korunmak gibi maksatlarla suyla alakalı çalışmalar yapmış ve çeşitli su yapıları inşa etmiştir. Suya dair en eski çalışmaların milattan önce 3000 ve 2000’li yıllarda özellikle akarsuların kontrolüyle içme, kullanma suyu temini ve sulamaya yönelik su yapıları olduğu yapılan araştırmalarla da ortaya konmuştur. Yeryüzünde en geniş alanları kaplayan, bu nedenle dünyamıza “mavi küre” adının verilmesine neden olan su, yeryüzünde en çok bulunan bir kaynaktır; maalesef, yeryüzünde en çok bulunan bu kaynak içerisinde tüm tatlı suların oranı ise sadece yüzde 2,5’tur. Bütün tatlı su kaynaklarının yaklaşık yüzde 68’i buz ve buzulların içine hapsedilmiştir. Tatlı suyun diğer yüzde 30’u ise yer altındadır. Nehirler, göller gibi yüzeysel tatlı su kaynakları, dünyadaki toplam suyun yaklaşık yüzde 1’ini oluşturmaktadır. Bu tatlı su miktarı da dünyamızda kıtalar arasında su potansiyeli ve yaşayan nüfus oranına göre dengeli bir dağılım göstermemektedir. 1960 yılında dünya nüfusu yaklaşık 3 milyar iken su kaynaklarının miktarı ne ise bugüne geldiğimizde dünya nüfusu yaklaşık 8 milyara yaklaşmış ama dünyadaki su kaynaklarının miktarı ise yine aynıdır. Ülkelerin gelişmesine paralel olarak, kullanılabilir temiz su kaynaklarına olan ihtiyaç gittikçe artmaktadır.

Küresel ısınma neticesinde meydana gelen iklim değişikliğiyle birlikte kuraklık, nüfus artışı, sanayileşme, tarım faaliyetleri ve kişi başına tüketilen su miktarının artmasıyla yaşanacak olan su sıkıntısı; su kaynaklarımızın verimli bir şekilde kullanılmasını, korunmasını ve kirlenmesinin önlenmesiyle birlikte iyileştirme çabalarını mecburi kılmaktadır.

Ülkemizde kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarı 1.365 metreküp olup nüfus artışı ve sanayileşme hızı göz önüne alındığında 2040 yılında bu miktarın yıllık 1.120 metreküpe kadar düşeceği tahmin edilmektedir. Bu verilere göre ülkemiz, su stresi altında olan bir ülkedir. Yakın bir gelecekte ülkemizin su kıtlığı yaşayacak bir ülke durumuna gelmesi bile muhtemeldir.

Bu sebeple, gelecek nesillere temiz su kaynakları bırakılabilmesi için, su kaynaklarının sürdürülebilir bir yaklaşımla korunması ve yönetilmesi gerekmektedir. 2000’li yıllardan itibaren gündeme gelmeye başlayan “sürdürülebilir su yönetimi” kavramı, ekosistemin, toplumun ve gelecek nesillerin bütün taleplerini dikkate alarak su kaynaklarının havza bazında etkin kullanımlarını sağlayan ve su kaynaklarını etkileyen unsurları kontrol altına alan envanter, politika geliştirme, kriter ve standart belirleme,

planlama, organizasyon, yatırım, izleme, izin verme, denetim ve yaptırım faaliyetlerinin bütünü nü ifade etmektedir.

Değerli milletvekilleri, yaşam için elzem olan suyun hem miktar hem de kalite olarak her geçen gün azalması ve kirlenmesi, ülkeleri ulusal su politikalarına bağlı planlamalar yapma, uluslararası su hukuku kurallarını oluşturma ve suya ilişkin çok uluslu teşkilatlar kurma çabasına itmekte ve nihai olarak da her bir ülke için suyun etkin biçimde yönetimini zorunlu hâle getirmektedir.

İnsan sağlığının, su kaynaklarının, tabii ekosistemlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması bütün su kaynaklarının iyi su kalitesine ulaşmasına bağlıdır. Su kaynaklarının kalite sınıflarının ortaya konulabilmesi ve kalitenin iyileştirilmesi için alınabilecek tedbirlerin belirlenmesi ve etkilerin izlenmesi maksadıyla kimyasal, fizikokimyasal, biyolojik ve hidromorfolojik kalite unsurlarının belirlenerek bu kalite unsurları çerçevesinde 25 nehir havzasının tamamında sürekli izleme yapılması gerekmektedir.

Bu konuda ülkemizde neler yapıldığına bakacak olursak ülkemizde Tarım ve Orman Bakanlığınca miktar ve kaliteyi esas alan, havza bazında planlamaya dayanan bütüncül bir yaklaşımla su yönetimi ele alınmaktadır. Daha etkin su yönetimi için su kaynaklarının geliştirilmesi alanında hizmet vermekte olan Devlet Su İşlerinin yanı sıra havza bazlı su yönetimi için planların oluşturulması ve takibinin yapılması maksadıyla Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, uluslararası su faaliyetlerinin yürütülmesi için de Türkiye Su Enstitüsü çalışmalarını sürdürmektedir. Ayrıca, suyla ilgili bütün bakanlıkların katılımıyla Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu da faaliyetlerine devam etmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığının yanı sıra Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, yerel yönetimler, kalkınma ajansları ve diğer kurum, kuruluşlarca su kaynaklarımızın korunması ve sürdürülebilir yönetimi maksadıyla çalışmalar yürütülmektedir. Ülkemizde su kalitesi sorunları yaşayan havza ve alt havzalardan başlayarak su kalitesi eylem planları hazırlanmış, örneğin bu kapsamda Ergene gibi yıllardır kangren hâline gelmiş bir yaraya neşter atılarak bu bölgede bir çalışma başlatılmış ve atık su arıtma tesisleri ve kolektör hatları yapılmış, sanayi tesisleri ıslah edilmiştir. Ergene havzasının yanı sıra geriye kalan 24 havza için de havza koruma eylem planı hazırlanmış ve 2023 yılına kadar toplamda 25 nehir havza yönetim planlarının tamamlanması hedeflenmektedir.

Değerli milletvekilleri, günümüzde su kaynaklarının kalite ve miktar açısından korunması ve bu kaynakların koruma ve kullanma dengesi içerisinde sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından gerekli tedbirlerin alınması, çevre ve nihayetinde insan sağlığının korunması açısından büyük önem arz etmektedir. Su kaynaklarında bulunan ve bulunması muhtemel tehlikeli kimyasallar gerek sucul ekosistem gerekse de biyolojik birikim sebebiyle insan sağlığı üzerinde son derece önemli tahribatlara yol açmaktadır. İnsan ve çevre sağlığının korunması maksadıyla su kaynaklarımızın söz konusu kimyasallarla kirlenmesinin engellenmesi için yasal ve kurumsal altyapının geliştirilmesi öncelik arz etmektedir. Yapılan çalışmalarla noktasal ve yayılı kaynaklı tehlikeli maddeler belirlenmiş; noktasal kaynaklı kirleticiler için sektörel tehlikeli madde envanteri, yayılı kaynaklı kirleticiler için ise ürün bazlı bitki koruma ürünü envanteri oluşturulmuştur. Ayrıca, söz konusu kirleticiler için "alıcı ortam standartları" anlamına gelen çevresel kalite standartları geliştirilmiş ve alıcı ortam bazlı deşarj standartlarına geçişte uygulanacak metodolojiye ilişkin öneriler ortaya konulmuştur.

Günümüzde su kullanımının sürdürülebilir hâle gelmesi ancak kirlenici kaynakların kontrolü ve su kalitesinin iyileştirilmesi sayesinde mümkün olabilmektedir. Evsel ve endüstriyel atık suların arıtılması için teşkil edilen atık su arıtma tesislerinin yapımı, ülkemizde son yıllarda daha önceki yıllara göre ivme kazanmıştır. Bu sebeple su kalitesinin korunması ve kalitesinin iyileştirilmesi maksadıyla su kirliliğiyle mücadelede ülkemizdeki mevcut yasal, mali ve idari yapının değerlendirilmesi, etkin bir su kalite kontrolü için uygun kurumsal yapının tanımlanması ve kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi için gerekli idari düzenlemelerin yapılması; etkili bir su kalitesi yönetimi için sürdürülebilir finansal mekanizmaların geliştirilmesi; ülkemizin Avrupa Birliği Çevre Faslı su sektörüne uyum durumunun değerlendirilmesi gibi hususların araştırılması gerekmektedir.

Birçok kurum ve kuruluşun faaliyet alanına giren teknik, politik ve bunların yanı sıra sosyoekonomik birçok hususu da muhteva eden su kirliliği konusu, tecrübe ve bilgilerin paylaşılması ile fikir teatisini gerektirmektedir. Bu meyanda, ülkemizde kurum ve kuruluşlarca yapılan çalışmaların sağlıklı bir biçimde yürütülebilmesi, somut ve nitelikli çalışmaların ortaya konulabilmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi bağlamında kurum ve kuruluşlar arası iş birliğinin sağlanması büyük bir önem arz etmektedir.

Bu vesileyle, çatısı altında bulunduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisinde, doğal su kaynaklarının etkin kullanımı ve korunması, su kirliliğiyle daha etkin mücadele edebilmek için sorunları ve çözümleri tespit etmek amacıyla bir Meclis araştırmasının yapılması millî menfaatlerimiz açısından büyük emniyet arz etmektedir diyorum, kurulacak olan araştırma komisyonunun hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, şimdi sıra önerge sahipleri adına Gümüşhane Milletvekili Sayın Cihan Pektaş'ta.

Buyurun Sayın Pektaş. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve etkin bir şekilde işletilmesiyle alakalı vermiş olduğum önerge üzerine söz almış bulunuyorum. Sizleri saygıyla selamlıyorum.

Kuzey yarım kürede bulunan ülkemiz, iklim özelliği bakımından ılıman kuşak ile subtropikal kuşak arasında yer alır. Üç tarafımızın denizlerle çevrili olması ve yeryüzü şekillerinin çeşitlilik göstermesi ülkemizdeki yağış rejimini etkilemektedir. Türkiye'de yıllık yağış yaklaşık 574 milimetre olup yılda ortalama 450 milyar metreküp suya tekabül etmektedir. Brüt yer üstü suyu potansiyelimiz yaklaşık 185 milyar metreküptür. Günümüz teknik ve ekonomik şartlarında çeşitli maksatlara yönelik olarak tüketilebilecek yer üstü suyu potansiyelimiz yıllık ortalama 94 milyar metreküptür. 18 milyar metreküp olarak belirlenen yer altı suyu potansiyeliyle birlikte ülkemizin tüketilebilir yer üstü ve yer altı suyu potansiyeli 112 milyar metreküptür. Hâlihazırda suyumuzun 57 milyar metreküpünü kullanıyoruz; bunun 44 milyar metreküpünü sulamada, 13 milyar metreküpünü de içme, kullanma ve sanayide tüketiyoruz. 1980 yılında kişi başına düşen kullanılabılır su miktarımız 2.500 metreküp iken bugün 1.350 metreküptür. Nüfus arttıkça kişi başına düşen suyumuz azalmaktadır. Bu miktara göre ülkemiz su azlığı yaşayan bir ülke konumundadır. Kişi başına düşen su miktarı 1.000 metreküpün altında olan ülkeler su fakiri ülkelerdir. Ülke olarak su zengini bir ülke değiliz ancak su kaynaklarımızı iyi kullandığımızda su fakiri bir ülke de değiliz.

Ülkemizde yağışlar mevsimlere ve bölgelere göre de farklılık göstermektedir. Yağışlı mevsimlerde oluşan suları kurak mevsimlerde kullanma zarureti vardır. Son yıllarda iklim değişikliğinin hissedilmesiyle suyun önemi daha da iyi anlaşılmaktadır. Dolayısıyla su tasarrufu konusunda ciddi çalışmalar yapılması mecburiyeti vardır ve bu çalışmalar iki kalem altında toplanmaktadır: Su arzının artırılması ve su talebinin azaltılmasına yönelik tedbirlerin alınması. Özellikle su arzının artırılmasına yönelik tedbirler kapsamında depolama tesisleri yapılmaktadır. Artan su ihtiyaçlarını karşılayacak ve gelecek su ihtiyaçlarını garanti altına alacak barajlar ve göletler inşa edilmektedir. Son on sekiz yılda Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın güçlü liderliğinde ciddi kaynaklar aktarılmış, 600 adet baraj ve 423 adet gölet inşa edilmiştir. Daha önce yapılanlarla birlikte toplam baraj sayımız 876'ya yükselerek su depolama kapasitemiz 178 milyar metreküpe çıkarılmıştır.

Çok sayıda baraj ve göletimizin de inşaatı devam etmektedir. Bu barajlarımız enerji üretiminin yanı sıra sulama, içme ve kullanma suyumuzun temini maksadıyla yapılmıştır. Ayrıca, taşkın koruma görevi yaparak yerleşim yerlerimiz ve arazilerimiz de taşkınlardan korunmaktadır.

Bir taraftan su arzının artırılması çalışmaları yürütülürken diğer taraftan su talebinin azaltılmasına yönelik tedbirler de alınmaktadır. Bu çerçevede suyun tüketicisine ulaşması esnasında ortaya çıkan kaybın önlenmesine yönelik faaliyetler yürütülmektedir. Bu çalışmalarla ülkemizde ve dünyada suyun en çok tüketildiği tarım sektöründe su kaybının önüne geçen modern sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması yönünde yoğun mesai harcanmaktadır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de nüfus artışına paralel olarak başta tarım olmak üzere kullanma ve sanayi sektöründeki su taleplerinde büyük artış olmaktadır. Etkileri gittikçe fazla hissedilen kuraklık ve iklim değişikliğiyle birlikte mevcut durum sulama başta olmak üzere su kaynaklarımızın azami suretle değerlendirilmesini ve en verimli şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. Bu tablo su kaynaklarımızın rasyonel yönetimini ve verimli kullanımını zorunlu kılmaktadır. Bu maksatla, tarımsal sulamalarda gerekli tedbirlerin alınması yönünde hızlı hareket edilmektedir.

Tarımsal üretimde artışın en önemli parametresi sulu tarımdır. Kuru tarımdan sulu tarıma geçildiğinde verim 4 kattan 13 kata kadar artış göstermektedir. 78 milyon hektar olan ülkemizin yüz ölçümünün 231 milyon dekarı tarım arazisidir; ekonomik olarak sulanabilir arazimiz ise 85 milyon dekarıdır. Şu ana kadar 67 milyon dekar arazimiz sulamaya açılmıştır; geriye kalan 18 milyon dekar arazinin 6,2 milyon dekarının inşaatı devam ediyor; 7,2 milyon dekar arazinin de projeleri tamamlanmış ve inşaat aşamasına gelmiştir. İnşallah, birkaç yıl içerisinde, sulanabilir arazilerimizin tamamı bitirilip işletmeye açılacaktır.

Değerli milletvekilleri, son on sekiz yılda 19 milyon dekar arazi sulamaya açıldı. 2003 yılından itibaren yeni başlamış projeler de durdurulup revize edilerek tamamı borulu sistem olarak inşa edildi, yüzde 6 olan kapasite yüzde 29'a çıkartıldı. İşletme ömrü uzun olan ve su kayıplarını azaltan, yağmurlamada yüzde 30'a, damlamada da yüzde 50'ye varan su tasarrufu sağlayan sistemler inşa ediliyor. Bu sistemle aynı zamanda suyun kontrollü şekilde kullanılması ve toprağın tuzlanması da önlenmektedir. Eğer kapalı sistem olarak yapılan sulamalarımıza açık sistem olarak devam edilseydi bugün tarımda 44 milyar metreküp yerine 50 milyar metreküp su kullanacaktık.

Geçmişte yapılan ve su israfına yol açan açık sistem sulamalarını da borulu sisteme çevirmek için hızlı hareket edilmektedir. Daha önce yapılan 213 proje üzerinde çalışmalar devam ediyor.

Ülkemizde bulunan 25 hidrolojik havzanın bazılarında su fazlalığı varken bazılarında ise yeterli su bulunmamaktadır. Havzalar arası su transferi yaparak su ihtiyacımızı karşılamak durumundayız. Özellikle su ihtiyacı karşılanamayan havzalarda yer altı suyu kullanılmaktadır; yıllık rezervden fazla su kullanıldığında yer altı suyu seviyesi düşmekte ve çeşitli problemler meydana gelmektedir. Bu durumun en fazla görüldüğü bölge, Konya kapalı havzasıdır. Konya kapalı havzasında yıllık yer altı suyu rezervi 2 milyar 470 milyon metreküptür, fiili çekim ise 3 milyar 700 milyon metreküptür. Dolayısıyla, bu havzadaki su ihtiyacını karşılamak için başka havzalardan su transferi çalışmaları yapılmaktadır. Derebucak Barajı'ndan Gembos Derivasyonu vasıtasıyla Beyşehir Gölü'ne 180 milyon metreküp su aktarılmaktadır. Böylece hem Beyşehir Gölü'nün kurtarılması sağlanmış hem de artan sular Konya Ovası'nın sulanmasında kullanılmaktadır. İnşaatları tamamlanan Bağbaşı Barajı, Bozkır Barajı ve bu sene su tutulacak olan Afşar Barajı'yla yıllık 414 milyon metreküp suyun Akdeniz'e dökülmeyerek 17 kilometre uzunluğundaki Mavi Tünel vasıtasıyla Konya Ovası'na aktarılması sağlanacaktır. Projelerin tamamı bitirildiğinde Konya Ovası'na diğer havzalardan yaklaşık 1 milyar metreküp su temin edilmiş olacaktır. Diğer taraftan, Atatürk Barajı'ndan, 221 kilometre uzunluğunda, Kızılırmak'ın debisinden daha fazla su taşıyan ana kanalla Mardin ovalarına kadar su götürülmektedir.

Su sıkıntısı yaşayan havzaların birçoğuna diğer havzalardan su aktarma proje çalışmaları yürütülmektedir. Havzalar arası su transferi çalışmaları sadece tarımsal sulamalarda değil, içme suyu projelerinde de yapılmaktadır. Konya Ovası'na temin edilen suyun 100 milyon metreküpü Konya'nın içme suyu kullanımı için tahsis edilmiştir. Dünyanın en büyük içme suyu projesi olan Melen Projesi'yle Batı Karadeniz havzasının suyu 189 kilometre uzunluğundaki isale hatlarıyla İstanbul'a iletilmektedir. İstanbul Boğazı'nın altından, 5.550 metre uzunluğundaki tünelle kıtalar arası su transferi yapılmaktadır. Geçen yıl İstanbul'un su ihtiyacının yüzde 50'si Melen ve Yeşilçay sisteminden temin edilmiştir. Yine, Batı Karadeniz havzasının suyu, Gerede'deki Ulusu Çayı'ndan, 31,5 kilometre uzunluğuyla dünyanın en uzun içme suyu tüneli olan Gerede Tüneli vasıtasıyla Ankara'ya verilmektedir. Manisa'daki Gördes Barajı'ndan 120 kilometre uzunluğundaki isale hattıyla İzmir'e su götürülmektedir. 81 kilometresi deniz içinden olmak üzere, 107 kilometre uzunluğundaki bir hatla Kuzey Kıbrıs'a su götürülmektedir.

Ülkemizin birçok şehrinde 262 içme suyu tesisi tamamlanarak 4 milyar metreküp içme ve kullanma suyu temin edilmiştir. Yaşadığımız kuraklık ve pandemi döneminde içme suyunun bir damlasının dahi önemi anlaşılmıştır. Su tasarrufuna azami derecede dikkat edilmesi gereken bir döneme girmiş bulunuyoruz. Özellikle içme suyu kayıp kaçakların önlenmesi için yapılan çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Kayıp kaçak fazla olan şehirlerdeki şebekeler mutlaka yenilenmelidir. Şehirlerimizdeki park ve bahçelerin sulanması büyük ölçüde şebeke suyuyla yapılmaktadır. Ülkemizde yaygınlaşan atık su arıtma tesislerinden çıkan arıtılmış suların park ve bahçelerde kullanımının yaygınlaştırılması önemlidir.

Değerli milletvekilleri, son yıllarda dünyada gıda temini ihtiyacı gittikçe artmaktadır. Yapılan hesaplamalara göre, iklim değişikliği, kuraklık, ormansızlaşma ve çölleşme gibi sebeplerle 2035 yılında toplam gıda üretimi bugünkü üretimden yüzde 12 daha az olacaktır, buna mukabil nüfus 1 milyar daha artacaktır; reel olarak gıda üretimi yüzde 23 azalacak ve bunun neticesinde gıdaya erişim zorlaşacak ve gıda fiyatları artacaktır. Bu sebeple, yürütülen projelerin bir an önce hayata geçirilmesi çok çok önemlidir.

Gıda arz güvenliğimiz millî güvenliğimiz kadar önemlidir. Bu cümleden hareketle, mevcut su kaynaklarımızın her damlasından azami derecede istifade etmemiz gerekmektedir. Çocuklarımızın ve gelecek nesillerimizin temiz su kaynaklarından istifade edebilmesi için yer üstü ve yer altı kaynaklarımızda oluşan su israfının önlenmesi ile kayıtsız ve bilinçsiz kullanımının tespiti, bütün canlı varlıkların en temel kaynağı olan su potansiyelimizin korunmasına yönelik eksikliklerin incelenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması hususunda yapılacak çalışmalar çok çok önemlidir.

Yüce Meclisimizde kurulacak araştırma komisyonunun bu çalışmalara çok önemli katkılar sunacağına yürekten inanıyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, araştırma komisyonu kurulması üzerinde son söz talebi, önerge sahipleri adına Sayın Nevzat Ceylan'ın.

Buyurun Sayın Ceylan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

NEVZAT CEYLAN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim değişimi dünyanın en önemli küresel sorunlarının başında gelmektedir. İklim Değişimi'nden bu yana, fosil yakıtlarından kaynaklanan hava kirliliği, arazi kullanımındaki değişiklikler, ormansızlaşma küresel iklim değişimini tetiklemekte ve küresel iklim krizi tüm dünyadaki ekolojik sistemlerin geleceğini tehdit etmektedir.

Ortalama küresel sıcaklığın 0,85 santigrat derece yükselmesiyle, kara ve deniz buzullarının erimesi neticesinde, deniz seviyeleri son yüz yılda 19 santimetre yükselmiştir. Dünyada sıcak hava dalgalarının şiddet ve sıklığı artmakta, yağışlar, taşkınlar, heyelanlar, kuraklıklar gittikçe yaygınlaşmaktadır. Dünya meteorolojik verilerine göre, 2020 yılı tarihin en sıcak yılları arasında yer almıştır. Büyük bir kısmı Akdeniz iklim kuşağında yer alan ülkemizin iklim değişiminden son yıllarda çok fazla etkilendiğine hep beraber şahit oluyoruz.

Dünyamızı tehdit eden küresel bir sorun olarak karşımıza çıkan iklim değişikliğiyle mücadeleyi ulusal ve uluslararası her platformda Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın yüksek sesle dile getirdiğine hep beraber şahit oluyoruz. Bu çerçevede, Türkiye, iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için her alanda ciddi kaynaklar ayırarak yatırımlar yapmış ve yapmaya devam etmektedir. Nitekim, ülkemizde iklim krizinden en çok etkilenen başta Karadeniz olmak üzere 7 coğrafi bölgemizde İklim Değişim Eylem Planı hazırlanarak uygulamaya geçilmiştir. İklim değişimiyle ilgili pek çok alanda yeni mevzuatlar yürürlüğe konulmuş ve yapılan çalışmalarla dünyayla rekabet edilebilecek hâle gelinmiştir.

Dünyanın en önemli sorunlarının başında olan ve gittikçe kendini hissettiren iklim değişikliği konusunda uluslararası alanda ilk önemli çalışma, bilindiği gibi, 1992 yılında Rio'da Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Zirvesi'nde olmuştur. Bu toplantıda sera gazlarının küresel seviyede emisyonlarının azaltılması, bu konularda araştırma ve teknolojik konularda iş birliğinin yapılması, ormanlar ve okyanuslar gibi sera gazı yutaklarının biyoçeşitliliğinin korunması için önemli kararlar alınmıştır.

Türkiye'nin küresel sera gazı emisyonları açısından tarihsel sorumluluğu en az olan ülkelerin başında geldiği malumdur. Buna rağmen ülkemiz bu önemli konularda çok kapsamlı çalışmalar yapmaktadır. Türkiye'nin emisyon salınımı dünya ölçeğinde binde 61 civarındadır. Buna rağmen emisyonun azaltılması için, en iyi şekilde, ciddi çalışmaların yapıldığını da burada özellikle belirtmek istiyorum. Doğamızı korumak, çevremizi temiz tutmak, kısaca, havamızı, toprağımızı ve suyumuzu kirletmeyerek tasarruflu kullanmak adına yaptığımız çalışmaların ne kadar önemli olduğunu her gün daha fazla hissediyoruz. Çocuklarımızın emaneti olarak gördüğümüz dünyamızı, doğal varlıkları yaşanabilir çevresiyle korumanın hepimizin başta gelen görevi olduğunun idraki içinde olmalıyız.

Bilindiği gibi Türkiye, 2004 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne taraf olmuştur, 2008 yılında da Kyoto Protokolü'ne dâhil olmuştur. Paris Anlaşması ise Türkiye'nin dâhil olduğu 195 ülkenin oy birliğiyle 12 Aralık 2015 tarihinde kabul edilmiştir. Türkiye, anlaşmayı imzalamış olmakla birlikte, iklim rejimi altında kendisiyle benzer ülkelerle eşit konumda olmak istemesine yönelik taleplerinden netice alamaması sebebiyle anlaşmaya henüz taraf olmamıştır.

Türkiye, sera gazı emisyonlarında, 2030 yılına kadar yüzde 21 oranında artıştan azaltmayı taahhüt etmiş bulunmaktadır. Türkiye, 2030 yılına kadar enerji, sanayi, tarım, atık, binalar, ulaştırma ve ormancılık sektörlerinde gerçekleştirmeyi hedeflediği politikaların emisyon azaltım etkisini ortaya koymaktadır. Böylece, 2030 yılı itibarıyla kişi başı emisyon değerlerimiz 13,13 tondan 10,5 ton değerine düşecektir.

Son on sekiz yılda, iktidarımız döneminde doğa ve çevreye yaptığımız yatırımlarla küresel iklim değişimine en hazırlıklı ülkelerin başında geldiğimizi özellikle belirtmek istiyorum. Özellikle enerji üretiminde hızlı bir şekilde yenilenebilir enerji üretimine geçilmektedir. Nitekim, geçtiğimiz ocak ayında Türkiye, ürettiği elektriğin yüzde 49,5'ünü yerli ve yenilenebilir kaynaklarından karşılamıştır. Bu, son derece önemlidir. Kurulu güç içerisindeki yerli ve yenilenebilir kaynakların payı yüzde 63,7 olmuştur. Rüzgârden elektrik üretimi tarihte ilk kez aylık bazda yüzde 10'u geçmiş bulunmaktadır. Böylece, 2021 yılında rüzgâr enerjimiz rekor kırmış bulunmaktadır. Ozon tabakasının korunmasıyla ilgili Türkiye'nin başarılı çalışmaları sonucu 2012 ve 2014 yıllarında, Avrupa ve Orta Asya Bölgesel Ozon Ağı tarafından verilen Ozon Tabakasını Koruma Onur Madalyası'na Türkiye layık görülmüştür. Bu da Türkiye'nin önemli başarılarından bir tanesidir. Ülkemizde 81 ilde sabit istasyon ve mobil ölçüm araçlarıyla hava kalitesi ölçümü yapılıyor ve anlık olarak internetten yayınlanıyor.

Sayın milletvekilleri, sulak alanlar, biyolojik çeşitlilik nedeniyle dünyanın doğal zenginliklerinin müzeleri olarak kabul edilmektedir. Sulak alanların, bulunduğu bölgelerin su rejimini düzenlemesi, iklimi yumuşatması nedeniyle küresel iklim değişikliğine önemli katkıları olmaktadır. Sulak alanların, ekolojik işlevlerinin yanı sıra balıkçılık, tarım, hayvancılık, sazçılık ve ekoturizme katkılarıyla bölge ekonomisine önemli katkılar sağladığı malumlarıdır. Son yüzyıl, yer yüzündeki sulak alanların çok büyük kısmının kaybedildiği bir yüzyıl olmuştur maalesef. Önce sıtma hastalığını önlemek amacıyla başlatılan kurutmalar, daha sonra tarım arazisi kazanmak için bataklıklar, sazlıklar, taşkın ovaları ve gölleri kapsayarak kurutulmaya devam edilmiştir. Bu süreçte tüm dünyanın, sulak alanların yaklaşık yarısını kurutarak ekosisteme onarılamayacak tahribatlar yaptığı malumlarıdır. Bunun neticesinde sulak alanların kurulduğu bölgelerde su dengesi bozulmuş, iklim değişimi yaşanmaya başlamış, birçok canlı türünün nesli tehlikeye düşmüş veya tamamen doğadan yok olmuş, kuşların göç yollarının değişmesine sebep olunmuş, böylece, buralarda tafeli ve onarılması mümkün olmayan çevre sorunları meydana gelmiş bulunmaktadır. Sulak alanların kaybının doğal dengenin bozulmasına sebep olduğunu anlayan insanoğlu, bu alanların korunması için önlemler almaya başlamıştır. Bu çerçevede 1971 yılında İran'ın Ramsar kentinde toplantı yapılarak Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi imzaya açılmıştır ve ülkemiz 1994 yılında Ramsar Sözleşmesi'ne dâhil olmuştur. Türkiye, uluslararası toplumun saygın bir üyesi olarak son on sekiz yılda sulak alan kayıplarını önlemek için önemli çalışmalar yapmış ve Çevre Kanunu'nda yapılan değişiklikle sulak alanların kurulması ve doldurulması bizim dönemimizde yasaklanmış bulunuyor. Bütün bu önemli çalışmalara rağmen geçmişte hatalı bir şekilde yapılan sulak alanların kurulması, küresel iklim değişimi, periyodik meteorolojik olaylar ve kuraklık ile bilinçsiz tarımsal sulamaların sulak alanlarımızı ve su dengesini önemli oranda etkilediği malumunuzdur.

Yine, aynı şekilde, bilinçsiz tarımsal sulamalardan ve kuraklıklardan dolayı yer altı sularının seviyesinin gittikçe düştüğü de hepimiz tarafından net bir şekilde bilinmektedir.

Suyun hayat ve medeniyet olduğu bilinci içerisinde, su kaynaklarımızın bütüncül ve verimli yönetilmesi, sulak alanların korunması ve küresel iklim değişikliğinin etkilerinin incelenmesi için yüce Meclis tarafından konunun araştırılması önem arz etmektedir. Bu son derece önemli Meclis araştırmasıyla ilgili Meclisimizin alacağı karar son derece önemlidir.

Bu önemli araştırmadan dolayı da destek veren bütün partilerimize ben şükranlarımı sunuyorum ve saygılarımla hepinize iyi akşamlar diliyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Meclis araştırması önergeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, Meclis araştırması açılıp açılmaması hususunu oylarınıza sunacağım.

Meclis araştırması açılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Meclis araştırması yapacak Komisyonun 19 üyeden kurulmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonun çalışma süresinin; başkan, başkan vekili, sözcü ve kâtip üyenin seçimi tarihinden itibaren başlamak üzere, üç ay olmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonun gerektiğinde Ankara dışında da çalışabilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemimizdeki konular tamamlanmıştır.

Denetim konuları ve kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için, 2 Mart 2021 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.20